

Møte tirsdag den 7. mars 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 56):

1. Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse
2. Interpellasjon fra representanten Rasmus Hansson til utenriksministeren:
«Folk i hele verden er redde for president Trumps proteksjonisme, isolasjonisme, opprustning og sabotering av Paris-avtalen om globale klimakutt. USA har nå startet en nedbygging av internasjonalt samarbeid innen handel, klima, miljø og kvinners rettigheter. USAs forhold til FN, NATO, Europa, Russland, Kina og Midtøsten er i stor endring. Det kan være svært negativt for Norge og Europa med hensyn til globalt samarbeid om fattigdoms- og utviklingsproblemer, fredsarbeid, en mer demokratisk verden og kampen mot katastrofale menneskeskapte klimaendringer. Hvis USA bryter Paris-avtalen, kan straffetoll være et motgrep. Norge og likesinnede land må derfor utgjøre en global motkraft til USAs nye politikk, og samtidig ha en tett og god dialog med USAs regjering og opposisjon.
Hva vil utenriksministeren gjøre for å motvirke den reaksjonære og kunnskapsforaktende retningen USA nå tar og samtidig videreføre Norges historiske gode relasjon med USA?»
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Haukeland Liadal, Svein Harberg, Geir Jørgen Bekkevold, Ib Thomsen og Rasmus Hansson om en helhetlig vurdering av museumsreformen så langt (Innst. 196 S (2016–2017), jf. Dokument 8:13 S (2016–2017))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova mv. (likestilt foreldreskap) (Innst. 195 L (2016–2017), jf. Prop. 161 L (2015–2016))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om informasjonstilgang mv. for Statens helsetilsyn ved gjennomgang av et utvalg barnevernssaker (Innst. 201 L (2016–2017), jf. Prop. 38 L (2016–2017))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Trond Giske, Anette Trettebergstuen, Arild Grande, Sonja Mandt, Hege Haukeland Liadal og Eirin Sund om fremlegging av ny handlingsplan for LHBTI (Innst. 194 S (2016–2017), jf. Dokument 8:118 S (2015–2016))
7. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i ekomloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2016 av 29. april 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning 2015/2120 om tilgang til et åpent internett og internasjonal gjesting, og gjennomføringsforordning 2015/2352 om mobiltermineringstakster (Innst. 167 L (2016–2017), jf. Prop. 157 LS (2015–2016))
8. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i ekomloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2016 av 29. april 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning 2015/2120 om tilgang til et åpent internett og internasjonal gjesting, og gjennomføringsforordning 2015/2352 om mobiltermineringstakster (Innst. 168 S (2016–2017), jf. Prop. 157 LS (2015–2016))

9. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i yrkestransportlova (miljøkrav for drosjer) (Innst. 189 L (2016–2017), jf. Prop. 140 L (2015–2016))
10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Rune Henriksen, Jette F. Christensen, Magne Rommetveit og Ruth Grung om analyse av mulighetene for å forsere gjennomføring av bygging av vei og bane mellom Voss og Arna (Innst. 187 S (2016–2017), jf. Dokument 8:115 S (2015–2016))
11. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Trafikksikkerhetsarbeidet - samordning og organisering (Innst. 193 S (2016–2017), jf. Meld. St. 40 (2015–2016))
12. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karianne O. Tung, Magne Rommetveit, Kjell-Idar Juvik, Tone-Helen Toften, Marianne Aasen og Ingvild Kjerkol om nasjonalt trafikkfaglig kompetansesenter (Innst. 188 S (2016–2017), jf. Dokument 8:106 S (2015–2016))
13. Stortingets vedtak til lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsloven) (Lovvedtak 55 (2016–2017), jf. Innst. 190 L (2016–2017) og Prop. 139 L (2015–2016))
14. Stortingets vedtak til lov om endringer i plan- og bygningsloven (mer effektive planprosesser, forenklinger mv.) (Lovvedtak 56 (2016–2017), jf. Innst. 181 L (2016–2017) og Prop. 149 L (2015–2016))
15. Stortingets vedtak til lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) (Lovvedtak 57 (2016–2017), jf. Innst. 192 L (2016–2017) og Prop. 158 L (2015–2016))
16. Referat

Presidenten: Representantene Freddy *de Ruiter*, Ingebjørg Amanda *Godskesen*, Fredric Holen *Björdal*, Rigmor Andersen *Eide*, Lisbeth *Berg-Hansen*, Ketil *Kjenseth*, Geir *Pollestad*, Lene *Vågslid* og Geir Jørgen *Bekkevold*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Nord-Trøndelag fylke, Jorid Holstad *Nordmelan*, har tatt sete.

Fra representanten Heikki Eidsvoll *Holmås* foreligger søknad om studiepermisjon i tiden fra og med 7. mars til og med 17. mars.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.

2. Vararepresentanten, Ingunn *Gjerstad*, innkalles for å møte i Stortinget i tiden fra og med 7. mars til og med 14. mars.

Presidenten: Ingunn Gjerstad er til stede og vil ta sete.

Utenriksminister Børge Brende overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Karin Andersen vil fremsette to representantforslag.

Karin Andersen (SV) [10:02:09]: På vegne av stortingsrepresentanten Ingunn Gjerstad og meg sjøl vil jeg sette fram representantforslag om å etablere alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.

Og på vegne av stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Snorre Serigstad Valen og meg sjøl vil jeg sette fram representantforslag om å sikre menneskerettighetene i eldreomsorgen.

Presidenten: Representanten Olaug V. Bollestad vil fremsette to representantforslag.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:02:51]: På vegne av representantene Knut Arild Hareide, Hans Fredrik Grøvan, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om lokalsykehus i Flekkefjord, Narvik og Odda.

Og på vegne av representanten Hans Fredrik Grøvan og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om turnusordningen for leger.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:03:32]: Eg skal på vegner av stortingsrepresentantane Per Olaf Lundteigen, Marit Arnstad, Janne Sjelmo Nordås og meg sjølv setja fram eit representantforslag om å oppretta ein eigen utdanningsspesialitet i akuttkirurgi, generell kirurgi, og nødvendige tiltak for å styrkja rekruttering av kirurgar til lokalsykehus.

Presidenten: Representanten Torstein Tvedt Solberg vil fremsette et representantforslag.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:04:11]: På vegne av stortingsrepresentantene Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Else-May Botten, Øystein Langholm Hansen, Per Olaf Lundteigen, Geir Pollestad, Kirsti Bergstø, Audun Lysbakken og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om å gjøre arbeidsmiljøloven gjeldende for petroleumsrelaterte aktiviteter fra fartøyer på norsk sokkel.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:51]

Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse

Utenriksminister Børge Brende [10:05:33]: Fjorårets utenrikspolitiske redegjørelse ble omtalt som mollstemt. Jeg skulle gjerne holdt årets redegjørelse i et litt lysere toneleie.

Heldigvis er det positive ting å berette: fra bedring av levevilkår, utdanning og helse for millioner av fattige, via seier for demokratiet i Gambia, fortsatt fremgang for freden i Colombia og Sri Lanka og flere skritt fremover i kampen mot ISIL, til normalisering av forholdet til Kina.

Men vi må ta inn over oss helheten i det utenrikspolitiske bildet. Den internasjonale uroen har satt seg og utfordrer oss på enda mer grunnleggende måter enn vi erfarte i fjor.

Krisene i Midtøsten og Nord- og Vest-Afrika stikker dypt. De fortsetter å ta tusener av menneskeliv, motiverer brutal terror og sender store folkegrupper på flukt. Stats-systemet i regionen som i stor grad ble formet av europeiske stormakter tidlig i forrige århundre, er under sterkt press. Syria-konflikten har pågått lenger enn annen verdenskrig. Jemen har kommet i skyggen av andre konflikter, men rommer menneskelige lidelser av ufattelige dimensjoner. Faren er stor for at midlertidige fremskritt i konfliktrammede regioner følges av nye og dypere kriser for skjøre statsdannelser, med tragiske resultater for lokalbefolkningen.

I fjor krysset 180 000 mennesker Middelhavet for å nå Italia. Den politiske, økonomiske og demografiske utviklingen som skapte den første store flyktnings- og migrasjonsbølgen, forblir alvorlig. Selv om migrasjon fra Tyrkia mot Europa ble redusert i 2016, vil migrasjon fortsette å utfordre oss også fremover.

Terrortrusselen har blitt en del av Europas sikkerhetsutfordringer og viser sammen med migrasjonsutfordringene hvor tett vår egen sikkerhet er flettet sammen med konfliktområdene sør og øst for Middelhavet.

Konflikten i Ukraina pågår for fullt. Nylig erfarte vi ny eskalering med tap av menneskeliv. Polarisering og konflikter øker i mange land i Øst-Europa, på Balkan og i Tyrkia. Presset på regionen fra et mer aggressivt Russland vokser, mens vi ser et mer innadvendt EU, som sliter med oppslutning og samhold i mange land.

Finanskrisen og dens etterdønninger forsterket turbulensen i en globalisert økonomi som ikke har greid å gjenvinne den opprinnelige vekstkraften, en vekstkraft som er nødvendig for å skape de jobber og sikre den stabiliteten vi alle ønsker. De vestlig-ledete forsøkene på å fremme demokrati og stabilitet i sårbare stater sør og øst for Middelhavet siden 2001 har ikke skapt de ønskede resultatene. Invasjonen av Irak var mislykket og fikk store negative ringvirkninger. Autoritære regimer fester grepet i stabilitetens navn. Fremme av demokrati og menneskerettigheter møter motvind.

Brexit og den politiske utviklingen i USA illustrerer hvordan politiske maktsentra mister kontakten med store velgergrupper. Bølger av populisme, mobilisering mot migrasjon og misnøye med økonomisk politikk truer med å svekke politiske institusjoner og stabilitet. Utviklingen truer med å slå sprekker i den liberale verdensordenen som er bygd opp de siste 70 årene. Mens vi lenge nærmest har

tatt for gitt en stadig styrking av denne verdensordenen, spør vi oss nå om hvordan den kan opprettholdes.

Problemene fordypes gjennom en kaotisk global informasjonseksplisjon. Våre forestillinger om sant og usant, rett og galt, utfordres. Stadig flere orienterer seg i verden via uredigerte, lett manipulerbare informasjonsplattformer. Faren øker for at individer og grupper murer seg inne i egne ekkokammer. Mer enn noen gang trenger vi en kritisk offentlighet preget av sannhetssøkende debatt, mens vilkårene for dette undergraves flere steder.

Til sammen utfordrer dette mye av det vi har oppnådd siden annen verdenskrig. Men nettopp når det stormer rundt oss på denne måten, er det viktig å være oss bevisst de seirene vi har vunnet, og de institusjonene verdenssamfunnet har bygd opp de siste 70 årene. Det er dette som gir oss både plattform, motivasjon og retning i arbeidet for å fremme norske interesser og for en verdensorden som ivaretar de grunnleggende verdiene, som betyr så mye.

For det første: Enten vi bruker globale, europeiske eller norske briller, har verden gjort enorme fremskritt siden 1945. I kjølvannet av to verdenskriger med titalls millioner drepte har vi stein på stein, steg for steg, år for år, bygd en verdensorden som har sikret stabilitet, fred, trygghet, frihet, demokrati og velstand for stadig større deler av verdens raskt voksende befolkning, med FN-pakten, folkeretten og en omfattende vev av internasjonale institusjoner som fundament.

For det andre: Den frie verdens seier i 1990 illustrerte sprengkraften i frihet, demokrati og menneskerettigheter som et gradvis mer universelt normgrunnlag for moderne nasjonalstater. Ingen skal si at disse normene ikke utfordres i dag, men FNs menneskerettighetskonvensjoner står støtt. Trusler mot og brudd på menneskerettighetene er ikke en ny normal, men avvik fra den grunnleggende normen som våre politiske samfunn bygger på.

For det tredje: Slutten på den kalde krigen innebar også slutten på kampen mellom rivaliserende økonomiske systemer. Vi nærmet oss en felles økonomisk virkelighetsforståelse basert på liberale økonomiske prinsipper, frihandel og et fritt næringsliv, innenfor forsvarlige multilaterale rammer.

For det fjerde: I et historisk perspektiv har den økonomiske veksten de siste syv tiårene vært uten sidestykke. Veksten har også blitt fordelt – på ingen måter perfekt, men på en måte som har løftet milliarder av mennesker ut av fattigdom.

For det femte: Svart røyk fra fabrikkpiper var lenge positive uttrykk for økonomisk aktivitet og en jobb å gå til. De siste tiårene har verdenssamfunnet tatt inn over seg økosystemenes sårbarhet, at naturen har en tålegrense, og at klimaendringene er en av de aller største truslene mot fremtidige generasjoners velferd og trygghet. Klimaenigheten fra Paris 2015 og ratifiseringen av avtalen i fjor, de nye bærekraftsmålene og det omfattende byggverket av globale og regionale miljøavtaler representerer miljøpolitiske kvantesprang sammenlignet med situasjonen for bare noen tiår siden.

Til sammen utgjør disse fem punktene en historisk imponerende europeisk og global orden som sørger for at stadig flere av verdens borgere nyter godt av fred, frihet, demokrati og velferd.

Å videreutvikle disse pilarene for global orden går helt til kjernen av norske interesser. Norge har deltatt aktivt i

utviklingen av dette byggverket. Vi har plassert oss godt og virkelig brukt de mulighetene denne verdensordenen har gitt oss. Vi er godt integrert i europeisk økonomi og slår godt fra oss i den globale økonomiske konkurransen. Norge setter klare fotavtrykk som teknisk avansert og fremtidsrettet ressursnasjon på områder som energi, finans, skipsfart, sjømat og den blå økonomien.

La meg gi noen eksempler: Vi bygger på vår maritime tyngde og er verdensledende innenfor fremtidsnæringer som grønn skipsfart og industriell og bærekraftig sjømatproduksjon. Verden ser til Norge når vi går foran med f.eks. en fremsynt elbilpolitikk.

Jeg vil også nevne CEPI, den nye koalisjonen for epidemisk beredskap og innovasjon. Her viser igjen Norge lederskap på det globale helseområdet. CEPI er en offentlig-privat koalisjon som skal utvikle vaksiner mot epidemier og pandemier, og på andre måter forebygge fremtidige helsekriser. Initiativet har vakt stor internasjonal oppmerksomhet, og hovedkvarteret blir i Oslo.

Vi lever i motsetningenes tid. Epokegjørende fremskritt trues nå av akutte utfordringer mot den orden vi har skapt. Hvordan forstår, tolker og håndterer vi disse endringene?

I fjorårets redegjørelse omtalte jeg det som en voksende uforutsigbarhet og sårbarhet at vi ikke lenger kan ta fortsatt fremgang for gitt. Jeg tror mye av uroen som brer seg nå, henger sammen med den store optimismen som preget vår del av verden fra 1990 og utover. Noen spådde til og med slutten på historien, i betydningen at Vesten hadde vunnet, ingen rivaliserende systemer ville på nytt kunne utfordre demokratiet, friheten og markedsøkonomiens seiersgang verden over.

Vi spør oss derfor om dagens konflikter og uro er midlertidige tilbakeslag på en vei mot en stadig bedre og tryggere verden, eller om vi opplever en ny normal, en verden som blir farligere, mer ustabil og mer uforutsigbar. Det er dessverre lite som tyder på at spenningsnivået vi opplever nå, vil reduseres med det første. Jeg tror vi må være forberedt på nye og enda mer krevende utfordringer.

I altfor stor grad har vi tatt demokratiets seiersgang for gitt. Vi har trodd på rasjonaliteten, en opplyst samfunnsdebatt og våre politiske systemers evne til å håndtere globalisering og fordele globaliseringens gevinster til alle folkegrupper, på demokratiets evne til nærmest automatisk å dyrke frem de beste lederne, og tilsvarende på de store samfunnsbærende politiske partienes evne til fornyelse og samfunnsbygging.

Vi var ikke godt nok forberedt på hvor raskt migrasjonsbølgene, voksende terrorfare, økonomisk og sosial fremmedgjøring og manglende fremtidshåp setter selv de mest robuste samfunnssystemer under press. Dette er dagens virkelighet, når Europa de nærmeste månedene står foran en rekke viktige valg som kan drive oss lenger unna de politiske visjonene vi har arbeidet så hardt for å realisere.

Nå er det viktigere enn noen gang at vi mobiliserer for å konsolidere demokratiet og verdiene vi bygger på, gjenvinne momentum i møte med egne utfordringer og det krevende konfliktbildet sør for og øst i Europa, revitalisere det imponerende byggverket av institusjoner som gjør oss langt bedre rustet til å løse kriser enn vi har opplevd i tidligere epoker, og steg for steg sikre at de storpolitiske brottsjøene siden 2014 blir et kort og lærerikt mellomspill og ikke den nye normalen i internasjonal politikk.

Verdiene og de grunnleggende norske interessene ligger fast, men utfordringene i verden rundt oss fordrer kontinuerlig refleksjon rundt grunnlaget for utenrikspolitiske valg og hvordan vi prioriterer.

Når jeg nå går fra analyse til politisk handling, vil jeg fremheve følgende fem pilarer:

For det første: Vi må prioritere det viktigste: sikkerhet, trygghet og velferd for norske borgere og det norske samfunnet. Dette står i sentrum når regjeringen snart legger frem Veivalg-meldingen. Vi skal være en tydelig, gjenkjennelig og forutsigbar venn av våre venner og allierte. Det transatlantiske samarbeidet møter nye utfordringer, men er viktig som aldri før. Vi øker investeringene i Forsvaret, i samfunnsikkerhet, og står sammen med nære allierte i omstillingen av NATO.

For det andre: Vi må styrke de allerede gode forbindelsene med allierte og venner i våre nærområder. Det nordiske fellesskapet er særs viktig. Europeiske tungvektene som Tyskland, Frankrike og Storbritannia er sentrale handelspartnere, og de blir stadig mer relevante sikkerhetspolitiske ankerfester for Norge. I 2017 er G20 en viktig plattform for å fremme norske interesser og internasjonalt samarbeid. Tyskland, som er leder for G20 i år, har invitert Norge som gjesteland. Den tyske invitasjonen kommer fordi Norge og Tyskland står hverandre nært i synet på verden rundt oss, og fordi vi allerede samarbeider om løsningen av mange globale problemer.

For det tredje: Vi fortsetter å bygge det norske samfunnet. Utenriks- og innenrikspolitikk henger stadig tettere sammen. En solid økonomi og et sterkt og modent demokrati er unike ressurser i møte med utenrikspolitisk turbulens. Vi fører en offensiv interessepolitikk, med kamp mot proteksjonisme og effektiv støtte til et stadig mer globalisert norsk næringsliv. Vi legger senere i vår frem historiens første stortingsmelding om havets rolle i utenriks- og utviklingspolitikken. Sammen med den nylig fremlagte nasjonale havstrategien viser dette sterk og innovativ interessepolitikk på områder hvor Norge spiller en viktig rolle i verden.

For det fjerde: Det har aldri vært viktigere å investere i verdiene samfunnet vårt bygger på, og som vi ønsker at andre land skal gjenkjenne som sentrale trekk ved Norge: frihet, menneskerettigheter, demokrati, likestilling, rettferdighet og respekt for miljøet. De utgjør kjernen i den norske samfunnsstrukturen og i vårt internasjonale engasjement. Dette har i sin tur gitt tunge norske bidrag til realiseringen av FNs bærekraftsmål, hvor fredsskaping, global utdanning og global helse er sentrale norske prioriteringer.

For det femte: Vi vil ytterligere styrke vår rolle og profil som et land som søker gode samarbeidsløsninger og investerer tungt i disse – i nærområdene, i Europa og globalt. Bare slik kan vi være en troverdig støttespiller for sentrale internasjonale institusjoner som nå er under større press enn noen gang siden annen verdenskrig.

Disse fem punktene gir essensen i regjeringens utenrikspolitikk i møte med dagens ytterst krevende omgivelser: ansvarlig realisme – realisme fordi det utenrikspolitiske alvoret fordrer prioritering av nasjonale interesser, grunnleggende sikkerhet og velferd, ansvarlig fordi en vel fungerende regional og global verdensorden forankret i sterke institusjoner og effektivt samarbeid er avgjørende for realisering av norske interesser. Ansvarlig realisme be-

tyr en tydelig, men også balansert og veloverveid politikk når våre verdier og interesser utfordres slik vi ser i dag.

Dette gjelder ikke minst i møte med land og aktører med andre politiske systemer og prioriteringer enn våre egne. Det betyr ikke at vi skal endre eller underslå viktige verdier, men det betyr klassisk og kløktig diplomati i møte med en stadig mer multipolar verdensorden. Ofte vil det bety fokus på resultater mer enn symboler, mer dialog og mindre megafon, å identifisere felles interesser og bygge på disse og å kombinere fasthet med ydmykhet og vilje til å forstå andres utgangspunkt.

Geopolitikk handler ikke minst om geografi. Dersom jeg skal fremheve én viktig konsekvens av dagens utenrikspolitiske turbulens, er det at vi må fokusere mer på våre nærområder. Geografisk nærhet, verdifelleskap og sterke interesser innen økonomi, politikk og sikkerhet trekker i samme retning. Norsk utenrikspolitikk begynner i Europa. Nordiske og europeiske land som Tyskland, Frankrike og Storbritannia blir enda viktigere partnere enn før.

Regjeringens vektlegging av Arktis er en sentral dimensjon ved en styrket nærområdepolitikk. Nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Vi legger frem en ny og offensiv nordområdestrategi senere i vår.

Det går bra i den norske delen av Arktis. I Nordland, Troms og Finnmark ble det i 2015 skapt over 4 000 nye bedrifter. Veksten er høyere og arbeidsledigheten lavere enn i resten av landet. Regjeringens nordområdesatsing er i år på 3,4 mrd. kr, nesten 75 pst. mer enn det som ble foreslått i statsbudsjettet for 2013. Den viktigste ressursen i nord er ikke fisken eller oljen, men menneskene. Attraktive samfunn, god infrastruktur, gode skoler, universiteter, forskningsmiljøer og interessante arbeidsplasser må til for å skape livskraftige lokalsamfunn.

Norge setter nordområdene på verdenskartet. Vi spiller en ledende rolle i arktiske samarbeidsfora som Arktisk råd. Rådet har utviklet seg til den viktigste arenaen for samarbeid i Arktis. Den økte aktiviteten i arktiske havområder stiller høye krav til både norsk beredskap og samarbeidet med andre arktiske land om sikkerhet og beredskap.

Vi gjør viktig diplomatisk arbeid overfor EU for å få frem betydningen av havretten og en god balanse mellom bærekraft, bruk og vern. Den voksende interessen for Arktis gjør at vi må styrke vårt nordområdediplomati ytterligere. Jeg var selv i Brussel for noen uker siden, med Arktis høyt på dagsordenen. For Norge er havet en levevei. For å kunne bruke havets ressurser må vi verne om og forvalte det marine miljøet på best mulig måte.

Naboskapet til Russland i nord er en konstant og viktig faktor i norsk nordområdepolitikk. Norge ønsker et godt naboforhold. Jeg ser frem til å møte utenriksminister Sergej Lavrov under en Arktis-konferanse i Arkhangelsk senere i mars. Vår linje er fast, konsistent og forutsigbar. Vi er gjenkjennelige både i vår vilje og evne til praktisk samarbeid og i våre holdninger til prinsipielle spørsmål. Sammen med øvrige arktiske stater arbeider vi for et Arktis preget av stabilitet og samarbeid forankret i havretten.

Norge og Russland har et omfattende samarbeid bl.a. knyttet til atomsikkerhet, miljø og fiskeriforvaltning i nord, kystvakt- og grensesamarbeid, i tillegg til folk-til-folk-samarbeidet. Utvidelsen av grenseboersonen til å in-

kludere hele Neiden trådte i kraft 4. mars, og vi undertegnet i fjor høst en protokoll om varsling av atomhendelser.

I fellesskap fikk vi stanset asylstrømmen over Storskog. En avtale om innsamling av seismikk inntil og langsmed avgrensningsslinjen mellom våre to land vil bli undertegnet i nær fremtid. I de neste månedene legges det opp til tre kommisjonsmøter med Russland på politisk nivå, i den økonomiske kommisjon, miljøkommisjonen og i atomikkerhetskommisjonen. Samarbeidet om utdanning og forskning fungerer også godt.

På den annen side vil vi fortsette å følge nøye med på russisk militær styrkeoppbygging i nord. Bildet preges av modernisering av materiell og utstyr, nye kapasiteter, større militær aktivitet, mer komplekse øvelser og gjenåpning av militær infrastruktur i Arktis. Vi brukte bl.a. NATOs toppmøte i Warszawa sist sommer til å vende våre alliertes blikk mot den strategiske maritime situasjonen i nord.

De nordiske landene er sentrale partnere i nordområdepolitikken. I en mer urolig verden fremstår det nordiske samarbeidet som stadig viktigere. De siste årene har vår nordiske hverdag blitt mer direkte påvirket av internasjonale spørsmål. Krisene rykker nærmere. utfordringene er flere både internasjonalt og i våre nærområder. Norge leder i år en rekke nordiske samarbeidsfora. Vi vil bruke denne rollen til å styrke det nordiske samarbeidet i utenriks- og sikkerhetspolitikken.

Sikkerhetspolitisk er det særlig viktig at vi deler informasjon, vurderinger og forslag til tiltak som legger grunnlaget for felles situasjonsforståelse og håndtering, også under kriser. Vi deltar i økende grad i hverandres militærøvelser, i og utenfor NATO, og demonstrerer slik til omverdenen at nordiske land tar sikkerhet på alvor. Jeg har tett og løpende kontakt med mine nordiske kolleger. Slik uformell kontakt og erfaringsutveksling mellom naboland er særs verdifull når det stormer i verden rundt oss.

Stormer gjør det også når vi vender blikket mot resten av Europa. Starten på utmeldingsforhandlingene mellom EU og Storbritannia er like rundt hjørnet, og etter hvert skal et nytt partnerskap etableres. En omfattende handelsavtale står høyt på britenes ønskeliste. Det gjør også ordninger for samarbeid mot kriminalitet og terrorisme. Det er viktig at man finner frem til gode løsninger som sikrer et fortsatt tett samarbeid mellom Storbritannia og EU på disse feltene, ikke minst i utenrikspolitikken, for sjelden har behovet for en sterk europeisk stemme i internasjonal politikk vært større.

Regjeringen har tett kontakt med Brussel, London og andre sentrale hovedsteder for å fremme norske interesser i denne prosessen. En hovedprioritet er selvsagt å sikre at vi får på plass nye rammer for vårt økonomiske samkvem med Storbritannia. Vårt klare mål er at nye ordninger, midlertidige eller permanente, vil fortsette å regulere vår handel med Storbritannia så snart landet trer ut av EU og det indre marked. Vi følger også oppmerksomt med på den videre utviklingen i samarbeidet mellom de 27 landene som skal drive EU videre uten Storbritannia.

Kommisjonen la nettopp frem sine tanker og forslag i en hvitbok om EUs fremtid. Vi må regne med at vi også vil se nye forslag til videre fordypning av EU-samarbeidet om sikkerhets- og forsvarspolitikken. Her er det avgjørende at Norge ligger tett på, for EU fortsetter å være Norges desidert viktigste marked og en svært verdifull politisk partner. Regjeringen hegner derfor om EØS-avtalen, som sikrer

økonomisk vekst, arbeidsplasser og velferd. I april holder EØS- og EU-ministeren en egen redegjørelse for Stortinget om disse viktige spørsmålene.

Det siste året har regjeringens medlemmer bevisst trappet opp kontakten med europeiske kolleger. Vi fremmer norske interesser og formidler våre synspunkter på både brexit-prosessen og Europas utfordringer for øvrig. Vi følger også nøye utviklingen langs EUs grenser. Hele området av kandidatland og potensielle kandidatland til EU er inne i en periode med økt spenning. Konfliktene i Syria og Irak slår inn i Tyrkia, samtidig som den indre spenningen i landet blir stadig mer tilspisset og bekymringsfull.

Stabiliteten på Balkan kan ikke lenger tas for gitt. Indre motsetninger, politiske kriser og innblanding fra tredjeland i flere av landene kan slå over i nye kriser i regionen. Norge vil øke innsatsen for å sikre stabilitet og utvikling på Vest-Balkan.

Siden den såkalte arabiske våren i 2011 har konfliktbildet i Midtøsten blitt stadig mer sammensatt og aktørbildet tilsvarende mer uoversiktlig. Det nye konfliktbildet i Midtøsten faller sammen med en krevende utvikling i landene sør for Sahara og på Afrikas Horn og et tiltagende migrasjonspress fra mange afrikanske land. Geopolitisk har Russlands inntreden i regionen, sammen med en mer proaktiv rolle fra regionale aktører, endret parameterne for konflikthåndtering. Det stiller også Tyrkia og NATO overfor en ny sikkerhetspolitisk situasjon. Russland, Iran og Tyrkia har nå den mest sentrale rollen i forhandlinger mellom partene i Syria.

For å få på plass en varig og bærekraftig løsning er det imidlertid avgjørende at alle parter i den syriske konflikten bidrar, og FNs rolle vil være helt avgjørende. De FN-ledelede Syria-samtalene i Genève i forrige uke var et lite skritt i riktig retning. Den internasjonale innsatsen for å bekjempe ISIL i Irak og Syria har gradvis redusert terrororganisasjonens slagkraft, men krigen mot ISIL pågår fortsatt for fullt, og det er en fare for at ISIL også kan etablere seg i andre områder i regionen.

Norge bidrar på en rekke fronter til arbeidet for fred og stabilitet i Midtøsten. Det er tidligere vært redegjort fra regjeringens side om Norges innsats i kampen mot ISIL. Norge har også bidratt til uttransportering av kjemiske våpen fra Syria og praktisk lagt til rette for en forhandlet avtale om Irans atomprogram. Norge tar et stort ansvar som humanitær bidragsyter til sivilbefolkningen som rammes av disse konfliktene. Vi er spesielt oppmerksomme på den pressede situasjonen til forfulgte religiøse minoriteter, og vi er en aktiv medspiller i det internasjonale arbeidet for å forebygge og begrense flyktning- og migrasjonsstrømme mot Europa.

Det norske formannskapet i giverlandsgruppen for Palestina er et av Norges viktigste bidrag til arbeidet for fred i Midtøsten. Gruppen er blant de få kanalene som fortsatt samler partene i konflikten mellom israelerne og palestinerne til konstruktive samtaler. På tross av bred enighet i det internasjonale samfunnet om en tostatsløsning forblir den israelsk-palestinske konflikten uløst. Voldshandlinger og bosettingsutvidelser gjør mulighetsvinduet for løsninger basert på grunnlaget i Oslo-avtalen mindre. Vår innsats for å bidra til konfliktløsning og stabilisering mellom partene intensiveres, sammen med støtten til freds- og forsoningsinitiativer ellers i regionen. Vi prioriterer støtte

til land hvor den politiske utviklingen har tatt en klart positiv retning, slik som i Tunisia.

Vi er også engasjert i arbeidet for å løse konflikter på Afrikas Horn og i Sahel-regionen. Situasjonen i Sør-Sudan går fra vondt til verre, og nå også med hungersnød som rammer millioner av allerede hardt pressede mennesker. Vi har besluttet å bevilge 135 mill. kr til akutte humanitære behov i 2017. Arbeidet vårt for å bidra til konfliktløsning og stabilitet har fortsatt høy prioritet.

Prioritering av Europa og nærområdene er en sentral konklusjon i Veivalg-meldingen som legges frem om noen uker – utenrikspolitisk og i høyeste grad også sikkerhetspolitisk. Europa arbeider nå for å ta et større ansvar for egen sikkerhet. Det får konsekvenser ikke bare for forsvarssamarbeidet mellom europeiske allierte, men også for utenrikspolitiske prioriteringer i mye videre forstand. Vi skal videreføre vår tradisjonelle sikkerhetspolitikk basert på avskrekking og beroligelse. Den dobbelte tilnærmingen har vært effektiv.

Gjennom ny langtidsplan for Forsvaret styrkes forsvaret av Norge og NATOs kollektive forsvar. Vi verken er – eller blir – sterke nok til å forsvare oss alene. Forsvaret av Norge skjer innenfor rammen av det kollektive forsvarssamarbeidet i NATO. Slik oppnår vi forsvarsevne og troverdig avskrekking.

Vi deltar i NATOs nye konsept for forsterket fremskutt nærvær i øst, såkalt «enhanced forward presence». Vi stiller nå i 2017 bl.a. med 200 soldater i Litauen i seks måneder, i samarbeid med Tyskland og Nederland. Slik bidrar vi til alliansens avskrekkingsevne samtidig som vi styrker et allerede tett militært samarbeid med viktige europeiske allierte.

Den kollektive sikkerhetsgarantien fra NATO er nødvendig og må være troverdig. Vi prioriterer derfor å styrke NATOs evne til å ivareta kollektivt forsvar i hele alliansens område. Her er viktig arbeid utført, men mye gjenstår. Norge tar ansvar bl.a. gjennom å lede en av NATOs stående maritime styrker gjennom hele 2017.

Vi har sett et mer selvhevdende Russland de siste årene. Annekteringen av Krim utgjorde ikke bare et alvorlig brudd på folkeretten. Tillit er også blitt brutt. Russiske handlinger skaper usikkerhet. Det sikkerhetspolitiske bildet i Europa er endret. Vi må gjenoppbygge tillit for å redusere spenningsnivået. Oppfyllelse av Minsk-avtalen vil være et viktig skritt i den retningen. Vi forholder oss til Russland på en forutsigbar, konsistent, klar og fast måte. Vi må bidra til å redusere tvil, usikkerhet og misforståelser – og dermed potensialet for konflikt og uønsket atferd.

En viktig del av beroligelsespolitikken er at vi forstår og anerkjenner at Russland har legitime sikkerhetsinteresser i Arktis, og at vi derfor er oppmerksomme på disse i vår politikk.

Dette har vært respektert på russisk side og tjent både norske og allierte interesser i nord. Avskrekking- og beroligelsespolitikken, etablert under den kalde krigen, representerer en konsensus og viktig ramme for norsk sikkerhetspolitikk. Denne videreføres.

Regjeringen viderefører en lang linje i norsk sikkerhetspolitikk i sitt arbeid for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning. Vi arbeider systematisk for å nå målet om en verden uten kjernevåpen, i tråd med Stortingets enstemmige vedtak av 26. april i fjor. Reell og varig fremgang på nedrustning oppnås ikke med et pennestrøk, men gjennom

full gjennomføring av forpliktelsene i ikkespredningsavtalen, NTP, og balansert, gjensidig, irreversibel og verifiserbar avskaffelse av kjernevåpen.

Norge fremmet i fjor en resolusjon i FN om verifikasjon med nesten unison oppslutning. Vi vil fortsette arbeidet innenfor FN med å styrke verifikasjonsmekanismene, samtidig som vi vil fortsette det nære samarbeidet vi har med bl.a. Storbritannia om dette. Regjeringen engasjerer seg i det internasjonale arbeidet for å forhindre at ikke-statlige aktører får tilgang til masseødeleggelsesvåpen og kjernefysisk materiale. Det internasjonale atomenergibyrådet IAEA spiller en sentral rolle i dette, sammen med en rekke internasjonale tiltak og initiativer.

Atomavtalen med Iran har styrket arbeidet med å forhindre spredning av atomvåpen. Avtalen er en stor seier for det internasjonale samfunn. Norge har deltatt aktivt. Det internasjonale atomenergibyrådet rapporterte i forrige måned at Iran har fjernet overflødige sentrifuger og infrastruktur fra anrikningsanlegget i Fordow, i tråd med sine avtaleforpliktelser.

En av de mest alvorlige utfordringene vi nå står overfor, er Nord-Koreas kjernevåpenprogram og landets utvikling av raketter som kan bære slike våpen. Det internasjonale samfunnet må samles i arbeidet mot denne utviklingen. Det internasjonale samfunnet må også stå samlet i å forby og forhindre bruk av kjemiske våpen, slik vi har sett i Syria. Her fortsetter Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen, OPCW, som har 20-årsjubileum i år, å spille en sentral rolle.

Jeg har i min tid som utenriksminister lagt stor vekt på å opprettholde og forsterke samarbeidet med USA. Jeg var senest i Washington, D.C. i forrige uke og møtte en rekke representanter for amerikanske myndigheter. Samtalene var gjennomgående positive, og Norge oppleves som en viktig alliert og samarbeidspartner i løsningen av regionale og globale spørsmål. Ikke minst verdsettes vårt freds- og forsoningsarbeid høyt.

En forutsetning for en slik tett og fortrolig relasjon er at vi fremstår som en relevant partner. Det viser vi at vi er. Nært militært samarbeid og deltakelse i internasjonale operasjoner er sentralt. Kampen mot ISIL står som en viktig bekreftelse på vår vilje og evne til å ta ansvar. Jeg har også lagt vekt på å bidra i arbeidet knyttet til nedrustning og ikke-spredning.

Skiftende norske regjeringer har prioritert samarbeidet med skiftende amerikanske administrasjoner. USA er vår viktigste allierte. Norge er avhengig av et godt forhold til USA. Vårt samarbeid med USA har historiske røtter og spenner bredt. Vårt nære forhold til USA gjør at vi lett kan ta opp saker hvor vi er uenige – et nylig eksempel er det amerikanske innreiseforbudet, som kom i ny form i går. Dette gjelder uavhengig av hvem som er president, og uavhengig av hvilket parti som har flertall i Kongressen. Dette opplever jeg at det er bred enighet om i Stortinget.

Den nye administrasjonen til president Trump er bare så vidt i gang. På flere områder er ennå ikke politikken fastlagt. Vi ser tegn til uheldige endringer på viktige politikkområder som handel, klima og utviklingspolitikk. De siste ukene har vi imidlertid fått positive signaler som bekrefter USAs forpliktelser til det transatlantiske samarbeidet og NATO-solidariteten gjennom artikkel 5. Europa har svart med klar forståelse av økt ansvar for egen sikkerhet, inkludert vilje til å yte mer til allianseforsvaret. Oppslut-

ningen om NATO har hele tiden vært sterk i Kongressen. Mange republikanske tungvekttere har ved flere anledninger vist dette. Dette budskapet fikk jeg også høre under mitt besøk i USA sist uke.

Vi må videre ta inn over oss at mange av de drivkreftene som ser ut til å farge nåværende administrasjons dagsorden i USA, er vel så sterkt til stede i Europa og andre steder i verden. Uansett fordrer dagens situasjon strategisk tålmodighet og målrettet engasjement for norske interesser i USA. Vi må ikke minst formidle at et sterkt og samlet Europa er i USAs interesse. Dette er vi allerede i gang med. Det sterke og dype forholdet vi har bygd opp over tid, bredt innover i det amerikanske samfunnet, fremstår i dag viktigere enn noen gang.

For regjeringen har en normalisering av forholdet mellom Norge og Kina vært prioritert fra første dag. Under mitt besøk i Beijing 19. desember i fjor ble forholdet endelig avklart. Dette er et resultat av langsiktig og tålmodig diplomatisk arbeid. Normaliseringen er et viktig og positivt vendepunkt i forholdet mellom våre to land. I bunn ligger gjensidig respekt og nasjonale interesser.

Kinas rolle i verden vokser, og landet blir stadig viktigere for Norge. Betydningen for norsk økonomi og næringsliv er åpenbar. Gjenopptakelse av forhandlinger om en handelsavtale blir høyt prioritert. Kina besitter også betydelig politisk innflytelse, i Asia så vel som globalt. President Xi Jinpings tydelige budskap om frihandel og mot proteksjonisme i Davos nylig var viktig, og støtten til klimaavtalen i Paris likeså. De er uttrykk for hvordan Kina tar ansvar for multilateralt samarbeid. Tingen kunne ikke vært viktigere.

Samtidig er det klare forskjeller mellom Norge og Kina i synspunkter og holdninger til mange spørsmål. Vi er ikke naive i møte med noen stormakters politikk og maktambisjoner. Det positive er at vi nå har muligheter til å utvikle en bred engasjementspolitikk overfor Beijing. Stadig flere kinesiske aktører får kjennskap til norske interesser og posisjoner. Vi samarbeider i konfliktområder som Sør-Sudan og i freds- og forsoningsarbeidet vårt i Afghanistan. Den rekordstore kinesiske delegasjonen til Arctic Frontiers i Tromsø nå i januar ble eksponert for norsk nordområdepolitikk på sitt beste: dyptfavnende kunnskap, ansvarlig ressursforvaltning og inkluderende arktisk diplomati.

Til grunn for både sikkerhetspolitikken og det bredere arbeidet for en godt organisert verdensorden ligger folkeretten, overbevisningen om at rett går foran makt. Slik kan vi oppsummere lærdommene etter to verdenskriger på europeisk jord i én setning. Det gjelder for alle land, men ikke minst for små land med regionale stormakter som naboer. Derfor er arbeidet for å bevare og styrke den liberale verdensordenen som jeg brukte tid på innledningsvis, så viktig – og aller mest nå. For første gang på 70 år ser vi en reell mulighet for systematisk tilbakegang for multilateralt samarbeid. Det må vi gjøre alt for å unngå.

FN er og forblir ryggmargen i internasjonalt samarbeid. Ingen andre organisasjoner har en legitimitet som gjør det mulig å enes om globale normer og hamre ut konkrete fellesløsninger. Den universelle oppslutningen om bærekraftsmålene gir FN en unik politisk plattform. Det enstemmige valget av Antonio Guterres til ny generalsekretær var gledelige nyheter. Han møter store forventninger og har allerede vist imponerende lederegenskaper. Statsministeren og jeg har allerede møtt Guterres ved flere an-

ledninger. Gjennom FN70-prosjektet har vi satt en fremtidsrettet dagsorden som generalsekretæren viser i både ord og handling at han setter stor pris på. Det at vi gjorde dette sammen med land fra andre kontinenter, ga oss gjennomslagskraft. Slik alliansebygging gir resultater og er også effektiv nettverksbygging for norske interesser.

Norge arbeider som kjent for å bli medlem av Sikkerhetsrådet i 2021–2022. Det er et ledd i en langsiktig politikk for å ivareta norske strategiske interesser i FN. Ved siden av å understøtte FN og Sikkerhetsrådets globale og systemiske rolle i verden vil norsk deltakelse gi muligheter til å fremme andre norske interesser og prioriterte saker.

Globalisering og handelsavtaler har gjennom hele etterkrigstiden tjent Norge og verden godt. I møte med nye holdninger og endrede verdier i Europa og USA må vi vise i praksis at globalt og multilateralt samarbeid virker til innbyggernes beste. Globalisering har brakt millioner av mennesker ut av ekstrem fattigdom. Handel og dagens multilaterale system har bidratt til sterk oppfyllelse av FNs tusenårsmål.

Å fortsette denne positive utviklingen krever styrket integrering av fattige land i verdensøkonomien. Det gir tilgang til lokale og globale markeder og åpner for import, investeringer og teknologi. Vi må arbeide for å hindre økende ulikhet og sikre bedre fordeling. Det handler om god og fremtidsrettet nasjonal politikk, med vekt ikke minst på utdanning, nasjonal ressursmobilisering og evne til omstilling.

Proteksjonisme er feil medisin. For Norge er og blir det multilaterale handelssystemet i WTO vårt sentrale utenriksøkonomiske rammeverk, supplert med bilaterale frihandelsavtaler. WTO er unikt ved at alle verdens land har tilsvarende rettigheter og plikter, følger samme regler, har åpenhet og dialog om politikken og er bundet av forpliktende tvisteløsninger. Svekkets WTOs troverdighet og disiplin, risikerer vi at store land og økonomier utnytter sin maktposisjon og tar seg til rette. Da kan handelskrig være det neste.

Årets redegjørelse handler mye om nærområdene, sikkerhetspolitikk og arbeidet for å styrke det multilaterale rammeverket som betyr så mye for Norge. Dette følger av dagens utenrikspolitiske alvor og regjeringens klare holdning om å prioritere nasjonale interesser. Men det er ingen motsetning mellom en interessebasert politikk og bidragene våre til fattigdomsbekjempelse og bærekraftig utvikling. Vi viser i praksis hvordan integrasjon av utenriks- og utviklingspolitikk øker vårt samlede utenrikspolitiske handlingsrom.

Økt innsats inn mot sårbare stater skaper grunnlag for utvikling. Vellykket utvikling forebygger store migrasjonsbølger og reduserer grunnlag for radikaliserings- og terrorisme. Utviklingen skaper vekst som igjen øker markedsmuligheter for norsk næringsliv. Menneskerettighetene ligger i bunn for både utenriks- og utviklingspolitikken. Ytringsfrihet, beskyttelse av minoriteter og kampen mot dødsstraff står sentralt. Det samme gjør kvinner, likestilling og rettighetene til LHBTI-personer.

Jeg ser frem til å komme til Stortinget denne våren med en egen melding om bærekraftsmålene og sentrale spørsmål i norsk utviklingspolitikk, ikke minst for å gjøre opp status og drøfte utsikter for viktige politikkområder som utdanning, helse, miljø, klima og næringsutvikling i fattige land.

Jeg prioriterer i dag noen perspektiver på humanitær bistand. Det humanitære budsjettet har aldri vært høyere. For første gang budsjetterer Norge med over 5 mrd. kr i humanitær respons på kriser og konflikt. Det er en økning på over 50 pst. Norge er det femte største giverlandet til Syria og regionen, med et samlet bidrag på rundt 2,7 mrd. kr i 2016. FN anslår at oppunder 130 millioner mennesker har behov for nødhjelp. Appellen for 2017 er større enn noensinne. Humanitær bistand handler i første rekke om umiddelbar livreddende innsats. Humanitærretten og de humanitære prinsippene ligger til grunn.

Vi har også et ansvar for å skape utviklingsmuligheter og fremtidshåp i områder med krig og kriser. Derfor har regjeringen trappet opp innsatsen for rydding av miner og klaseammunisjon. Derfor vil vi, der det er mulig, bytte ut matvarehjelp med kontanter og såkorn, for å bidra til matproduksjon og stimulere lokale markeder. Derfor vil vi videreføre den internasjonale pådriverrollen for utdanning i kriser.

Det er også viktigere enn noensinne at Norge deltar aktivt i det internasjonale samarbeidet om å finne bærekraftige løsninger på flyktningkrisen. Når flyktninger og migranter får oppmerksomhet i mediebildet, skal vi ikke glemme alle som er fordrevet i sine egne land, f.eks. i det nordøstlige Nigeria, der 1,8 millioner er tvunget bort fra hjemmene sine på grunn av terrororganisasjonen Boko Haram.

Trump-administrasjonens beslutning om å nekte støtte til utviklingsrettede helseorganisasjoner som informerer om abort som del av helsetilbudet, er sterkt beklagelig. Norge har nylig bevilget 85 mill. kr som skal gå til organisasjoner som rammes av disse restriksjonene, og vil videreføre samarbeidet med likesinnede land om å motarbeide virkningene av slik politikk. Norge vil videreføre sitt internasjonale engasjement for å forsvare og styrke kvinners rettigheter både i FN og på landnivå.

Dette er den siste utenrikspolitiske redegjørelse i denne stortingsperioden. Det har vært en krevende tid for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Regjeringen har derfor lagt vekt på tydelighet, forutsigbarhet, prioritering av det viktigste og investeringer i forpliktende internasjonalt samarbeid. Bærekraftsmålene og Paris-avtalen fra 2015 var viktige globale gjennombrudd som legger sentrale føringer på norsk politikk, både hjemme og ute.

Vi har oppnådd mye de siste fire årene. I en svært utfordrende tid har vi opprettholdt enighet i denne sal om hovedlinjene i utenrikspolitikken. Samarbeidet med Stortinget har vært godt og nært, noe som har vært viktig for Norge. Vi har ført en stødig og tydelig sikkerhetspolitikk med tunge investeringer i Forsvaret, i samarbeid med våre viktigste allierte i Europa og NATO. Vi har videreført og styrket nordområdepolitikken i en tid med økt geopolitisk spenning, lave oljepriser og økt bekymring for klimaendringene.

Tålmodig og slitesterkt diplomati resulterte i en balansert og god avtale om gjenopptakelse av fulle diplomatiske forbindelser mellom Norge og Kina. Vi har ført en fremtidsrettet utviklingspolitikk forankret i bærekraftsmålene, med dobling av utdanningsbistanden, sterk økning av humanitær bistand og en ambisiøs global helsepolitikk som sentrale milepæler. Vi har utviklet videre et effektivt norsk fredsdiplomati, bl.a. i Colombia og i Filippinene, forankret i en overordnet strategi for norsk innsats i sårbare stater.

Og sist, men ikke minst: Vi har økt innsatsen for norsk næringsliv og norske borgere i utlandet. Mer enn 1,3 millioner konsulære henvendelser er håndtert siden høsten 2013, inkludert noen svært krevende frihetsberøvelses- og fengslingssaker.

Disse punktene summerer seg opp til den ansvarlige realismen jeg omtalte tidligere i redegjørelsen: kompromissløst arbeid for norske interesser, omfattende innsats for å styrke det multilaterale rammeverket, for å sikre gevinstene fra 70 års arbeid med å bygge en velfungerende verdensorden, for at rett skal gå foran makt.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:00:24]

Interpellasjon fra representanten Rasmus Hansson til utenriksministeren:

«Folk i hele verden er redde for president Trumps proteksjonisme, isolasjonisme, opprustning og sabotering av Paris-avtalen om globale klimakutt. USA har nå startet en nedbygging av internasjonalt samarbeid innen handel, klima, miljø og kvinners rettigheter. USAs forhold til FN, NATO, Europa, Russland, Kina og Midtøsten er i stor endring. Det kan være svært negativt for Norge og Europa med hensyn til globalt samarbeid om fattigdoms- og utviklingsproblemer, fredsarbeid, en mer demokratisk verden og kampen mot katastrofale menneskeskapte klimaendringer. Hvis USA bryter Paris-avtalen, kan straffetoll være et motgrep. Norge og likesinnede land må derfor utgjøre en global motkraft til USAs nye politikk, og samtidig ha en tett og god dialog med USAs regjering og opposisjon.

Hva vil utenriksministeren gjøre for å motvirke den reaksjonære og kunnskapsforaktende retningen USA nå tar og samtidig videreføre Norges historiske gode relasjon med USA?»

Rasmus Hansson (MDG) [11:02:00]: Jeg benytter anledningen til å takke for utenriksministerens spennende redegjørelse, som vi skal diskutere senere. Jeg merket meg i den – som sikkert mange andre også gjorde – at forholdet til USA og den nyvalgte presidenten ble lite omtalt.

Norge har et godt og svært viktig forhold til USA. Det skal vi videreføre. Men, som utenriksministeren påpekte i sin redegjørelse, gjenkjennelighet og forutsigbarhet er et viktig trekk ved venner, og det er viktig at Norge er gjenkjennelig og forutsigbar i den politikken vi alltid har ført, når vi møter en ny politikk fra en ny amerikansk administrasjon.

President Trumps «America first»-politikk signaliserer en helt ny linje for USA – en isolasjonistisk og internasjonalt sett introvert linje med alenegang og mindre vekt på internasjonalt samarbeid. Det vil få stor betydning for Norge, og det er derfor viktig for Norges egne interesser å utvikle en tydelig motvektspolitikk. Jeg mener at denne politikken må være basert på opplyst egeninteresse og på å

sette verden først. Det må bety at Norge må bygge internasjonalt samarbeid om alternativer innenfor miljø, klima, handel, solidaritet og sikkerhet. Man må markere tydelig uenighet med USA der det er nødvendig. Og man må styrke dialogen med krefter i USA som er mer enige med oss.

Jeg vil derfor utfordre utenriksministeren på hvordan Norge aktivt kan bidra til å motvirke den nedbyggingen av internasjonalt samarbeid som USAs president signaliserer. Samtidig må Norge videreføre det historisk gode og tette transatlantiske samarbeidet som vi har hatt med USA gjennom generasjoner.

President Trumps signaler skaper frykt og uro over hele verden. Likevel tok utenriksministeren i sitt møte med USAs nye utenriksminister, Tillerson, ikke opp tanker – som motvekt mot amerikansk nedtrapping på internasjonalt vitale områder – som samarbeid med FN, reprodutiv helse, klima og miljø.

Miljøpartiet De Grønne mener at en kraftfull motvektspolitikk på alle disse områdene må utformes. Også norsk sikkerhets- og forsvarspolitikk er sterkt avhengig av den internasjonale sikkerhetssituasjonen, og i det perspektivet er signalene fra Washington så langt bekymringsfulle. Heldigvis tilkjennega Trump-administrasjonen i møtet som Brende hadde nylig, en forpliktende holdning til NATO og beroliget sine europeiske allierte – i noen grad – om at amerikanske forpliktelser opprettholdes.

Vi kan likevel notere med bekymring at det stilles sterke motkrav fra amerikansk side, som ikke gir rom for utsettelse eller tolkninger. Disse må vi møte med klare motposisjoner. USA kan ikke diktere norsk forsvarspolitikk. Et signal Norge må vurdere å sende, er bl.a. at framtidige kjøp av jagerflyet F-35 vil bli vurdert opp mot vår trygghet overfor USA som en ansvarlig global aktør og alliert.

Vår politikk overfor USA og det transatlantiske samarbeidet må intensiveres på to spor:

- på den ene siden en motvektspolitikk der Norge legger vekt på tiltak som i noen grad kan demme opp for bortfall av amerikansk innsats, særlig på det multilaterale området
- på den andre siden en strategi for synliggjøring av fellesinteresser

Det vil gjøre Norge til en fortsatt interessant og viktig partner for USA.

Som motvekt mot en amerikansk politikk som er annerledes enn det vi har vært vant til, må Norge nå styrke flere innsatsområder. Det gjelder ikke minst klimapolitikken. Der må Norge være et foregangsland for reelle klimagasskutt, samtidig som vi inngår allianser med andre likesinnede land for konkrete og ambisiøse tiltak for å følge opp klimaavtalen fra Paris. Vi bør foreslå at slike allianser, ikke minst med EU og våre nordiske naboland, konkret drøfter mottiltak dersom USA gjør alvor av å trekke seg fra Parisavtalen. Det kan være klimaskatt på amerikanske varer eller tilsvarende tiltak.

Norge kan også påvirke USA direkte. Norge har et sterkt samarbeid med USA gjennom pensjonsfondet. Vi skaper anslagsvis 470 000 arbeidsplasser i USA, hvorav anslagsvis 390 000 er et resultat av investeringene i pensjonsfondet. Derfor skal vi nå være glade for at pensjonsfondet er trukket ut av kull. Pensjonsfondet bør derfor også brukes som aktiv motkraft mot en energipolitikk av den typen president Trump varsler, slik at vi unngår å bli en økonomisk medløper for en slik politikk. Konkret bør Norge

gradvis trekke oljefondet ut av alle fossile investeringer og øke investeringene i fornybar energi og fornybar infrastruktur. Og det bør vi fokusere på, ikke minst i investeringene i USA.

Et sterkt og tydelig nordisk samarbeid, som også utenriksministeren heldigvis var inne på, er vitalt i en ny internasjonal kontekst. Både i en motvektspolitikk og når det gjelder en sikkerhets- og forsvarspolitikk, deler vi historiske verdifelleskap med våre nordiske naboer, og det må nå vitaliseres og konkretiseres på flere felt. Vi foreslår derfor at det i umiddelbar framtid sammenkalles til et nordisk utenriksministertreff, der en omforent og felles nordisk motvektstrategi tas opp.

Samtidig med en motvektstrategi må vi vise Trump-administrasjonen at Norge, som er landet med den nordligste bosettingen i Arktis, og som har et betydelig ansvar i nordområdene, er av vital interesse for amerikanske egeninteresser. Omtrent 80 pst. av skipsfarten i Arktis går gjennom norske farvann. Norge har kanskje det mest betydningsfulle forvalteransvaret i nord globalt, og vårt naboenskap med Russland er en veldig viktig faktor som vi må fremme i dialogen. Ved at Norge tar sine forpliktelser i nord alvorlig, fremmes også global sikkerhet og amerikanske egeninteresser, både i nord og globalt.

Vi må arbeide sammen med USA for at Arktis skal bli og forbli et fredelig område med lav spenning. Det er av gjensidig interesse og bør fortsatt vekke gehør i Washington. I Arktisk råd må Norge i større grad søke allianser med Canada for å videreføre politikken som tidligere president Obama og Canadas statsminister Justin Trudeau lanserte i desember, med mål om:

«(...) ensuring a strong, sustainable and viable Arctic economy and ecosystem, with low-impact shipping, science based management of marine resources, and free from the future risks of offshore oil and gas activity.»

Norge bør konkretisere dette gjennom å foreslå et moratorium på olje- og gassaktivitet i Arktis som en del av FNs videre klimaforhandlinger. Og Norge bør selvfølgelig vise vei ved å avslutte ny norsk oljeleting og utlysning i Barentshavet.

Som NATO-medlem og Russland-nabo bør Norge videreutvikle og legge enda større vekt på en selvstendig posisjon for å bidra til dialog, beroligelse og nedrustning på begge sider. Det er en essensiell egeninteresse for Norge at NATOs rakettskjold ikke utløser en konfliktopptrapping med Russland. Norge har hatt en avventende holdning til rakettskjoldet, bl.a. for ikke å provosere Russland. I 2017 kan Norge være på vei inn i NATOs omstridte rakettskjold. Det vil være et linjeskifte i forhold til det som daværende statsminister Jens Stoltenberg i Moskva i 2007 gjorde klart: at Norge ikke skulle delta i rakettskjoldet.

Forsterket av president Trumps utenrikspolitikk mener Miljøpartiet De Grønne at Norge fortsatt bør ha – jeg understreker det – en avventende holdning til rakettskjoldet og i første omgang arbeide for at det blir forståelse i NATO for at dette er av stor betydning for alliansens sikkerhet.

Utenriksminister Børge Brende [11:12:02]: Norge har nær og god relasjon til USA. Det skyldes historiske bånd og politiske prioriteringer. Skiftende norske regje-

ringer har prioritert samarbeid med skiftende amerikanske administrasjoner. Dette har tjent oss vel gjennom hele etterkrigstiden. Norge er avhengig av et godt forhold til USA. Det er helt avgjørende for vår sikkerhet og for å fremme norske interesser i en urolig verden. USA er – og vil forbli – Norges viktigste allierte.

Under mitt besøk i Washington i forrige uke hadde jeg samtaler med bl.a. den nye utenriksministeren, Rex Tillerson, andre representanter for administrasjonen og flere ledende politikere i Kongressen. Formålet med besøket var både å bygge relasjoner til den nye administrasjonen og å bringe norske budskap på viktige områder inn på et tidlig stadium mens administrasjonens politikk fortsatt er under utforming.

Norge blir tatt på alvor, og vi blir lyttet til. En viktig årsak til dette er at Norge fremstår som en relevant, pålitelig og troverdig partner for USA. Norge er et land som stiller opp for kollektiv sikkerhet og felles interesser. Dette har vi vist en rekke ganger, f.eks. i Afghanistan, gjennom vår innsats for å bekjempe terrororganisasjonen ISIL, vår deltakelse i uttransporteringen av kjemiske våpen fra Syria og vårt engasjement for fred og forsoning. Dette blir lagt merke til i Washington.

Det er altså ikke slik at vårt gode forhold til USA hindrer oss i å si fra når vi er uenige, tvert imot. Det gjør det mulig for oss å nå frem med vårt budskap. Det gjelder uavhengig av hvem som er president, og uavhengig av maktbalansen i Kongressen. Dette er en ubestridelig styrke for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Uklare og til dels motstridende utenrikspolitiske signaler og polariseringen i det politiske systemet i USA har skapt usikkerhet og bekymring blant både allierte og andre land i Europa.

Når det gjelder sikkerhetspolitikken, som er av særlig betydning for Norge, er det imidlertid kommet beroligende signaler. President Trump og representanter for hans administrasjon har de siste ukene gitt tydelige forsikringer om at også denne administrasjonen vil legge stor vekt på NATO og det transatlantiske samarbeidet som er så grunnleggende for Europas sikkerhet.

Det var hovedbudskapet da visepresident Pence, utenriksminister Tillerson og forsvarsminister Mattis besøkte Europa for knappe tre uker siden. Det samme budskapet understreket president Trump i sin tale til Kongressen for en uke siden. Dette ble også gjentatt i mitt møte med utenriksminister Tillerson i forrige uke. NATO vil derfor fortsette å utgjøre grunnsteinen i den transatlantiske sikkerhetspolitikken. USA står last og brast med sine allierte i forsvaret av alliansen.

Samtidig må vi erkjenne at en bedre byrdefordeling er avgjørende for alliansens styrke og fremtid. Dette var også et klart budskap fra Obama-administrasjonen. Europa må vise økt vilje til å betale for den transatlantiske sikkerhetsgarantien. Det vil bli en av hovedsakene på det uformelle NATO-toppmøtet i Brussel senere i vår. Det vil også være første gang NATOs regjeringssjefer møter president Trump.

Trump-administrasjonen har også kommet med utspill som kan tyde på bekymringsfulle endringer på viktige politikkområder som handel, klima, utviklingspolitikk, flyktning-, migrasjons- og innvandringspolitikk, internasjonalt samarbeid, likestilling og familieplanlegging.

Som jeg sa i min utenrikspolitiske redegjørelse tidligere i dag, er slike utspill del av en generell global utvikling der internasjonale regler, samarbeid og handel er under økende press. Dette er en utvikling som strider mot norske interesser. Norges velstand og trygghet skapes gjennom samarbeid med andre. Internasjonale konvensjoner og sterke institusjoner, bygd på FN-paktens prinsipper, er avgjørende for å ta vare på de fremskrittene vi har skapt etter siste verdenskrig. Betydningen av et styrket internasjonalt samarbeidet for fred, sikkerhet og utvikling er derfor et viktig norsk budskap overfor USA så vel som overfor andre allierte og samarbeidspartnere.

Når det gjelder kampen mot menneskeskapt klimaendringer, var USA under forrige presidentadministrasjon en viktig internasjonal pådriver. Med de signalene som så langt har kommet fra Trump-administrasjonen, må vi være forberedt på at dette amerikanske lederskapet ikke vil videreføres i de neste årene. Det vil selvsagt være et alvorlig tilbakeslag for det globale klimasamarbeidet hvis USA skulle trekke seg fra Paris-avtalen. Sammen med andre land vil vi forsøke å påvirke den amerikanske administrasjonen til ikke å ta et slikt skritt. Det vil bli en viktig oppgave for regjeringen.

Jeg vil imidlertid advare sterkt mot å benytte straffetoll eller andre handelspolitiske virkemidler for å påvirke USAs klimapolitikk, slik representanten antyder i sin interpellasjon. Ikke bare vil slike tiltak være uegnet til å påvirke USAs klimapolitikk i en positiv retning; det vil også bryte med viktige handelspolitiske prinsipper som Norge har en sterk egeninteresse av etterfølges.

Selv om dagens situasjon fordrer strategisk tålmodighet og målrettet engasjement for norske interesser overfor USA, må vi ikke glemme at vi også tidligere har hatt avvikende syn fra USA i viktige spørsmål, bl.a. når det gjelder invasjonen i Irak.

Regjeringen har, som under tidligere presidentadministrasjoner, tett kontakt med sentrale aktører i Kongressen. Det er viktig for å påvirke retningen på amerikansk politikk, uavhengig av hvem som sitter i Det hvite hus. Vi vil fortsette å fremme betydningen av konstruktiv amerikansk deltakelse i internasjonale institusjoner og samarbeidsfora.

For Norge er det særlig viktig at USA ser på FN som en relevant ramme for å nå både utviklingspolitiske og sikkerhetspolitiske mål, herunder bekjempelse av terrorisme og voldelig ekstremisme. Ikke minst vil vi fortsette å formidle at et sterkt og samlet Europa er i USAs interesse.

Avslutningsvis vil jeg understreke at jeg er glad for at representanten tar til motmæle mot proteksjonisme og nedbygging av internasjonale handelssystemer. Internasjonal handel er et av våre viktigste virkemidler i arbeidet for global vekst, velstand, utvikling og fred. Derfor er vårt budskap til USA at alle land bør benytte seg av og respektere de plikter og rettigheter det multilaterale handelssystemet i WTO gir oss. Alenegang tjener ikke nasjonale interesser. Det gjelder for små land, men også for store.

Rasmus Hansson (MDG) [11:19:48]: Jeg takker for svaret fra utenriksministeren, som er klargjørende på noen områder, men som samtidig er tydelig tilbakeholdende når det gjelder å erkjenne det faktum at den politikken som den nye amerikanske administrasjonen og presidenten varsler, stiller i en helt annen klasse enn de uenighetene vi har hatt med USA i tidligere langvarig samar-

beid. De politiske veivalgene og signalene som Trump-administrasjonen sender, strider mot fundamentale norske interesser, og det er nødvendig å møte dem med en helt tydelig motpolitikk. Det blir spennende å se hva veivalgs-meldingen har å bringe til torgs om mer konkrete tiltak på dette området, men foreløpig får vi inntrykk av at utenriksministeren er fornøyd med at USA bekrefter sitt forhold til NATO, og for øvrig lar andre viktige forhold ligge.

Det faktum at USA signaliserer uttrekk av Paris-avtalen, kan ikke behandles som en vanlig utenrikspolitisk endring. Det vil rokke ved hele det globale klimasamarbeidet, og jeg oppfordrer på det sterkeste regjeringen til å ta på alvor det faktum at et sånt tiltak vil måtte møtes med mer enn uenighet. Det må møtes med varslede mottiltak som faktisk kan gjøre inntrykk i Washington. Akkurat hva de mottiltakene skal være, kan man komme tilbake til, men der er et samarbeid både med nordiske kolleger, med EU og for så vidt med Kina og andre land som holder seg til sine Paris-forpliktelser, meget viktig å gå videre med. Det samme gjelder forholdet til likestilling og bistand. Der er det veldig bra at den norske regjeringen har stilt opp, men nettopp fordi den typen trekk også ses i andre land, i Latin-Amerika og i europeiske land hvor kvinners rettigheter i forbindelse med abort og andre forhold blir underminert på en måte som få hadde trodd verden skulle stå overfor i 2017, er det særdeles viktig at Norge er svært mye tydeligere enn det vi har vært til nå.

Til slutt: Statens pensjonsfond utland er ikke et politisk nøytralt redskap uansett hvor mange ganger vi sier det. Spørsmålet er ikke om det har utenrikspolitisk effekt, spørsmålet er hvilken, og det er det viktig at regjeringen tar inn over seg også når det gjelder investeringer i USA.

Utenriksminister Børge Brende [11:23:15]: Mitt besøk til Washington og samtaler med den amerikanske administrasjonen i forrige uke kom i stand for at vi skal kunne videreføre det nære og tette samarbeidet med USA. Ikke minst er det viktig for oss på det sikkerhetspolitiske området. Der har vi også fått vesentlige avklaringer.

I Washington, D.C. har Norge et økosystem av venner som er bygd opp gjennom mange tiår og under skiftende norske regjeringer. I USA er det også mange ulike interesser og mange ulike aktører som har stor innflytelse. Ikke minst er det nå viktig for oss å ha tett kontakt med viktige senatorer. Under München-møtet for noen uker siden møtte statsministeren, forsvarsministeren og jeg åtte av disse sentrale senatorene. Der diskuterte vi alt fra NATO og NATO-solidaritet til miljø- og klimapolitikk. Vi diskuterte også spørsmålet om utviklingspolitikk og reproduktiv helse.

Vårt mål må nå være å ha størst mulig påvirkningskraft overfor en ny administrasjon også på de områdene hvor vi ser annerledes på en del spørsmål. Jeg tror at vi kan ha størst påvirkningskraft ved at vi jobber konstruktivt og også fremmer våre synspunkter.

Representanten Hansson sa at jeg i mitt innlegg tok opp dette med NATO og NATO-solidaritet, men lot f.eks. dette med klima ligge. Jeg har nå funnet igjen innlegget mitt, og jeg tror det er i alle fall tre sider der – men med stor skrift – som dekker dette med klima. Jeg sa at det selvsagt vil være et alvorlig tilbakeslag for det globale klimasamarbeidet hvis USA skulle trekke seg fra Paris-avtalen.

Sammen med andre land vil vi forsøke å påvirke den amerikanske administrasjonen til ikke å ta et slikt skritt.

Forslaget fra representanten Hansson – som jeg kommenterte – om en straffetoll, ber jeg om at man tenker veldig grundig igjennom. Jeg tror vi er enige om viktigheten av at f.eks. WTO nå ikke blir svekket. Det er ingenting som heter straffetoll i regelverket for internasjonal handel, og det foreligger ingen spesifisert hjemmel i WTO for dette. Når det gjelder det å begynne å rokke ved det multilaterale systemet nå – i en slik tid – for å finne opp en hjemmel som ikke finnes i det internasjonale handelssystemet, tror jeg vi skal tenke oss grundig om. Regjeringen vil ikke jobbe for dette. Vi skal prøve å påvirke politisk for at det også skal være eierskap for å kjempe mot økte CO₂-utslipp og klimatrusselen.

Svein Roald Hansen (A) [11:26:33]: Det er ikke bare utenriksministeren som har vært i Washington. Det har også utenrikskomiteen, i uken etter innsettelsen av den nye presidenten, og vi har også da vegetert på det utenriksministeren kalte økosystemet av norske venner i Washington.

Det var interessante møter vi hadde i Washington, både med representanter for tenketanker og i utenriksdepartementet og Pentagon. En av dem vi møtte fra tenketanken, sa at vi måtte bare være klar over at vi nå sto overfor en «out-of-the-box»-president. Det har vi vel erfart – vi gjorde det i den uken vi var borte, og ikke minst etterpå. Det som preget dem vi møtte, var det de reflekterte, at for første gang sto man overfor en ny administrasjon hvor det ikke forelå noe særlig program for hva de hadde tenkt å gjøre. Det var mye slagord og Twitter-meldinger, som var den viktigste kilden for å tolke hvilken politikk som kunne komme, og jeg tror stikkordet som fortsatt ligger der, er usikkerhet. Det er den viktigste merkelappen vi kan sette på situasjonen.

Så har det vært noen foruroligende signaler. Man trakk seg fra TPP-avtalen, noe som framstår som underlig, all den tid man også er opptatt av å bedre handelsbalansen mot Kina og forhindre at Kina skal styrke sin innflytelse på det området. Det sies at den nye handelsrepresentanten to ganger har vært i kontakt med Tyskland for å få til en frihandelsavtale med tyskerne, når man altså vet at det er EU som har den kompetansen. Og vi har opplevd endringer i utviklingspolitikken, kuttet på familieplanlegging, som også utenriksministeren nevnte, hvor flere land har reagert med å øke bevilgningene. Det er usikkerhet om klimapolitikken, og vi ser hva som skjer i innvandringspolitikken.

Jeg tror at det kan bli krevende å være en god alliert i årene som kommer, men vi har sagt fra før og må gjøre det igjen – si fra på de områdene hvor vi er uenige, slik nære allierte og gode venner skal gjøre. Men for et land som legger stor vekt på å holde de internasjonale institusjonene, traktater og avtaler i hevd, vil det være aldeles galimatias – om det er et parlamentarisk uttrykk – å skulle rasle med sablene med tanke på klimatoll og straffetoll på amerikanske varer som et mottiltak mot noe som kanskje kommer. Jeg er helt enig med utenriksministeren i at vi skal holde fast på de strukturene og det internasjonale samarbeidet som er, og forsøke å motvirke, forhindre, at amerikanerne trekker seg ut av de avtalene. Vi må heller forsøke å få dem til å forstå at det er gjennom internasjonalt samarbeid vei-

en til å gjøre «America great again» også går, og ikke gjennom isolasjonisme.

Presidenten: Riktignok står det nevnte uttrykket på en liste her, men presidenten fant ingen grunn til å påtale det innenfor den konteksten som det ble nevnt.

Øyvind Halleraker (H) [11:30:44]: Jeg har først lyst til å takke representanten for å ta opp interpellasjonen, for det gir oss mulighet til å stadfeste vårt forhold til vår viktigste allierte, nemlig USA. Jeg vil også takke for et meget godt svar fra vår utenriksminister, som i de fleste nyanser han ble utfordret på, ga gode og klare svar om Norges holdning.

Hansson viser selv til Norges historiske forhold til USA – og det skal vi selvfølgelig beholde. Det betyr at vi må opptre klokt og videreføre gode relasjoner også til den nye presidenten. Og som utenriksministeren var inne på selv, har han allerede hatt gode og konstruktive møter med representanter for den nye administrasjonen. Det er veldig positivt og viser et gjensidig ønske om å videreføre det gode forholdet.

Jeg er uenig i at USAs forhold til NATO er i endring. Både president Trump og forsvarsminister Mattis har vært tydelige på at de står ved sine forpliktelser i NATO. Det blir framstilt som noe nytt at USA ønsker at Europa tar større del av ansvaret for egen sikkerhet. Det var også Obama svært opptatt av. Det har denne regjeringen gjort, både gjennom økte forsvarsbudsjetter og ved den nye langtidsplanen, som også er en allianseplan.

Som representanten Hansen var inne på, hadde komiteen en svært innholdsrik og interessant reise til USA bare noen dager etter innsettelsen. Vi møtte en rekke sentrale representanter, både i forsvarskomiteen, i Pentagon og i Department of State, som ga oss en bred forståelse av den politikken som det legges opp til framover fra USAs side.

Jeg har lyst til å konsentrere meg litt om NATO fordi dette er det spørsmålet som kanskje har vært reist oftest. Det er ingen tvil om at 2 pst.-målet og byrdefordelingen er sentral i den forventningen som ligger der. Jeg har lyst til å si at fra komiteens side var vi rimelig samkjørt og enstemmig på i vår tilbakemelding at vi tar dette på største alvor. Vi mener også at den vilje vi har vist til å legge investeringsnivået i norsk forsvarspolitik på godt over målet fra Wales, som er på 20 pst. – vi ligger vel på 27–28 pst. – også er en del av forutsetningene fra NATO-møtet i Wales. I det ligger det også at vi har innsett at en del av byrdefordelingene er vårt ansvar i nordområdene og NATOs nordflanke, som jo i stor grad er Norges ansvar. Derfor har vi også gått inn for og står hardt på at vi skal investere i 52 F-35-kampfly, som Miljøpartiet De Grønne i sitt program ikke er enig i. Vi har også gått inn for nye overvåkingsfly, nye ubåter og en betydelig styrking av etterretningsvirksomheten. Alt dette er også en del av et byrdeansvar, hvor vi påtar oss mye større byrder på dette området enn en del andre NATO-land vi kan sammenlikne oss med, som ble takket for av sentrale representanter vi hadde møte med i USA. Jeg tror det er en god forståelse for Norges rolle i NATO, og vi bidrar til både avskrekking og overvåking, som er en del av NATOs konsept.

Når det gjelder artikkel 5 i NATO-alliansen, påpekte vi også at den bare har vært utløst en eneste gang, og det var da USA påkalte hjelp og Norge stilte opp sammen med

alle de andre allierte – og til en betydelig kostnad for Norge og de andre allierte.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:35:58]: Takk til både interpellanten og utanriksministeren.

Eg sluttar meg i grove trekk til analysen til representanten Hansson. Nokre forslag var gode, andre må vi vel tenkje litt meir på. Det var òg mykje bra i svaret frå utanriksministeren, men eg skal bruke tida mi på eitt stort hòl i hans analyse her i salen og ute i offentlegheita som eg synest er der.

Det er sant at fundamentale amerikanske interesser ikkje vert endra av eit presidentval, akkurat som dei ikkje vert endra av eit norsk val. Det er òg sant at store delar av administrasjonen, «the establishment», består, og at det kjem mange kompetente menneske inn. Det er likevel slik at det vi er vitne til no, er fundamentalt nytt, og – for å sitere leiande amerikanske akademikarar – at vi har ein autoritær nasjonalist som viser lite synleg respekt for sentrale liberale verdiar, som er president i USA. Det bryt med fundamentale vestlege verdiar og med amerikanske verdiar. Dette snakka utanriksministeren svært fornuftig om i utgreiinga si tidlegare i dag – han gjorde greie for korleis dette er ein ny type global utfordring vi står i. Men den leiande representanten for den globale utfordringa er no den amerikanske presidenten, som har eit apparat rundt seg som er relativt sterkt i USA, som er viktige og sentrale støttespelarar, og som har mange allierte støttespelarar i Europa som ser til det som vert gjort. Eg trur eg tør seie at det eg seier no, ikkje er ein norsk SV-analyse, eg trur det er den leiande globale analysen av det som no skjer i USA – som ein vil finne i USA, i Europa, i Noreg, på begge sider i det politiske spekteret.

Det er dramatisk, særleg fordi USA har delt verdiar med Noreg og Europa. Viss vi går 50–60–70 år tilbake, kan vi til og med argumentere for at mange av dei verdiane stod sterkare i USA enn i mykje av Europa. Vi kan seie at fundamentale verdiar frå opplysningstida, framveksten av demokratiet, rettar, dei liberale fridomane – alt det har trass i alt USA saman med europeiske land vore viktige pådrivarar for. Så har vi hatt ueinigheit om verdiar og om sikkerheitspolitikk og andre ting, men det fundamentale grunnlaget for den sterke fellesskapen ligg der, og kanskje i ein ting til: at ein deler synet på at samarbeid og fellesskap globalt trass i alt er betre enn det motsette på mange av dei felte som har kome opp i debatten før her. Det er difor eg ikkje synest at ein analyse av det liberale demokratiet som trua på den eine sida går godt nok i hop med ein stabilitetsbodskap om forholdet vårt til Trump-administrasjonen på den andre sida. Kanskje er forklaringa at manusa og utkasta er skrivne i to forskjellige avdelingar i Utanriksdepartementet – éi som driv med sikkerheitspolitikk overfor USA, og éi som driv med globale rettar. Men det er jo den politiske leiinga som har ansvar for å få dette til å henge godt saman i ein felles analyse.

Så må eg seie – og det trur eg er viktig for debatten – at det eigentleg ikkje er forholdet mellom Noreg og landet USA som står overfor fundamentale utfordringar no, det er forholdet mellom Noreg og alle andre europeiske land og administrasjonen som eit mindretal av veljarane i USA valde, og den politiske bevegelsen dei er ein del av, som er den fundamentale utfordringa. Halve USA har like store problem med ho som mange i Europa har, og som vi bør

ha. Så vi er på lag med fleirtallet i USA i dei djupe utfordringane våre som er knytte til det verdimesseige grunnlaget der.

Det er altså ikkje ei sikkerheitspolitisk utfordring på same måte som vi er vane med, og som vi ofte har hatt debattar om i det norske politiske spekteret, som ligg i botnen her. Vi har ei utfordring frå dei leiande kreftene i USA mot det fundamentet Noreg og andre vestlege demokrati er bygde på. Difor tek ikkje eg – og eg oppfattar at representanten Hansson heller ikkje gjer det – til orde for at vi skal kutte band, slutte å vere konstruktive eller ikkje ha dialog. Eg vil seie det stikk motsette – det bør vi absolutt ha. Men det er nødvendig å ha ein riktig analyse i botnen, og det er nødvendig å danne alliansar og kome med tydeleg kritikk og svar på den utfordringa vi no møter.

Rasmus Hansson (MDG) [11:41:16]: Spørsmålet vi diskuterer, er ikke om vi skal ha et godt forhold til USA – det skal vi. Spørsmålet er hva som er den beste langsiktige investeringen i et fortsatt godt forhold til et land som plutselig har fått en president som – som representanten Solhjell refererte til – er omtalt som en udemokratisk nasjonalist. I et sånt forhold og i en sånn situasjon, hvor ikke minst svært mange mennesker i USA venter og trenger en tydelig motreaksjon fra verden rundt seg, mener vi det er utilstrekkelig å ha en så tilbakeholdning til de signalene som nå kommer fra det amerikanske presidentskapet, som vi får fra utenriksministeren.

Hvorfor skal det være en selvfølge at Norge i lang tid framover kjøper jagerfly fra en administrasjon som står så langt fra oss i visse grunnleggende verdispørsmål? De kortsiktige kjøpene er oppgjort og vedtatt, det er ikke dem vi spør om, men hva med dem som er langt inn i framtiden? Hvordan skal vi forholde oss til et land som eventuelt trekker seg fra en global klimaavtale som alle andre land har inngått? I praksis vil man dermed også profitere handelsmessig – og på andre måter – på ikke å være underlagt de forpliktelsene som alle andre land har underlagt seg. Om det ikke dekkes av dagens WTO-reglement, er det fortsatt en problemstilling vi ikke kan avvise.

På den positive siden vil Norge kunne gi kraftige signaler – f.eks. gjennom den kommende spennende bærekraftsmeldingen – om en global finansieringsmodell for FNs bærekraftsmål, som kanskje USA kan finne interessant, men som viser et opptrappet globalt lederskap på bærekraftsområdet fra Norge. Og vi kan sende signaler om en opptrapping av støtten til FNs miljøprogram, UNEP, f.eks. for å bygge det opp til en FNs miljøorganisasjon, som en global motvekt til de signalene president Trump sender om nedbygging av sin egen miljøadministrasjon. Dette er eksempler på mer tydelige tiltak, med en mer klar signaleffekt enn det vi foreløpig hører fra den norske regjeringen. Jeg vil oppfordre til at det er en type tiltak – sammen med andre, mer konkrete tiltak – vi får komme tilbake til i forbindelse med de meldingene som utenriksministeren har varslet.

Utenriksminister Børge Brende [11:44:44]: Jeg synes det har vært en god runde i salen rundt håndteringen av en situasjon hvor vi opplever at det på en del områder ikke er sammenfallende syn mellom Norge og mange andre europeiske land og den nye amerikanske administrasjonen. Samtidig vet vi at USA er vår viktigste allierte.

Det er helt avgjørende for oss å ha et nært og godt samarbeid med USA, ikke minst på det sikkerhetspolitiske området. Jeg mener at vi har håndtert den situasjonen som har oppstått i Washington, på en måte som ivaretar norske interesser, men også bidrar til at vi kan ha innflytelse og bli lyttet til når amerikansk politikk skal utformes. Det er jo det siste som er det viktige: skape dialog og ha innflytelse over beslutninger som også vil ha stor virkning for oss.

Når det gjelder NATO-solidaritet og artikkel 5, ble det på et tidligere tidspunkt satt spørsmålsteget ved dette. Det er nå slått fast fra president Trump selv at det er viktig for USA at NATO-solidariteten består. Det viser også at den dialogen har hatt sin virkning.

Til et annet spørsmål som har vært oppe til diskusjon, f.eks. bruk av tortur: Der har det vært ganske sterke internasjonale reaksjoner, og vi har opplevd at president Trump har sagt at her er det forsvarsminister Mattis som vil ta den endelige avgjørelsen. Han har også merket seg de sterke reaksjonene som har vært.

Vi må nå arbeide på en god måte – bruke økosystemet vårt av venner i Washington – for å ivareta det som er norske og europeiske interesser. Jeg listet opp flere av de områdene som jeg synes er problematiske, og et av dem er f.eks. økt proteksjonisme. Det tror jeg ikke vil være bra for verdensøkonomien, det vil ikke skape flere arbeidsplasser. Å styrke samarbeidet i WTO er viktig fremover. Men så er det ikke min jobb å være kommentator i de løpende amerikanske debattene, og som også flere sa: De sterkeste og tøffeste debattene om denne politikken skjer faktisk i USA. Det er et velfungerende demokrati, der de ulike statsorganene også fungerer.

Presidenten: Debatten i sak nr. 2 er dermed avsluttet.

Sak nr. 3 [11:47:42]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Haukeland Liadal, Svein Harberg, Geir Jørgen Bekkevold, Ib Thomsen og Rasmus Hansson om en helhetlig vurdering av museumsreformen så langt (Innst. 196 S (2016–2017), jf. Dokument 8:13 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Presidenten vil videre foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Svein Harberg (H) [11:48:56]:(komiteens leder og ordfører for saken): En helhetlig vurdering av museumsreformen – den første gnisten til dette representantforslaget kom faktisk i Bergen den 22. april 2016. Da var Hege Haukeland Liadal fra Arbeiderpartiet og jeg med på en debatt hos museumslederne, og den debatten viste stor felles forståelse for situasjonen, viste stor felles forståelse

for hva som var bra, og viste stor felles forståelse for hva det kunne være fint å finne ut mer om.

Også i flere debatter i ettertid har det vist seg at det har vært stor enighet om dette. Det har vært tilbakemeldinger fra møter med det offentlige, både regionalt og lokalt. Museumsmøtet til Museumsforbundet har kommet med noen utfordringer – et møte der en i god ånd blir bedt om å holde fingrene av fatet med hensyn til hvordan det skal gjøres lokalt, men samtidig ber de om hjelp til de utfordringene som de ikke helt får til.

Ved besøk på museer rundt om har det vært en gjennomgående tone: Her er det noe vi bør se på. Det har vært tatt flere initiativ og har vært snakket flere ganger om å gjøre dette. Det synes jeg er fint, og jeg vil gjerne takke for samarbeidet i komiteen der initiativene fra flere komitémedlemmer nå er samlet i et felles forslag fra komiteens partier. Også Miljøpartiet De Grønne, som et parti utenfra, er med på dette representantforslaget. Det betyr at vi er samlet i ønsket om en vellykket museumsreform. Det betyr at vi er samlet i ønsket om noen svar på og noen avklaringer av det vi vet så langt. Det betyr at vi er samlet i ønsket om å gi treffsikker hjelp til dem som er i prosessene, og det betyr at vi er samlet i et ønske om å se på hele Museums-Norge under ett.

Vi har mange eksempler på gode, konsoliderte museer. Det er konsoliderte museer som har opplevd styrking av ledelse, samling av ressurser, bedre tilgang til kompetanse og god planlegging og utnyttelse av ressursene. Det er godt å se, for det var jo intensjonen med denne reformen.

Så har vi også eksempler på gode konsolideringer som har noen utfordringer, der det tekniske er på plass, men der det er utfordringer i internkommunikasjonen. Det som kanskje har utpekt seg aller mest, er at man har utfordringer med eierforholdene når flere enheter slår seg sammen. Dette er en av de tingene som det er bedt om hjelp til. Disse må vi hjelpe videre. Så har vi noen som er godt i gang, som er i prosess, og det er viktig at de kan få hjelp av suksesshistoriene og lære av de andre.

Museumsreformen er ikke i mål. Konsolideringen skal fortsette. Det har vært behov for mye modning, og det vil det også være videre. Det er kanskje nødvendig å tenke gjennom nå: Hva er det lokale og det regionale ansvaret når det gjelder museumsreformen? Og hva er det nasjonale ansvaret som vi skal bidra til å få på plass? Tiden er inne for en underveisvurdering. På vegne av komiteen vil jeg også si takk til politisk ledelse, med kulturministeren i spissen, som har svart positivt på forslaget og sagt at de vil følge opp. Det er veldig bra.

Det er et ønske om å bidra til en vellykket museumsreform vi behandler i dag. Det er et ønske om en nasjonal og helhetlig museumssatsing og en mulighet til en tydeligere forventningsavklaring. Vi ser fram til det dette kan legge grunnlag for. Igjen vil jeg bare understreke det positive i at alle partiene i komiteen, og også partier utenfor komiteen, har dette ønsket felles, slik at vi kan få en god prosess videre.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [11:54:02]:

Jeg vil starte med å takke for representantforslaget og for det initiativet som de ulike partiene har tatt. Det er et veldig positivt initiativ, som jeg støtter fullt ut, og jeg er veldig glad for at Stortinget enstemmig vil stille seg bak dette i dag. Dette er et riktig tidspunkt for å foreta en helhet-

lig vurdering og oppsummering av museumsreformen – så langt vi er kommet nå.

Museumsreformen er kanskje ikke et område for de store politiske konfrontasjonene. Her oppfatter jeg at det er bred politisk enighet, og skiftende regjeringer har fulgt opp konsolideringen av Museums-Norge de siste årene. Det har vært bred enighet også i Stortinget, og det har faktisk bidratt til at det er satt i gang konsolideringsprosesser i store deler av landet. Det har vært nødvendig, og jeg er veldig glad for at partiene kan finne sammen og være enige på det viktige kulturfeltet som museumssektoren tross alt er.

De siste konsolideringene viser noe av den geografiske spredningen: Aust-Agder museum og arkiv omfatter fra 2015 tre tidligere selvstendige museer i Aust-Agder. Norsk Maritimt Museum ble slått sammen med Norsk Folkemuseum i 2015, og Norsk Industriarbeidermuseum, med hovedsete på Vemork, omfatter fra 2015 også Telemarksgalleriet og Lysbuen kunstsamling og industrimuseum på Notodden.

Gjennom museumsreformen er antallet selvstendige institusjoner redusert betydelig. Ved årtusenskiftet var det ca. 350 museer som direkte eller indirekte mottok støtte fra Kulturdepartementet. Disse museene er nå organisert i 65 forvaltningsenheter. Det har gitt flere positive gevinster, som større og bredere fagmiljøer og dermed også faglig sterkere museer. Samtidig har ikke antall utstillingsarenaer eller tilbudet til publikum blitt redusert som følge av museumsreformen. I 2015 hadde museene som får støtte fra Kulturdepartementet, nesten 6,7 millioner besøkende – det er mange folk. Museumsstatistikken dokumenterer en betydelig økning i publikumstilstrømmingen til museene, og at folk besøker museene mer enn noen gang før. Det har vi sett gjennom de siste 15 årene.

Det er liten tvil om at vi har en bedre museumssektor i dag enn vi hadde ved inngangen til dette årtusen – et større publikum, bedre ressursutnyttelse og faglig sterkere museer. Ikke minst det siste poenget er viktig.

Imidlertid har konsolideringene medført store endringer for museene, de ansatte, eierne og venneforeningene. Konsolideringsprosessen har grepet inn i eieforhold, organisasjonsform og organisering. Og det er riktig, slik det påpekes i innstillingen fra komiteen, at mange museer har understreket et åpenbart behov for å forenkle eierstrukturen ved de konsoliderte museene. Når vi nå skal gå i gang med en helhetlig vurdering av denne reformen, bør den også synliggjøre utfordringen i fremtidens museumstilbud. Jeg er derfor enig med forslagsstillerne i at det er viktig å identifisere og skape bevissthet om hvilke faktorer som gir positiv utvikling, og som betyr mye for et godt resultat, både for de konsoliderte museene og for de øvrige museene.

Forslagsstillerne viser til at flere fylker har evaluert eller er i ferd med å sette i gang evaluering av virkningene av reformen. I tillegg er det også foretatt evalueringer av enkeltinstitusjoner. Disse undersøkelsene vil være en viktig del av grunnlagsmaterialet for en samlet landsdekkende analyse.

Prosessene rundt om i landet er kommet ulikt langt. Det vil ligge godt til rette for å evaluere resultater og definere utfordringer i regioner der de konsoliderte enhetene allerede har vært i drift i en del år. I andre tilfeller kan det imidlertid være litt for tidlig å trekke klare konklusjoner.

Digitalisering innenfor museumsdriften, som komiteen omtaler i innstillingen, er også en viktig bit av dette. Det har vært en positiv tendens de siste årene i digitaliseringsarbeidet, men en mer omfattende digitalisering av museumssamlingene er nødvendig, og det vil vi ta med oss i evalueringen, som vi gleder oss til å ta fatt på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:59:30]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnelova mv. (likestilt foreldreskap) (Innst. 195 L (2016–2017), jf. Prop. 161 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Presidenten vil videre foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte med inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sonja Mandt (A) [12:00:17] (ordfører for saken): Jeg vil først takke komiteen for et godt samarbeid i saken og også alle dem som har kommet med innspill og forslag til forbedringer underveis. Jeg håper at saken som vi behandler i dag, vil bidra til å gjøre det bedre for barna og for foreldrene. Vårt mål er å gjøre det beste for barna og bedre hverdagen deres.

Først en inkurie: På side 19, øverst i merknaden om helsehjelp, har Barneombudet feilaktig blitt nevnt, samt ordet «nødvendig» foran ordet «helsehjelp». Jeg håper at dette lar seg rette opp og blir fjernet.

Denne saken var nok litt hausset opp på forhånd, da Fremskrittspartiets og statsrådets primære standpunkt gikk mye lenger enn det som nå er lagt fram for Stortinget. Mange hadde meninger om dette utspillet, og det betydde at en del av høringsinnspillene var ganske tydelige. Det var særlig to av endringene som skapte debatt: delt bosted og felles foreldreansvar fra fødsel.

Først til det som det er stor enighet om: Det er stor politisk enighet, også blant høringsinstansene, om å øke varslingsplikten til tre måneder, pålegge meklingsplikt og å sette inn tiltak mot samværshindring. Når det gjelder felles foreldreansvar fra fødsel og delt bosted, regner jeg med at Kristelig Folkeparti, som utgjør mindretallet, vil fremme sitt standpunkt her i salen.

I dag har mor foreldreansvaret alene dersom foreldrene ikke bor sammen ved fødsel, og hun må melde fra til folkerregisteret dersom far skal dele dette. Endringen medfører at begge nå får dette fra fødsel. Mor kan fremdeles melde fra om at hun ønsker dette alene, og far må da gå til sak om han vil ha det, etter lovendringen. Felles foreldreansvar betyr at begge skal kunne få opplysninger om barnet, ha påvirkning på valg som skal tas, og være til stede i barnets liv.

Det kan være ulike årsaker til at mor ønsker aleneansvar, og noen av høringsinstansene mener at lovendringen vil bidra til at mor oppgir far som ukjent i større grad enn i dag. Vi vet ikke hvor mange som gjør det med dagens lovverk, derfor ber vi om at det skal finnes statistikk over omfanget av det for å se om lovendringen får denne utilsiktede virkningen.

Det er viktig at begge parter får god informasjon om rettigheter, plikter og konsekvenser ved felles foreldreansvar, og det i god tid før fødselen. Det foreslår komiteen, og det foreslås også å gi kunnskap om tilknytningsbehovet, slik at barnet får det best mulig fra begynnelsen av. Flertallet mener at det å inkludere begge foreldrene selv om de ikke bor sammen, vil kunne bidra til en god tilknytning og god oppvekst for barnet. Det påstås at far ofte er den som taper i retten, og komiteen ber derfor om en gjennomgang av dommer som er avsagt i barnefordelingssaker, for å se på hvordan dette er, og eventuelt finne ut av hvorfor det skjer.

Barn skal ha rett til omsorg fra begge foreldre etter samlivsbrudd, og det må det legges til rette for. Begge foreldre er likeverdige parter, og en må finne løsninger som er best for den enkelte familien. Det er viktig å presisere at avtalefriheten gjelder videre, og at lovendringen ikke berører denne muligheten.

Konfliktsaker skal fremdeles i rettsapparatet, men muligheten en har for å avtale fritt hvor barnet skal bo, kan være konfliktdepende i seg selv.

Det finnes lite kunnskap om hvordan barn påvirkes av ulike former for bostedsløsninger, og derfor ber komiteen om at det settes i gang forskning på hvordan barn påvirkes av dette.

Komiteen har under behandlingen kommet med en rekke forslag som styrker saken, både når det gjelder forskning, økonomi og tiltak. Alle skal bidra til at barn får det best mulig. Det å skape ro og trygghet rundt barn ved samlivsbrudd må være det viktigste. Barn er lojale og vil ikke såre noen. Små barn har lite valg, mens større barn kan si ifra. Det å lytte til barna, få hjelp til å løse konflikter og ikke la barna bli skvist mellom foreldrene i bruddet, er foreldres plikt som voksne. Begge foreldre har ofte ønske og behov for å ha barna sine mest mulig, men det er barns beste som til sist må gjelde også her.

Arbeiderpartiet har noen få merknader og ett forslag alene, og jeg tar opp det. Det dreier seg om alternative tvisløsingsordninger.

For Arbeiderpartiet dreier saken seg også om likestilling. Begge foreldre kan være gode omsorgspersoner for barnet, men begge må få like muligheter til å være det, samtidig som barnas beste ivaretas. Barn trenger begge foreldre, også etter samlivsbrudd, og uavhengig av foreldrenes konflikt må de settes først. Det er lett å si, men vanskelig å gjennomføre. Derfor er det viktig med et godt lovverk.

Behandlingen i Stortinget har gjort saken bedre, fordi det er kommet mange forslag der vi sjekker ut eller styrker barnets rettigheter – forslag som vi forventer at statsråden følger opp med tiltak.

Presidenten: Representanten Mandt har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Mette Tønder (H) [12:05:18]: Datteren min lurte i går på hva jeg skulle gjøre på jobben, og jeg svarte at jeg skulle skrive innlegg. Skrive ned det du mener, da liksom? sa hun. Ja, bekreftet jeg. Men hva mener du da, mamma? Jo, sa jeg, jeg skal si noe om at selv om foreldre ikke vil være kjærester, må de sette barna først. Hun tenkte litt på det, og så sa hun: Si til dem at de liksom ikke må glemme at de var venner, selv om de ikke er kjærester lenger.

Det er vel litt av kimen i det disse endringene handler om.

Barn trenger voksne som setter barns følelser først, selv om det stormer i forholdet, og også der det ikke har vært noe særlig til forhold i forkant i det hele tatt. Barn har rett til å vite hvem som er foreldre, og få lov til å ha et forhold til begge to. Det må være det viktigste, selv om foreldrene ikke ønsker å være sammen. For å ta en kanskje litt unødvendig presisering: Det finnes naturligvis unntak, hvor barn skal få slippe å ha noe med voksne å gjøre – jeg tenker da på vold og overgrep. Men hovedregelen er altså retten til å ha et godt forhold til begge.

Etter gjeldende rett har mor foreldreansvaret alene dersom hun ikke er gift eller ikke bor sammen med far på fødselstidspunktet. Dette ønsker vi å endre – riktignok ikke drastisk, men ved å spille regelen – for å ta barns rett til to foreldre på alvor. Nå blir felles foreldreansvar hovedregelen. Mor gis rett til å melde til folkeregisteret om hun ønsker ansvaret alene, og da må far fortsatt gå rettens vei for å få felles ansvar.

For å ha felles ansvar for barn må begge foreldre kunne få lik rett til informasjon om barnet. Det har de i dag også, men dette er noe det syndes mot. Derfor vedtar vi med dette forslaget noen presiseringer om dette.

Flytting skaper noen ganger krevende situasjoner. Det å melde fra om flytting rett før sommer- og rettsferie, med nåværende treukers frist, for så å ha foretatt flyttingen med barnet før den andre forelderen får tid til å si noe, er ikke til barns beste. For å flytte til utlandet må man være enige, men med vårt langstrakte land gir også flyttinger innenfor landet utfordringer for barn og foreldre som vil holde kontakt. Derfor er det viktig å utvide fristen for å melde fra om flytting og å legge inn den ekstra meglingen hvis foreldrene ikke blir enige.

Det har vært mye diskutert om retten skal kunne pålegge foreldre delt bosted. Dette er det stor motstand mot i høringsinstansene, men noen mener også at dette er det beste for barna. Høyre mener at delt bosted er en svært god løsning for mange, men at det krever foreldre som kan jobbe sammen for å få det til. De tilfellene som havner i retten, har høyt konfliktnivå og egner seg trolig ikke like godt til dette.

Når det er sagt, ber vi i denne saken om mer forskning og om at det under megling om frivillig avtale mellom foreldre gis god og lik informasjon om mulige avtaler, for å sikre størst mulig samlet foreldrekontakt for barna.

Til nå har den parten som har blitt forhindret i å ha samvær fordi den andre part motsetter seg det, vært litt – jeg vil kalle det – rettsløs. Derfor er det viktig å ha strenge og klare regler om tvangsfullbyrdelse. I tillegg blir det nå innført en ordning med samtaler og megling i de sakene hvor man ikke får til samværet, eller hvor det er andre grunner til at man må foreta tvangsfullbyrdelse.

Heldigvis er det slik at de fleste foreldre klarer å inngå gode avtaler. De snakker med barna sine, og de klarer å holde konfliktnivået nede. For dem vil ikke disse regelendringene bety så mye, men for de barna som ikke har så modne voksne rundt seg, er endringene vi gjør i denne saken, viktige og riktige.

Anders Anundsen (FrP) [12:09:30]: Jeg vil få lov til å starte med å takke saksordføreren for å ha gjort et grundig og godt arbeid og for å ha vært kompromissvillig og opptatt av å finne løsninger i fellesskap i komiteen, hvilket etter min oppfatning har bidratt til å styrke en god sak fra regjeringen enda mer på viktige områder. For det er ikke slik at det er en selvfølge at det skal være så bred enighet om så viktige endringer som det faktisk er i denne saken. Det er på veldig få områder det er stor avstand, på de aller fleste områdene er det funnet gode løsninger.

Så har jeg lyst til å peke på det faktum at dette i første rekke ikke handler om å styrke fars rettigheter, men om å styrke barnas rettigheter til en far. I praksis vil jo det også være positivt for far i stor grad i disse sammenhengene, men det er en grunnleggende og genuin interesse for at barnets interesser skal ivaretas på en så god måte som mulig, som kommer til uttrykk i regjeringens forslag og i komiteens innstilling.

Det er ett område som jeg vil henlede oppmerksomheten på, for Fremskrittspartiet har en særmerknad knyttet til delt bosted, og det har også vært gjenstand for mye diskusjon i høringsrunden. Fremskrittspartiet ønsker å forsterke det ytterligere, men tar til etterretning at vi er en del av både en regjering og et stortingsflertall som lander på en noe annen modell. Likevel mener vi at det har vært nødvendig å understreke at vi faktisk har et alternativt syn på dette punktet, og vi mener at delt bosted skal være hovedregelen. Det gjør vi også av hensyn til barnet. Så vil det være ulike vurderinger av det, og det er komplisert. Alt innenfor dette området er komplisert, for det er ingen familier som er like. Det er ulike relasjoner mellom foreldre, det er ulike relasjoner som bidrar til at en må finne de løsningene som passer best for den enkelte familie, men vi mener at vi burde hatt et enda sterkere trykk på å ha delt bosted som hovedregel, enn det som blir resultatet.

Men alt i alt: Hvis en ser på de forslagene som er fremmet fra regjeringens side som får støtte i Stortinget i dag, og de forslagene som komiteen selv har bidratt med, er dette store og viktige steg i riktig retning for barns rettigheter til begge foreldre.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:12:28]: Kristelig Folkeparti er også glad for at det gjøres endringer i barneloven som understreker betydningen av pappa som omsorgsperson for barn. Alle barn har rett til å kjenne og få være sammen med både sin mor og sin far, og alle barn har rett til å få vokse opp i trygge og gode hjem. Disse barnerettighetene mener Kristelig Folkeparti må prioriteres foran voksnes ønsker og behov. Derfor er det også viktig for meg å understreke at barnets beste er det som hele tiden må være barnelovens viktigste hensyn. Så vet vi at hva som konkret er barnets beste i den enkelte sak, ikke alltid er lett å lovfeste ned til minste detalj. Det er i hvert fall viktig for meg å presisere at det er ikke foreldrerettighetene som skal være utgangspunktet i barneloven, men hva som er til barnets beste.

Kristelig Folkeparti støtter veldig mye av det som fremmes i denne saken, men på to områder, i to konkrete saker, står Kristelig Folkeparti alene i komiteen. Det går på det som har med likestilt foreldreskap å gjøre, og det går på det som har å gjøre med delt bosted. Her har Kristelig Folkeparti lyttet til viktige instanser som mener at regjeringens forslag om at lovens utgangspunkt skal være felles foreldreansvar for alle, også for foreldre som ikke bor sammen når barnet blir født, kan virke konfliktskapende og føre til flere foreldretvister. Her pekes det på Statistisk sentralbyrå, som mener det er grunn til å anta at en endring som gir flere foreldre som aldri har bodd sammen, felles foreldreansvar, vil føre til flere meglinger og kanskje flere saker for retten.

Vi viser også til Barneombudet, som peker på forskning som viser at foreldre som aldri har bodd sammen, oftere har konflikter enn andre foreldre, og at høyt konfliktnivå er den enkeltfaktoren som forskningen peker ut som den største risikoen for barns utvikling. Barneombudet advarer også mot lovendring på grunn av frykt for at mødre som er utsatt for vold og krenkelser, ikke vil tørre å handle for å forhindre at far får felles foreldreansvar.

Vi viser også til Redd Barna, som påpeker at dette handler om ansvar og ikke samvær, og at det ikke kan trekkes konklusjoner om at en slik lovendring om foreldreansvar vil gi mer samlet kontakt med begge foreldrene. De advarer mot disse endringene i barneloven fordi det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om konsekvensene av lovendringene for de barna det omfatter. Flere høringsinstanser mener mødre vil kunne unngå å oppgi farskap med en slik lovendring. Det som er uheldig da, er selvfølgelig at endringen dermed vil kunne føre til at flere barn fratras muligheten til å bli kjent med far, og det er jo en helt utilsiktet konsekvens. Dette er årsaken til at Kristelig Folkeparti ikke vil votere for regjeringens forslag til endring i § 35 i barneloven.

Så til dette med delt bosted, for her har flere høringsinstanser vært kritiske til regjeringens forslag til endring i § 36 første ledd, der delt bosted framheves i loven som et av alternativene som foreldrene kan velge. Her peker Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet på de uheldige konsekvensene det kan få. Barneombudet advarer mot regjeringens forslag. I høringen uttrykker Barneombudet at forhandlinger mellom foreldrene ikke foregår i et vakuum, men påvirkes av bl.a. lovgivningen. Når målet er at barnets beste skal stå i sentrum, er det viktig at regelverket i størst mulig grad bidrar til at foreldrene fokuserer på det viktigste, nemlig hva som vil være den beste løsningen for deres barn. Dagens barnelov er nøytral, det skal den fortsatt være, men den sier at foreldrene skal avtale hvor barnet skal bo. Den trekker ikke fram én løsning som den beste, og gir foreldrene ansvar for å finne den løsningen som kan passe best for akkurat deres barn og deres familie. Barneombudet er redd for at en endring i lovteksten kan signalisere at delt bosted er den foretrukne løsningen, og at en på den måten kan svekke barns rett til gode, individuelle vurderinger av hva som er best for akkurat dem. Derfor anbefaler ikke Barneombudet den lovendringen som gjøres i § 36 første ledd.

Jeg må bare si én ting til slutt, og det er at ingenting er hogd i stein. Kristelig Folkeparti er også med på mange av de forslagene som fremmes i denne salen, bl.a. forslaget om at likt foreldreskap skal evalueres etter tre år. Vi er

selvfølgelig åpne for at man etter en slik evaluering vil se at dette kan ha positive konsekvenser, og da vil (presidenten klubber) Kristelig Folkeparti selvfølgelig komme tilbake til det.

Presidenten: Da er tiden ute.

Kjersti Toppe (Sp) [12:18:02]: Senterpartiet støtter forslaget til endringene i barnelova om likestilt foreldreskap med unntak av innføring av felles foreldreskap, § 35, og at delt bustad skal nemnast først i lova, altså endring i § 36 første ledd. Vi kjem til å stemma for alle romartalsvedtaka med unntak av IX, og vi kjem ikkje til å støtta forslaget frå Arbeidarpartiet om ei eiga utgreiing av tvis-
teløysingsordninga no.

Vi byggjer opp om likestilt foreldreskap. Foreldreskapet er i dag meir likestilt enn det historisk nokon gang har vore, og det er eit gode for samfunnet. Det ønskjer vi å ta vare på, og vi ønskjer også ein familiepolitikk som legg gode rammer rundt foreldreskapet. Vi meiner det er svært viktig at omsynet til det som er best for barnet, alltid skal vega tyngst.

Vi støttar ikkje innføring av felles foreldreskap der foreldra ikkje bur saman ved fødselen. Vi meiner at felles foreldreskap for foreldre som ikkje bur saman, kan vera konfliktskapande og føra til fleire foreldretvistar, som òg andre har tatt opp her i dag. Dette vert òg vektlagt av fleire høringsinstansar, bl.a. av Barneombudet og av fleire tingrettar. Fleire høringsinstansar peikar òg på at lovendringa kan føra til at mødrer vil unngå å oppgi farskap. Det er uheldig om lova fører til situasjonar der barn kan oppleve at avgjerder vert fatta på deira vegner av ein forelder som har liten eller ingen kjennskap til barnet. Det er òg problematisert og tatt opp i høringsrunden.

Vi meiner at delt bustad er ei god løysing for mange, men kanskje ikkje for alle. Vi ønskjer ikkje at det vert lagt føringar som kan oppfattast som eit politisk signal om at dette vert føretrekt framfor andre bustadløysingar. Bufdir peikar på at alle avgjerder om barn skal byggja på det som er det beste for barnet. Sjølv om det er ei endring i lova, kan det verta oppfatta som eit signal om at delt bustad generelt er best for barn, og dermed føra til at foreldre oppfattar at dette er ei løysing som er føretrekt framfor ei anna. Barneombudet viser til at dagens lov er nøytral, medan ei endring av lovteksten vil signalisera at delt bustad er den føretrekte løysinga.

Når det gjeld IX, om å gå igjennom dei økonomiske støtteordningane for aleineforsørgjarar og vurdera ei endring om å fjerna økonomiske incentiv for å velja bort delt bustad, meiner vi at det forslaget er varetatt i VIII. Der er det formulert på ein meir nøytral måte – altså at regjeringa skal gjennomgå dei økonomiske ordningane som gjeld når foreldre ikkje bur saman, og vurdera endringar som kan varena omsynet til aleineforeldra sin økonomi, men samtidig hindra at økonomi er ein avgjerande faktor når avgjerder om barns bustad vert tatt. Det er ekstremt viktig at ein ikkje organiserer bustad etter foreldra sin økonomi, men at det er kva som er det beste for barnet, det skal takast omsyn til.

Terje Breivik (V) [12:22:06]: Me har hatt ei fantastisk utvikling dei siste tiåra, der fedrar i større grad enn tidlegare har teke ansvar i heimen og meir aktivt delteke i

den daglege omsorga for barna. Det er bra for far, mor og barn. Lovverket heng her noko etter og må oppdaterast i tråd med utviklinga.

Barnelova legg til rette for at barn skal sikrast god omsorg, og ein må gjennomgåande vurdera kva som er det beste for barnet. Difor er det viktig å sikra retten barn har til medverknad. Barn har rett til å verta høyrde, og meininga deira skal tilleggjast vekt i tråd med alder og utvikling. Dette er så grunnleggjande at det er forankra i både barnekonvensjonen og Grunnlova, og så viktig at Venstre svært gjerne òg skulle hatt på plass klagerett etter barnekonvensjonen. Det vart diverre nyleg stansa av eit fleirtal her i salen.

For Venstre er det klare utgangspunktet at foreldra har hovudansvaret for barna. Forelder er ein – uavhengig av relasjonen til den andre forelderen. Det kan ikkje vera avgjerande for foreldrerelasjonen til barnet om ein er gift med den andre forelderen. Venstre er difor glad for at begge foreldra no får foreldreansvar frå dag éin. Så må ein sjølv sagt ha opning for at den eine kan få foreldreansvaret i visse høve, men lova vert no klarare på at ein som foreldre har eit felles foreldreansvar for barnet. Vidare vert det klargjort at foreldreansvaret bør utøvast i fellesskap, og at begge skal vera involverte i viktige avgjerder, som t.d. om den eine forelderen vel å flytta. Ei utvida varslingsplikt gjev meir tid til å finna løysingar som er best for barnet. Venstre er òg glad for at det vert innført meklingsplikt der foreldra ikkje er samde om flytting. Eit høgt konfliktnivå rammar barnet, og tilrettelegging for minnelege løysingar gjennom meking kan bidra til mindre belastande rettssaker.

Barnelova er i dag nøytral når det gjeld val av omsorgsløysing der foreldra flyttar frå kvarandre. Venstre støttar ei vidareføring av den nøytrale løysinga og vidare at foreldra sjølve må avtala kvar barnet skal bu, og korleis omsorga skal delast. Dei beste løysingane knytte til deling av omsorg får ein der foreldra er samde. I ei tid der stadig fleire vel delt bustad, meiner Venstre at det ikkje er unaturleg å gjera ei mindre endring av lova som gjer at denne forma kjem først. Dei to løysingane er framleis jamstilte. Det sentrale i regelen er at foreldra avtalar seg imellom kva som er den beste løysinga. Barn veks opp i ei tid der fedrar tek meir ansvar enn nokon gong, og der likeverdige foreldreskap er den nye normalen – ei utvikling me må ta inn over oss i utforminga av lova.

Ingunn Gjerstad (SV) [12:25:38]: Eg er glad for at regjeringa har gått bort frå dei mest omstridde forslaga som er fremja i saka. For SV er det barneperspektivet som er avgjerande, og at kva som er det beste for barnet, skal leggjast til grunn for barnelova. Difor tek SV i dag ikkje vaksenperspektivet. Det kan vera krevjande, men lova er til for ungane våre, og barna kva som er det beste for barnet, må framhevast.

Vi har lagt stor vekt på Barneombodet og dei velgrunna innspelane som har kome på vegner av barn i Noreg. Det er to forslag vi på denne bakgrunnen er kritiske til. Vi stemmer mot endringane i § 35, som omhandlar foreldreansvaret når foreldra ikkje er gifte, og som seier: «Foreldre som ikkje er gifte, har foreldreansvaret saman for sams barn.»

Dei som får barn aleine eller blir foreldre utan å bu i lag, er ei mangfaldig gruppe. Difor er det viktig at lovverket ikkje gjer kompliserte situasjonar verre. Barn som vert

fødde med foreldre som ikkje bur i lag, er få, rundt 10 pst. Ei rad høyringsinstansar har åtvart mot å endra praksis på kven som automatisk skal ha foreldreansvaret.

Fleire rettsinstansar meiner regjeringa sitt forslag om at utgangspunktet for lova skal vera felles foreldreansvar for alle, vil verka konfliktskapande og gje fleire foreldretvistar. Statistisk sentralbyrå meiner det er grunn til å anta at ei endring som gjev fleire foreldre som aldri har budd i lag, felles foreldreansvar, vil føra til fleire meklingar og saker for retten.

Barneombodet peiker på forskning om at foreldre som aldri har budd i lag, oftare har konflikhtar enn andre foreldre, og at høgt konfliktnivå i liva til ungane våre er den enkeltfaktoren som gjev størst risiko for utviklinga deira. Ombodet åtvarar òg mot lovendinga av frykt for at mødrer som er utsette for vald og krenking, ikkje vil våga å handla mot at far får felles foreldreansvar.

Ut frå debatten her i dag vil eg presisera at dette handlar om ansvar og ikkje om samvær. Det er kjempefint at fleire fedrar er i lag med ungane sine, men det kan ikkje konkluderast at ei slik lovending om foreldreansvar vil gje meir samla kontakt med begge foreldra. Det ligg ikkje føre til strekkeleg kunnskap om konsekvensane av ei lovending for dei barna det gjeld.

Fleire høyringsinstansar meiner mødrer vil kunne unngå å oppgje farskap med ei slik lovending, og at endringa dermed vil kunne ta frå barn kjennskap til far.

SV stemmer imot endringane i § 36 i barnelova. I høyringa var fleire kritiske til regjeringa sitt forslag til endring i første ledd, der delt bustad vert framheva som første alternativ som foreldra kan velja.

Det å gjera om på rekkefølga framstår som eit ynskje om å fungera normdannande. Dette meiner vi er problematisk fordi ordninga krev spesielle føresetnader for å vera til det beste for barnet.

Også Barneombodet åtvarar mot regjeringa sitt forslag. Sitat frå høyringa:

«Forhandlingene mellom foreldrene foregår ikke i et vakuum, men påvirkes blant annet av lovgivningen. Når målet er at barnets beste skal stå i sentrum, er det viktig at regelverket i størst mulig grad bidrar til at foreldrene fokuserer på det viktigste – nemlig hva som vil være den beste løsningen for deres barn.

Dagens barnelov er nøytral. Den sier at foreldrene skal avtale hvor barnet skal bo. Den trekker ikke frem én løsning som den beste, og gir foreldrene ansvaret for å finne den løsningen som passer best for akkurat deres barn og deres familie. En endring i lovteksten kan signalisere at delt bosted er den foretrukne løsningen, og på den måten svekke barns rett til gode, individuelle vurderinger om hva som er best for akkurat dem. Barneombudet anbefaler derfor at loven ikke endres.»

SV stiller seg bak desse betraktningane og stemmer mot endringa av § 36 også.

Statsråd Solveig Horne [12:30:12]: Jeg har lyst til å slutte meg til flere av talerne som har sagt at komiteen har gjort et godt arbeid.

Når vi i dag behandler forslag om likestilt foreldreskap, er det ut fra en erkjennelse av at mor og far er likeverdige omsorgspersoner og – det som er viktig her – barns rett til samvær med begge sine foreldre. Det skal gjelde når de lever sammen, men også etter et samlivsbrudd.

I lovendringene er hensynet til barnets beste og barnets rett til kontakt med både mor og far helt grunnleggende. Begge foreldrene er viktige omsorgspersoner i barns liv.

Regjeringen ønsker med forslagene i denne lovproposisjonen å legge til rette for at begge foreldrene skal ha anledning til å være likeverdige omsorgspersoner, uavhengig av om de er mødre eller fedre.

Barneloven endres ofte. Men det er ikke bare lovendringer som skal til for å endre samfunnet, det er også hvordan familiene selv opptrer både før og etter samlivsbrudd. Foreldrenes fordeling av arbeid og omsorgsoppgaver under samlivet vet vi også påvirker de avtalene som blir inngått ved et samlivsbrudd.

I lovforslagene som nå blir fremmet, er det forslag for at foreldrene skal bli mer likestilte. Felles foreldreansvar betyr at begge foreldrene bør ha lik verdi og plass i barnets oppvekst. Regjeringens forslag innebærer at foreldrene sammen skal kunne ta avgjørelser om viktige spørsmål som angår barnet.

Jeg mener at felles foreldreansvar vil føre til mer kontakt mellom begge foreldrene og barna. Det vil også innebære en ekstra trygghet for barn å ha en sterkere juridisk tilknytning til begge foreldrene fra fødselen av, og så kan man ha en enkel måte å endre det utgangspunktet på i tilfeller der det ikke er til barnets beste.

Delt bosted har vært et tydelig tema i samfunnsdebatten. Regjeringen sendte to forslag på høring, der vi hadde et foretrukket forslag om at vi skulle løfte det opp i loven, og det er også det forslaget som ligger til behandling her i dag. Det har en viktig signaleffekt, men lovteksten vil fremdeles være nøytral når det gjelder hvilken bosteds- eller samværsordning som er å foretrekke.

Jeg vil understreke den avtalefriheten som foreldrene har i disse sakene. Hvilken omsorgs- og samværsordning som passer for det enkelte barn og den enkelte familie, er noe som familien selv må bestemme. Da er det viktig, som flere har vært inne på, at foreldrene snakker sammen, og foreldrene må lytte til det barna har på hjertet. Vi vet barn kan gi viktig informasjon om hva det er som skal til for at deres hverdag skal bli bra.

Vi vet at både samværs hindring og flytting kan være en kime til konflikt. Derfor er det viktig for oss nå å foreslå en utvidet varslingsfrist fra seks uker til tre måneder og også en lovpålagt innføring av mekling hvis det er uenighet. Vi vet at flytting kan medføre store endringer i et barns liv, og da er det viktig at barn også blir hørt i disse sakene.

Det er foreldrene som vet hvilken ordning som passer best for deres familie, men det er ikke alltid lett å ta hensyn til barns behov midt i et samlivsbrudd. Familievernet har i dag i oppgave å bistå foreldre som ikke greier å bli enige, gjennom mekling eller hjelp til å bedre foreldresamarbeidet. I lovforslaget går regjeringen inn for mer mekling, både i tilfeller hvor foreldrene ikke er enige om flytting og for tvangsgjennomføring av avgjørelser.

Jeg er glad for flere forslag som foreligger fra komiteen. Forslaget om forskning som komiteen har fremmet i innstillingen, mener jeg er helt nødvendig for at vi skal kunne få mer kunnskap om hvordan barn påvirkes av ulike bostedsordninger. Det er særlig viktig å få fram barnas perspektiv, for altfor ofte er det de voksnes stemmer som dominerer i debatten.

Regjeringens familiepolitikk bygger på hensynet til valgfrihet og fleksibilitet, og at den enkelte familie selv er

nærmest til å vurdere hvilke løsninger som passer best for dem. Barneloven må derfor legge til rette for gode avtaleløsninger som oppfyller de ulike familienes behov etter samlivsbrudd.

Jeg mener forslagene som Stortinget i dag behandler, vil ivareta disse hensynene. Regjeringen har blitt beskyldt for å gå for langt i forslagene, og vi har blitt beskyldt for ikke å gå langt nok. Da er jeg glad for at vi kanskje nå har funnet en middelvei, der vi i hvert fall har kommet et stykke på vei for et mer likestilt foreldreskap og også barns rett til både mor og far etter samlivsbrudd.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sonja Mandt (A) [12:35:32]: Som statsråden sier, og som det også er sagt her: Det har vært mye enighet i saken.

Vi er veldig glad for at vi har samlet oss om mange av de gode forslagene som gjør saken bedre, men Arbeiderpartiet har et eget forslag om å utrede alternative tvisteløsningsordninger. Det fikk vi ikke resten med på. Det blir henvisning til i merknaden at det skal være et utvalg som skal levere sin innstilling våren 2017.

Spørsmålet mitt er: Når vil den saken eventuelt komme til Stortinget, og mener statsråden at vårt forslag vil bli ivarettet i den saken?

Statsråd Solveig Horne [12:36:13]: Regjeringen har satt ned et særdomstolsutvalg som kommer med sine forslag, en NOU, torsdag. Jeg er ikke kjent med innholdet i forslaget fra utvalget, men det er en spennende NOU som kommer, som blir sendt på høring – hvis den følger samme prosedyre som for andre NOU-er.

Jeg har lyst til å understreke at når det gjelder intensjonen i forslaget fra Arbeiderpartiet, tror jeg vi er enige i at vi har gode ordninger, som gjør at foreldrene kan komme til enighet. Derfor er jeg veldig glad for at vi har en unik situasjon i Norge, med et familievern som veldig mange av våre naboland misunner oss. Vi har et familievern som gjennom en historisk satsing – i samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti – også har blitt styrket de siste årene, og som nå skal være bedre rustet til å kunne hjelpe familier til å komme fram til gode ordninger, både før samlivsbrudd og etter samlivsbrudd. Det tror jeg vi skal hegne om.

Så blir det spennende å få forslaget fra særdomstolsutvalget torsdag.

Sonja Mandt (A) [12:37:16]: Det er viktig at vi har klart å få den store enigheten, og jeg synes statsråden svarer greit på det spørsmålet.

Men det vi ønsker, er også å skape ro og forutsigbarhet for ungene og for foreldrene. Resultatet av saken ble jo ikke akkurat sånn som statsråden var ute med før saken kom. Som jeg var inne på i mitt innlegg: Den skapte ganske stor brudulje. Er statsråden skuffet over resultatet, eller mener hun at dette er en god løsning, som hun også kan leve med når hun kommer i opposisjon?

Statsråd Solveig Horne [12:37:50]: Det er ingen hemmelighet at Fremskrittspartiet har stått veldig alene

om å være for automatisk delt omsorg ved samlivsbrudd. Regjeringen hadde to forslag ute på høring, men regjeringen var også veldig tydelig på at vi foretrakk å løfte opp delt bosted som et alternativ i loven. Det er det forslaget vi har kommet fram til nå.

Så erkjenner jeg at det er viktig å komme et skritt videre, og få gjennomslag for de lovforslagene som regjeringen legger fram. Jeg er fortrolig med det forslaget som vi har fått på plass i dag, og jeg er glad for at det får så bred støtte i Stortinget.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:38:40]: Når det gjelder den endringen i barneloven som tar utgangspunkt i felles foreldreansvar for alle, også for foreldre som ikke bor sammen når barnet blir født, er det flere instanser som har advart mot en slik lovendring. Barneombudet advarer mot lovendringen på grunn av frykt for at mødre utsatt for vold og krenkelse ikke vil tørre å handle for å forhindre at far får felles foreldreansvar. Det er flere høringsinstanser som mener at mødre vil kunne unngå å oppgi farskap med en slik lovendring, og at det får den konsekvensen at det er flere barn som ikke får mulighet til å bli kjent med sin far.

På hvilken måte har statsråden vurdert disse innspillene, og på hvilken måte har statsråden vektlagt disse viktige innspillene i sitt arbeid med denne lovendringen?

Statsråd Solveig Horne [12:39:31]: For regjeringen har det vært viktig å gi foreldrene likeverdighet også når de ikke bor sammen ved barnets fødsel. I dag har en rett til samvær, og en har forsørgelsesplikt, men en har altså ikke rett til å ta store avgjørelser i barnets liv.

Når det gjelder innspillene som har kommet i høringen, og også de innspillene som har kommet fra Kristelig Folkeparti, mener jeg at lovforslaget ivaretar – hvis det skulle være både vold og annet – at det vil være enkelt for mor å gå til retten og kreve at hun skal ha foreldreansvaret alene. Så jeg er ikke bekymret for de høringsinnspillene som har kommet. Jeg mener at det kan være med og dempe konflikten at far får felles foreldreansvar også når en ikke bor sammen på fødselstidspunktet.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:40:26]: Bare et tilbakeblikk til forrige periode: Kristelig Folkeparti fremmet flere forslag om endringer i barneloven. Blant annet tok vi til orde for å fjerne dette pater est-prinsippet, som handler om at den mor er gift med til enhver tid, er den som blir oppført som barnets far, selv om biologisk far kan være en helt annen. Dette støttet ikke Fremskrittspartiet den gangen. Er det noe som statsråden vil se nærmere på?

Statsråd Solveig Horne [12:40:59]: Det er ikke noe som jeg jobber med på det nåværende tidspunkt. Jeg mener at de forslagene som nå ligger her på bordet til behandling i dag, er et viktig skritt for et mer likeverdig foreldreskap.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:41:12]: Jeg bare nevnte det, for det må ikke være noen tvil om at Kristelig Folkeparti er opptatt av at barn skal få kjenne både sin mor og sin far. Når det gjelder delt bosted, er det klart at det er kjempeflott når foreldre blir enige om delt bosted. Kristelig Folkeparti har overhodet ingenting imot det, vi

synes det er veldig bra. Men den endringen som gjøres i § 36 første ledd, hvor man setter delt bosted som det første alternativet, kan virke normerende, og det er flere høringsinstanser som har advart mot det og mener at det kan være konfliktskapende. På hvilken måte har statsråden vurdert innspillene når det gjelder delt bosted?

Statsråd Solveig Horne [12:41:55]: Dette var vel det punktet som vi fikk flest kommentarer til da det var ute på høring. Men det som har vært viktig for regjeringen, har vært å likestille foreldrene også etter et samlivsbrudd. Når det gjelder akkurat det med delt bosted, er barneloven i dag nøytral, og foreldrenes avtalefrihet ligger til grunn. Det er også viktig at familievernet nå har fått så mye kompetanse og kapasitet til å kunne hjelpe foreldrene til å gjøre gode vurderinger ved et samlivsbrudd. Ikke minst jobber vi nå med å få flere barnesamtaler, slik at barn også kan bli hørt i de situasjonene. Jeg mener det viktigste vi kan gjøre, er å hjelpe foreldrene til å komme fram til gode løsninger ved samlivsbrudd, men også å løfte det opp i loven, hvis det kommer til domstolen at delt bosted kan være et alternativ. Jeg er glad for at utviklingen nå viser at flere foreldre velger delt bosted ut fra at det er det beste for deres familie.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Sonja Mandt (A) [12:43:17]: Jeg har bare lyst til å knytte noen kommentarer til innleggene.

Kristelig Folkeparti viste til forskning som viser at barn tar skade av lovendringen, og støtter seg på Barneombudet og andre. Men det finnes også forskning som sier det motsatte – at barn som har delt bosted, har det bra, og at de lykkes. Da må en velge hvilken forskning en ønsker å støtte. Det vi vet, er at konfliktnivået før et samlivsbrudd kan være avgjørende for om en vil lykkes.

Delt bosted framheves nå i loven, og fra Arbeiderpartiets side er dette en normativ endring, et signal fra samfunnet om at begge er likeverdige omsorgspersoner, og så må foreldrene selv finne de gode løsningene, enten ved avtale eller – der konflikten er store – i rettsapparatet. Det stoler vi på at de gjør.

Når det gjelder felles foreldreansvar fra dag én, er det sterke høringsinstanser som er imot, bl.a. Barneombudet, men igjen er det viktig å se hva loven gir anledning til. Fremdeles er det slik at mor kan ha foreldreansvaret alene ved å melde fra, og at far fremdeles må gå til sak – som i dag. Far kan også si det fra seg. Men her er informasjon viktig. Derfor har vi lagt inn forslag om at vi må få informasjon om hva konsekvensene er, hva slags rettigheter en har, og hva slags muligheter en har, tidlig – og gjerne i lang tid før barnet er født.

Barn har rett på begge foreldrene i livet sitt, der det er mulig. Så finnes det unntak, som f.eks. når far er voldelig, men det tas det høyde for i lovendringen. Felles foreldreansvar kan også bidra til økt deltakelse, for da får en mulighet for informasjon om barnets dagligliv og hva barnet driver med.

Så vet vi ikke hvor mange som oppgir far som ukjent. Det finnes det ikke noen statistikk for, etter det vi er kjent med. Vi vet derfor ikke om dette kommer til å øke eller synke. Derfor ønsker vi å evaluere det, og vi ønsker å få en

statistikk på det, slik at vi vet noe før vi kan uttale oss med en slik bastantheit som en nå gjør.

Målet er at barn skal få en best mulig hverdag etter et samlivsbrudd, for det er klart at det er en krise – det er tøft for barna, og det er tøft for foreldrene. Jeg håper at den endringen som vi nå gjør, vil bidra til å gjøre det bedre.

Anette Trettebergstuen (A) [12:46:01]: Det at fedre og mødre tar et like stort ansvar for og en like stor del i barnets liv og oppvekst, tror jeg vi alle sammen er enige om er det aller beste – helt klart det aller beste for barnet, først og fremst, for et barn bør egentlig ha krav på tid med, og aktivt deltakende, foreldre. Det er dessverre ikke virkeligheten for alle, som vi vet – i noen tilfeller fordi foreldrene ikke ønsker det, dessverre, men også fordi foreldre opplever at de ikke får anledning. Det går helt klart ut over barnet.

Noen later som om – eller argumenterer, i hvert fall, som om – barnets beste alltid er i motstrid til et mer likestilt foreldreskap. Det er feil. I tilfeller uten konflikt er det at mor og far tar en mer lik del av ansvaret, nettopp bare til barnets beste. Mer likestilt foreldreskap, det at far og mor aktivt tar ansvar, er også bra for den enkelte som får oppleve det faktisk å ta en viktig involvert rolle i barnets liv, og det er viktig for likestillingen i sin helhet.

Gjennom historien har det vært viktig for Arbeiderpartiet å komme bort fra tanken om at det er mor som er aktiv omsorgsperson, og at far er en slags distansert forsørger. Vi har gjennom aktiv politikk gitt fedre rettigheter og plikter for å stimulere til dette. Hver gang far har fått ansvar, har far også tatt ansvar. Fedrekvoten er et veldig godt eksempel på det. Fra å gå fra en tid da det var nesten uhørt at menn skulle være hjemme med unger, ser vi at nesten alle i dag er det, for hvorfor skulle de ikke være det?

Love og regler gir rettigheter og plikter, men de fungerer også normativt. Men ikke alt lovverk har et oppdatert syn på fedre som omsorgspersoner, og lovverket vi behandler i dag, er et eksempel på det. I dag endrer vi på noe av det. Utgangspunktet for foreldreskapet endres, og det skulle bare mangle. Det sender et viktig signal om at mor og far i utgangspunktet er like gode omsorgspersoner, og at barn bør ha tett kontakt med begge, også i de tilfellene der de velger ikke å bo sammen.

Når det gjelder det andre omdiskuterte punktet, delt bosted, er det ikke slik at noen med dagens endringer vil pådyttes samværsordninger som de selv ikke ønsker, og som ikke er bra for barnet. Men det er ingen tvil om at det å fremheve delt bosted er bra. For de tilfellene der foreldrene er enige og samarbeider godt, må det å få ha en hverdag med begge foreldrene være bra for barn, også der foreldrene ikke bor sammen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:49:08]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om informasjonstilgang mv. for Statens helsetilsyn ved gjennomgang av et utvalg barnevernssaker (Innst. 201 L (2016-2017), jf. Prop. 38 L (2016-2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Sonja Mandt (A) [12:49:58] (ordfører for saken): Takk til komiteen for en grei og enkel oppgave som saksordfører.

Lovendringen dreier seg om å gi Statens helsetilsyn informasjonstilgang for å kunne gjøre en gjennomgang av et utvalg barnevernssaker når det gjelder akutt plasseringer og omsorgsovertakelser. Målet er læring, og det er like viktig å se hva som gjøres riktig, som det som er gjort feil. Det vil kunne bidra til et bedre barnevern framover.

Barnevernet er ofte utsatt for kritikk, og har sine klare utfordringer. Kritikken går både på feil inngrep og på for tidlige eller for sene tiltak. Mye fungerer bra, men det er grunn til å se på hva slags tiltak som er feil, og hva som er riktig. Til det trenger vi kunnskap.

Plassering av barn utenfor hjemmet uten foreldrenes samtykke er det mest inngripende tiltaket barnevernet gjør. Det skaper sorg, fortvilelse og sinne for dem som er involvert, og det er derfor viktig med god kunnskap om hvordan vi kan gjøre dette best mulig. Både barn og foreldre må tas vare på, samtidig som rettssikkerheten ivaretas. Siden gjennomgangen skal bidra til å skaffe kunnskap om svikt og finne kjennetegn på saker som er behandlet på en faglig god måte, er det viktig at det velges ut saker med variasjon, kompleksitet og bredde.

Statens helsetilsyn har den overordnede tilsynsmyndigheten, men har i dag begrenset mulighet til å kunne innhente opplysninger fra andre offentlige myndigheter for å få det store bildet. Det gir vi dem nå.

Svalbard innbefattes ikke i denne gjennomgangen. Barna på Svalbard omfattes av barnevernets regler, og omsorgsovertakelser og akuttvedtak gjøres også der. På vår komitéreise møtte vi barnevernsledere og fikk vite om de utfordringene de hadde. Derfor påpeker komiteen at det burde vært vurdert om også de skulle vært med i gjennomgangen, for å få et helhetlig bilde av det barnevernsfeltet vi har ansvar for.

Loven setter strenge krav til hvordan opplysninger skal behandles, og det er viktig at taushetsplikten overholdes. Derfor er det nødvendig at Statens helsetilsyn underlegges de samme strenge reglene for taushetsplikt som følger av vedkommende særlov de involveres i. For det er viktig at Statens helsetilsyn får tilgang til taushetsbelagte opplysninger som er relevante. Det å avdekke svikt eller gi bedre forhold for barn i framtida må være et legitimt formål. Men inngrepet må ikke være større enn nødvendig, og det er derfor viktig at enkeltpersoner ikke skal kunne identifiseres i det samlede grunnlaget. Muligheten for at politiet må vurdere opplysninger de gir, og muligheten til å kunne anonymisere en tredjepart der det er nødvendig, er også naturlig.

Loven omfatter også at tilsatte i private barnehager, skoler og barnevernsinstitusjoner må gi informasjon. De er viktige aktører i barns liv og sitter med mye kunnskap.

Der Statens helsetilsyn avdekker noe i sin gjennomgang som tilsier at det bør åpnes for tilsyn fra Fylkesmannen, må det gjøres. Særlig gjelder det saker der det blir avdekket pågående lovbrudd fra barnevernets side som har betydning for barns omsorg eller livssituasjon. Men Statens helsetilsyn skal ikke vurdere om straffbare forhold er begått, eller uttale seg om skyldspørsmålet. Opplysninger som er gitt, skal ikke kunne brukes i en senere straffesak eller sivil sak mot dem som har gitt opplysningene. Det er en viktig presisering for å kunne få best mulige opplysninger uten risiko for at noen avstår fra å gi disse i frykt for erstatning eller straff.

Gjennomgangen gjøres altså for å få et bedre tilbud framover, men skal ikke kunne overprøve fylkesnemndenes avgjørelser i enkeltsaker. Her er høringsinstansene positive, og Barneombudet viser til at en slik gjennomgang vil kunne sørge for at barn får rett hjelp til rett tid. UNIO er opptatt av familier med annen kulturell bakgrunn, og ber spesielt om at dette legges vekt på i sakene som velges ut.

Loven regulerer også adgangen til å behandle personopplysninger. Det betyr at Statens helsetilsyn har informasjonsplikt når opplysninger innhentes fra andre enn barnevernet. Det er ikke satt en endelig tidsfrist for et avsluttet oppdrag, men adgangen til å formidle opplysninger til Statens helsetilsyn er tre år etter lovens ikrafttredelse. Opplysninger skal slettes eller lagres i statistisk form, med anonymisering, slik at opplysningene ikke kan knyttes til bestemte personer, og det er viktig at det følges opp.

Barna i barnevernet skal lyttes til. Derfor presiserer komiteen også det, og ber om at det gjøres.

Komiteen bifaller lovendringen.

Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har en særmerknad, der vi kritiserer den korte høringsfristen. Det å sende ut et høringsutkast midt i sommerferien kritiseres også av Datatilsynet, og vi støtter de merknadene de har. Det betyr altså at saken ikke har fått noen politisk behandling i kommunestyre eller fylker. For å få til et bredt grunnlag bør en tilstrebe at slike saker høres, og vi ber om at regjeringa følger opp det.

Statsråd Solveig Horne [12:55:21]: Plassering av barn utenfor hjemmet uten foreldrenes samtykke vet vi er blant de mest inngripende tiltakene i barnevernet. Det stilles derfor store krav til barnevernets arbeid, og til at rettsikkerheten til både barn og foreldre blir ivaretatt på en god måte. Likevel får barnevernet ofte kritikk for enten å gripe inn for tidlig eller på feil måte, eller fordi de kommer for sent inn med hjelp til barn og familier som trenger det. Saker om omsorgsovertakelse er ofte faglig komplekse, og barnevernet må ofte håndtere vanskelige dilemmaer. Det innebærer en risiko for at det gjøres feil.

Statens helsetilsyn fikk i fjor i oppdrag å gjennomgå minimum 100 enkeltsaker om akutt plassering og omsorgsovertakelse. Bakgrunnen for oppdraget er at vi ønsker å få så god kunnskap som mulig om barneverntjenestens og fylkesnemndas håndtering av disse barnevernssakene. Vi ønsker mer kunnskap om kompleksiteten og dilemmaene i barnevernets arbeid og kvaliteten på det faglige arbeidet barnevernet utfører som grunnlag for sine beslutninger.

Gjennomgangen kan gi betydelig økt kunnskap både om hva som svikter, og hva som fungerer.

For å få et mest mulig korrekt og helhetlig bilde vil Statens helsetilsyn også benytte relevant faglitteratur og forskning og andre former for informasjon som kan gi nyttig kunnskap om det offentlige håndtering av saker.

Statens helsetilsyn er allerede godt i gang med forberedelsene. De er nå i ferd med å utarbeide et faglig grunnlag som sakene skal vurderes ut fra. Når loven nå kommer på plass, vil de kunne innhente og velge ut de konkrete sakene som skal gjennomgås. Helsetilsynet har opplyst at de har god framdrift. Det er avholdt møter med Bufdir, direktoratet, og relevante fagmiljøer, forskere, kritikere, sakkyndige og advokater.

De har også opplyst at det for å bistå prosjektet nå skal nedsettes to fagpanel som hvert vil bestå av 8–10 medlemmer. Ett panel vil ha medlemmer med fag- og forskningskompetanse. Det andre panelet vil bestå av barn, unge og foreldre med brukerkompetanse. Dette innebærer at barns meninger skal høres også i disse sakene.

I tillegg skal det etableres en referansegruppe med hovedvekt på representasjon fra involverte tjenester og organisasjoner. Alle som til nå er forespurt, har takket ja og er glad for å få være med og sitte i prosjektets fagpanel.

Helsetilsynet skal legge vekt på at sakene skal representere en variasjon i kjønn, alder, kommunistørrelse, hvilken nemnd som har behandlet saken, og hva som er bakgrunnen for at saken ble fremmet. Jeg legger også til grunn at minoritetsperspektivet vil bli ivaretatt.

Av og til er det nødvendig å plassere et barn utenfor hjemmet selv om foreldrene ikke samtykker til dette. Samtidig er omsorgsovertakelse og akutt plassering av barn utenfor hjemmet blant de mest dramatiske og inngripende virkemidlene det er mulig å iverksette. Det er derfor viktig at dette kun blir gjennomført når det er strengt nødvendig av hensyn til barnet. Det er videre viktig at det blir gjennomført på en faglig god og skånsom måte, som ivaretar rettsikkerheten til både barnet og foreldrene.

Jeg både håper og forventer at gjennomgangen vil bidra med ny og nyttig kunnskap om barnevernets håndtering av saker om omsorgsovertakelser og akuttvedtak. Jeg er glad for at komiteen har behandlet saken raskt, og at komiteen i sin innstilling har gitt loven støtte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:59:08]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Trond Giske, Anette Trettebergstuen, Arild Grande, Sonja Mandt, Hege Haukeland Liadal og Eirin Sund om fremlegging av ny handlingsplan for LHBTI (Innst. 194 S (2016–2017), jf. Dokument 8:118 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra komiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen. Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som

måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:00:06] (ordfører for saken): Dette er et representantforslag som ble fremmet av representanter fra Arbeiderpartiet før sommeren i fjor. Ikke lenge etterpå fremmet regjeringen sin egen handlingsplan mot diskriminering av LHBTI-personer, den handlingsplanen som de kalte Trygghet, mangfold, åpenhet. Komiteen er veldig positiv til at regjeringen tar på alvor den diskriminering og de utfordringer som LHBTI-personer møter i det norske samfunnet.

Komiteen gjennomførte også en høring basert på representantforslaget. Det interessante med den høringen var at de fleste høringsinstansene hadde regjeringens handlingsplan som adressat for sine uttalelser, og flere av høringsinstansene mente at regjeringens handlingsplan kunne vært noe strammere og noe mer konkret. Det tar også undertegnede til orde for i en merknad i saken.

Men komiteen mener særskilt at det er viktig å kartlegge LHBTI-personers levekår i det norske samfunn. Det er ikke foretatt en slik levekårsundersøkelse siden 2008, og i dag har Senterpartiet fremmet et forslag i salen, forslag nr. 7, hvor man ber regjeringen om å gjennomføre en slik landsomfattende levekårsundersøkelse. Jeg vil allerede nå varsle at Kristelig Folkeparti støtter Senterpartiets forslag om det.

Komiteen peker på at selv om man har kommet langt når det gjelder LHBTI-personers levekår i Norge, sammenliknet med andre land, er det fortsatt store uløste utfordringer, og fortsatt møter LHBTI-personer både formell og uformell diskriminering i Norge. Mennesker som bryter med normer for kjønn og seksualitet, opplever å få krenket sine rettigheter og opplever oftere dårlige levekår enn andre. Som forslagsstillerne peker på, er diskriminering i arbeidslivet, mobbing i skolen, forskjellsbehandling i helsevesenet og store forskjeller mellom by og land på den opplevde muligheten av å kunne være åpen, noen av de store utfordringene LHBTI-personer møter hver eneste dag i Norge. Komiteen er opptatt av å si at dette må vi ta på alvor, og også på bakgrunn av det tror jeg det hadde vært fornuftig om vi hadde fått en ny landsomfattende levekårsundersøkelse.

LHBTI-personers rettigheter må sikres, og diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk må bekjempes. Som regjeringen i handlingsplanen også peker på, viser forskning at det fremdeles er behov for å styrke LHBTI-personers rettigheter og livskvalitet, endre holdninger og bekjempe hatefulle ytringer og hatkriminalitet mot disse gruppene.

Så er komiteen også opptatt av å lytte til de organisasjonene som var på høringen. Da tenker jeg på FRI, SEIF, Skeiv Verden og Redd Barna, som i likhet med forslagsstillerne pekte spesielt på asylsøkernes situasjon, herunder behovet for at LHBTI-personer prioriteres på desentraliserte asylmottak i sentrale strøk. Dette er viktig for sikkerheten til personene og muligheten for å møte kompetanse og ikke minst møte nettverk. Dette er noe vi håper regjeringen vil jobbe videre med. Dette er også noe regjeringen selv tar til orde for i sin egen handlingsplan, men det må følges opp med aktiv handling.

Som sagt pekte flere av høringsinstansene på at handlingsplanen er for vag når det gjelder konkrete tiltak. Det

er viktig at handlingsplanen følges opp på en konkret måte. I dette representantforslaget fremmes det veldig mange forslag som regjeringen bør vurdere å se nærmere på for å styrke sin egen handlingsplan. Så vet vi at den handlingsplanen er en handlingsplan der ni departementer har gått sammen, så utgangspunktet er veldig godt. Men som sagt: Det må være en konkret plan.

Så er det slik at i dette representantforslaget tas det også til orde for å gjøre en utredning med sikte på å innføre et tredje kjønn. Kristelig Folkeparti er ikke der at vi ønsker å gjøre en slik utredning for å innføre et tredje kjønn, men en utredning for å se på denne sårbare gruppens livskvalitet synes jeg absolutt burde være på plass.

Som sagt støtter vi Senterpartiets forslag nr. 7.

Anette Trettebergstuen (A) [13:05:33]: Selv om den juridiske, politiske homokampen så godt som er i mål, er den personlige kampen for den enkelte like vanskelig nå som den var for 10, 20, 30 eller 40 år siden.

I dag i Norge, i 2017, skammer unge skeive seg i hjel, bokstavelig talt. I dag, mens vi debatterer dette forslaget fra Arbeiderpartiet, lanserer NRK høstens satsing, og unnskyld på forhånd, president, men den heter «Jævla homo» og er en dokumentarserie om hvordan livet er for unge skeive i 2017. Jeg tror mange vil få seg en overraskelse når dokumentarserien kommer på lufta.

Det kan ikke tas for lett på tiltak mot diskriminering og for bedre levekår for LHBT-personer. Under den forrige arbeiderpartiledede regjeringen ble det tatt mange grep for å likestille LHBT-personer juridisk, og vi fikk styrket vernet mot diskriminering, bl.a. gjennom innføring av felles ekteskapslov, rett til adopsjon, kunstig befruktning for lesbiske, økt diskrimineringsvern for transpersoner og en skjerping av arbeidet mot hatkriminalitet. Vi bedret de økonomiske vilkårene for organisasjonene som jobber på feltet, vi opprettet LHBT-senteret, fikk en økning i støtten til Pride-arrangementer, til magasinet Blikk og kompetansehevede kurs, såkalt Rosa kompetanse, for ansatte i skole, helsevesen og politi. Vi førte en aktiv utenrikspolitikk der likestilling og LHBT var en prioritert del av både den bilaterale og multilaterale utenriks- og utviklingspolitikken.

Gjennom disse tiltakene og to konkrete handlingsplaner for LHBT-personer ble det gjort framskritt. Til tross for det er man overhodet ikke i mål. «Jævla homo» er fortsatt et av de mest brukte skjellsordene i skolegården. 40 pst. av alle menn i Norge er negative til at to menn leier hverandre på gaten, én av fire synes at homofile er frastøtende, og nesten like mange grusser av tanken på det. Mennesker som bryter med normer for kjønn og seksualitet, opplever å få krenket sine rettigheter og opplever dårligere levekår enn andre. Diskriminering i arbeidslivet, mobbing i skolen, forskjellsbehandling i helsevesenet og stor forskjell mellom by og land i muligheten til å kunne være åpen er noen av de utfordringene som LHBT-personer møter hver eneste dag i Norge, og det er gode eksempler på at LHBT-politikken må styrkes.

Dessverre kan vi ikke si at denne regjeringen har fortsatt det aktive arbeidet vår regjering førte nasjonalt og internasjonalt for LHBT-personers likestilling. Tvert imot, det begynte friskt med budsjettkutt. Det gikk så tre år før regjeringen – og det uken etter at vi la fram dette forslaget – la fram en ny handlingsplan. Problemet med det var jo –

som denne regjeringen har tradisjon for – at planen og politikken ble slaktet av dem den var ment for. Organisasjonene klaget på at planen er lite konkret, det er ingen nye tiltak der, og det følges ikke opp i statsbudsjettet.

Det blir ikke endring i levekår av festtaler og tomme planer. Likestilling kommer ikke av seg selv, heller ikke på dette politikkområdet. Jeg er glad for at alle partiene her i denne salen – med unntak av Høyre og Fremskrittspartiet – er så tydelige på at det trengs en styrking av LHBT-politikken, og at det nå også ser ut som vi kan få flertall for forslaget om en ny levekårsundersøkelse. Det er da noe. Folk skal ikke måtte skamme seg i hjel i 2017 på grunn av den de elsker.

Jeg tegner meg til et nytt innlegg senere for stemmeforklaring over de forslagene som er blitt fremmet i dag, og også for å ta opp Arbeiderpartiets forslag, da det at så mange partier ikke sitter i komiteen og fremmer forslag over bordet i dag, gjør dette lite grann komplisert.

Mette Tønder (H) [13:10:03]: Dette representantforslaget foreslår at vi skal lage enda en ny handlingsplan for LHBTI-personer. Det er litt som å slå inn åpne dører, og det sa representanten Trettebergstuen selv, all den tid dette allerede er gjennomført av regjeringen. Planen ble lagt frem i juni 2016.

I handlingsplanen øker regjeringen politiets innsats mot hatkriminalitet. Etterforskning av hatkriminalitet skal prioriteres over hele landet, og det skal være en lik behandling av hatkriminalitetssaker i alle politidistrikter.

Hatprat, trakassering og hatkriminalitet er et stort problem. Mange opplever trakassering på nettet, i skolegården og i sin egen familie. Ingen skal utsettes for hets for den de er, og derfor styrker vi politiets arbeid mot dette. Vi styrker mobbearbeidet med ny mobbelov, vi hever kompetansen om mobbing i skole og barnehage, og vi øker også kompetansen om kjønnsidentitet og om kjønnsuttrykk.

Barn og unge LHBTI-personer kan møte utfordringer på mange arenaer, bl.a. i møte med ulike offentlige tjenester. Derfor er det viktig å sette inn ulike tiltak i skole og barnehage.

På ung.no finner en i dag informasjon om ulike temaer som unge er opptatt av. Vi styrker kunnskapen om seksuell orientering, om kjønnsidentitet og om kjønnsuttrykk på ung.no, slik at både unge LHBTI-personer og andre lett kan få svar på spørsmål de har omkring dette.

I deler av innvandrermiljøet risikerer mennesker å bli utsatt for trakassering, diskriminering og vold, både innenfor og utenfor nærmeste familie. Det er viktig at innvandrersamfunnsorganisasjoner selv setter dette på dagsordenen. I tillegg legger planen opp til å drive holdningsskapende arbeid rettet mot innvandrerbefolkningen, og at det fokuseres mer på LHBTI-personers rettigheter i undervisningen i samfunnskunnskap for nyankomne flyktninger. Kompetansen om kjønns mangfold skal også heves i utvalgte asylmottak, og det skal utredes hva som skal til for at LHBTI-personer opplever asylmottak som trygge.

Dette er bare noen av de mange tiltakene som ligger i handlingsplanen. I tillegg har denne regjeringen gjort det lettere å endre juridisk kjønn.

Mennesker må få leve livet sitt uten diskriminering og i åpenhet. Handlingsplanen som er lagt frem, har over 40 tiltak som skal gjennomføres, og flere av tiltakene er i samsvar med det Arbeiderpartiet nå foreslår.

Denne planen er ikke endelig, men den tar tak i flere områder som det er viktig å få gjort noe med. Trygge nærmiljøer, likeverdige offentlige tjenester og bedre livskvalitet for særlig utsatte grupper er de tre innsatsområdene som er valgt ut. Nå er det viktig at planen blir fulgt opp av handling, ikke at vi lager enda flere planer.

Så vil jeg melde at Høyre støtter Senterpartiets forslag om en levekårsundersøkelse, og dette henger godt sammen med komitémerkningen som allerede ligger i innstillingen.

Kjersti Toppe (Sp) [13:13:23]: Arbeiderpartiet har sett fram eit forslag om å be regjeringa leggja fram ein handlingsplan for LHBTI. Vi deler intensjonen bak forslaget. Regjeringa har, som det er sagt her, utarbeidd ein handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk for 2017–2020, kalla Trygghet, mangfold, åpenhet. Men planen har vorte kritisert for å vera for vag og for lite forpliktande og for at budsjettet ikkje gir rom for styrkinga av dette feltet.

Det er heilt klart at representantforslaget peiker på mange konkrete område som burde ha vore forsterka i eit handlingsplanarbeid. Problemet er at vi ikkje sit i komiteen, og vi kan ikkje støtta forslaget frå Arbeiderpartiet som heilskap – det er ein del av strekpunkta der som vi ikkje er einige i, og det har ein del budsjettmessige konsekvensar som vi ikkje kan ta gjennom eit Dokument 8-forslag. No vil jo Arbeiderpartiet koma opp igjen og fortelja korleis dei vil leggja fram dette – om det vert splitta opp eller ikkje – for vi har fått litt forskjellige signal. Når vi ser på det som står i innstillinga i dag, og det ikkje ligg føre andre forslag frå starten av møtet, er vi innstilte på å stemme imot representantforslaget, men eg vil uansett gjera greie for kva punkt vi er einige i.

Vi vil kunna støtta punktet om å styrkja arbeidet med Rosa kompetanse i arbeidsliv, helsevesenet, skulen, barnehagane, politiet og på asylmottak, og at arbeidet vert gjort systematisk og landsdekkjande, altså det første strekpunktet.

Vi støttar punktet om å sikra Skeivt arkiv vidare drift over statsbudsjettet, jf. vårt eige Dokument 8-forslag om akkurat det.

Vi støttar punktet om å sikra magasinet Blikk vidare drift og moglegheit til vidare formidling via skulebiblioteka.

I staden for eit forskingsprosjekt for å sjå på behova for livsfasepolitikk og samtidig be om ei levekårsundersøking og ei stortingsmelding har vi eit alternativt forslag, der vi kort og greitt ber om at regjeringa gjennomfører ei landsdekkjande levekårsundersøking og på bakgrunn av den på eigna måte legg fram ei sak for Stortinget om nødvendige tiltak. Slik det ser ut, vil det få fleirtal i dag. Det er bra, og det er òg i tråd med det som eg ser at komiteen har skrive i innstillinga. Eg ønskjer å få fremja det som eit forslag.

Vi kan støtta strekpunktet om å sørgja for at hatkriminalitet vert følgd systematisk opp, og at alle politidistrikt får kompetanse på feltet.

Vi kunne òg ha støtta strekpunktet om å inkludera seksuell trakassering og hatvold i arbeidet mot mobbing, men vi har eit problem med at vi alltid skal ha mange forskjellige ting inn i opplæringslova, og det vil vi reservera oss mot. Vi kunne elles ha støtta eit slikt forslag også, men ikkje slik som det ligg no.

Strekpunktet om å gjennomgå vilkåra for LHBTI-personar som søker asyl i Noreg, støttar vi også.

Vi kunne òg ha støtta forslaget om å styrkja LHBTI-kunnskap som del av seksualundervisninga i skulen.

No har eg i alle fall gjort greie for korleis vi har tatt stilling til dei forskjellige strekpunkta, men slik eg vurderer saka no, kjem vi til å stemma imot det heilskaplege forslaget.

Eg fremjar det forslaget frå Senterpartiet som er omdelt.

Presidenten: Da har representanten tatt opp det forslaget hun referte til.

Ingunn Gjerstad (SV) [13:17:49]: Eg vil takka arbeidartirepresentantane som har fremja forslaget. Eit viktig arbeid har stått altfor stille under dagens regjering.

Eg er stolt av SV si historie i homokampen. Ekteskapslovgevinga er eit viktig døme, endeleg kan to av same kjønn som elsker kvarandre, la seg vigsla i kyrkja.

Det finst formell og det finst reell diskriminering. Det vi folkevalde kan gjera, er å leggja til rette for at folk kan få vera den dei er, og seia at kjærleiken er likeverdig. Barn og unge som føler at deira forelsking eller identitet ikkje blir famna av det ein dessverre ofte kallar for normalen, skal ha den same fridomen som majoriteten har.

Sjølv om haldningar heldigvis har endra seg i løpet av berre få tiår, kan vi ikkje lena oss attende. Ingenting kjem av seg sjølv. Struktur må til for å avdekkja diskriminerande praksis på område utanfor synsfeltet. Om alle skal få fridom til å leva ut sin identitet, må lovene tilpassast røynda, ikkje omvendt. Vi støtter alle underpunkta i Arbeidarpartiet sitt forslag om ein ny interseksjonell handlingsplan for LHBTI. Forslaget blir òg støtta av institusjonar og fagmiljø, samtidig som dei tek til orde for å byggja og spreia kunnskap.

Vi er glade for at Arbeidarpartiet no støttar forslaget om å utgreia ein tredje juridisk kjønnskategori – fyrst då får vi eit samfunn med reelt kjønns mangfald. For nokre menneske kjem todeling av kjønn i juridisk forstand på tvers av sjølvopplevd og biologisk kjønnsidentitet. Det bør lovverket respektere.

Vi vil supplera med nokre forslag. Arbeidarpartiets representantar vil bl.a. gjennomgå vilkåra for LHBTI-personar som søker asyl i Noreg. Til dette fremjar SV to konkrete forslag. Vi føreslår:

«Stortinget ber regjeringa gjennomgå vilkårene for LHBTI-personer som søker opphold fordi man risikerer forfølgelse i sitt hjemland. I gjennomgangen må det tas hensyn til den reelle risikosituasjonen, og ikke bare i hvilken grad landets diskriminerende straffelover håndheves.»

Dette fordi vi ser at dagens praksis i for liten grad tek inn over seg faktiske forhold i relevante land. Sjølv om LHBTI-personar ikkje blir rettsfølgde, kan den reelle risikosituasjonen tilseia at det ikkje er trygt å returnera flyktningar til opphavsland. Fleire land forbyr all positiv omtale av LHBTI-personar, og den same gruppa blir utsett for strukturell trakassering og hatkriminalitet utan at politi og rettsvesen gir noen form for beskyttelse. Vi ynskjer derfor gjennomgang av vilkåra som gir LHBTI-personar opphald på humanitært grunnlag.

Vidare føreslår SV:

«Stortinget ber regjeringa endre utlendingsforskriften slik at LHBTI-flyktningar kan få unntak fra underholdskravet for å få familieegenforening med partner, også når det ikke er dokumentert ekteskap eller samboerskap i minst 2 år.»

Dette er altså snakk om attendeføring av familie, ikkje familieetablering. Kvileperioden der det ikkje blir kravd at underholdskravet og enkelte andre vilkår blir oppfylte, gjeld i praksis ikkje for «skeive» flyktningar, då det må dokumenterast gjennom ekteskap eller at ein har vore samboarar i minst to år. Det kan vera vanskeleg å bevise at ein har hatt eit likekjønna forhold om ein har flykta frå ein stad som praktiserer kriminalisering av dette. I praksis betyr dette at «skeive» flyktningar må søkja om familieetablering med dei strengare vilkåra som gjeld då, sjølv om relasjonen eigentleg oppsto før dei kom til Noreg. Vi ynskjer altså å hjelpe LHBTI-flyktningar med å få eksisterande familiemedlem til Noreg på same vilkår som heterofile.

Under den raud-grøne regjeringa blei det satt ned eit ekspertutval under Helsedirektoratet som skulle gjennomgå transpersonars helsetilbod og juridiske rettar. I fjor fekk vi endeleg på plass ny lovgjeving om endring av juridisk kjønn, men ekspertgruppa si tilråding om endringar i helsetilbodet er ikkje blitt følgt opp. Per i dag er det bare Nasjonal behandlingsteneste for transseksualisme på Rikshospitalet som kan avgjera kven som skal få rett til kjønnsbekreftande behandling – eller ikkje – og dermed få behandling på blå resept. Mange blir avviste og får ikkje den behandlinga og omsorga dei burda ha krav på.

Vi foreslår derfor:

«Stortinget ber regjeringa avvikle Rikshospitalets behandlingsmonopol for transpersoner og sørge for at kravene for tilgang til kjønnsbekreftande behandling endres i samsvar med anbefalingene i ekspertrapporten «Rett til kjønn – helse til alle kjønn» (2015).»

(Presidenten klubbbar)

Eg må visst be om ordet ein gong til.

Presidenten: Representanten Ingunn Gjerstad har tatt opp det forslaget hun refererte.

Trine Skei Grande (V) [13:23:30]: Venstre er opptatt av at alle mennesker skal ha like rettigheter og muligheter for å utnytte sine evner, leve livet sitt og delta i samfunnet, uavhengig av kjønn. I Venstre ønsker vi oss et samfunn der mennesker først og fremst er mennesker, ikke først og fremst et kjønn.

Regjeringa har lagt fram en handlingsplan på dette området som har fått kritikk for både å være vag og lite forpliktende og å ha for få tiltak. Da er det kjempebra at vi nå strammer inn med en rekke forslag her i salen. For dette er avgjørende for å lykkes med å få en systematisk satsing i alle samfunnssektorer over hele landet, som gjør at vi opplever like liv som kan leves av alle, uansett bakgrunn.

Det er viktig å ha kompetanse på alle områder, som å styrke arbeidslivet, helsevesenet, skole, barnehager og politiet. Det er også viktig å ha institusjoner som er basisinstitusjoner for dette arbeidet, som Skeivt arkiv i Bergen, som Venstre sørget for at det ble sikret midler til, LHBT-senteret og et magasin som Blikk. Vi trenger kunnskap om levekår for LHBTI-personer, men derfor er det viktig å gjennomføre både forskningsprosjekter og levekårsunder-

søkelser for å sikre at vi vet hvordan vi lager en god politikk, som inkluderer alle i dette samfunnet.

Vi mener også at det bør være sterkere adgang til å søke asyl for den type forfølgelse som mange av disse opplever rundt omkring i verden. Og så syns vi det er litt lite offensivt av Arbeiderpartiet bare å be regjeringa vurdere et tredje kjønn. Vi fremmer igjen vårt forslag, som jeg ønsker å ta opp, om at vi skal sette i gang arbeidet med å innføre en tredje kjønnskategori.

Det som forundrer meg i denne debatten, er hvorfor det er et problem for andre at dette er viktig for noen. Dette har ingen påvirkning på alle oss andre, som syns at vi passer godt innenfor de kjønnskategoriene som fins. Men for noen er dette viktig, og jeg skjønner ikke hvorfor det er et problem for oss som faller inn under dagens kjønns kategorier, at noen har lyst til at vi skal ha en tredje kategori. Det er ingenting i det som begrenser oss andre, men det frigjør dem som i dag føler seg begrenset av de kategoriene vi har. Så vi ber da regjeringa fremme et lovforslag om en tredje kjønnskategori, og tar opp forslag om det her i dag.

Så er det mange gode tiltak som bør inngå i disse prosjektene, sånn som Rosa kompetanse i både arbeidsliv, helsevesen, skole, barnehager, politi og asylmottak, og man må sørge for at den jobben gjøres systematisk og landsdekkende. Vi syns også det er viktig å sikre Skeivt arkiv, sjøl om det viktigste for å sikre Skeivt arkiv er å sikre Venstres innflytelse over budsjettene. Men det er viktig også å sikre magasinet Blikk, og at det også blir formidlet via skolebibliotekene i Norge.

Så vil jeg løfte fram det å bekjempe hatkriminalitet. Det betyr at en må ikke bare ha et politi som er dedikert, og som kan noe om dette, men de må også ha en systematisk oppfølging av det. Det gjelder å ha en forståelse av den seksuelle trakasseringen og mobbingen som faller inn under vår opplæringslov, men også av det som faller inn under straffeloven og de andre delene av politiets arbeid her.

Så er det viktig å styrke kunnskapen som en del av seksualundervisningen i skolen. Det er ingenting som hindrer så mye overgrep, vold og undertrykkelse som det å ha kunnskap om dem det er snakk om, og ha kunnskap som gjør at du også kan være trygg på ditt eget. Derfor mener vi at det å ha kompetanse på dette i kommunene og i skolene er kjempeviktig. Når vi også ønsker at kommunene skal ha en strategi på dette feltet, viser det et eksempel på mange av de områdene der det er viktig – for å flytte makt og ansvar ned til kommunene – at vi har kommuner som har fagkompetanse, og som er i stand til å ta imot det ansvaret. Så dette er nok en grunn til at Venstre er for en kommunereform, for vi ønsker kommuner som har den typen kompetanse, og som kan lage den typen handlingsplaner, og som vet hvordan en på en god måte følger opp dem dette gjelder.

Presidenten: Da har representanten Trine Skei Grande tatt opp det forslaget hun refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [13:28:43]: Det er fortsatt store utfordringer for LHBTI-personers levekår i Norge. Mennesker som bryter med tradisjonelle normer for kjønn og seksualitet, opplever fortsatt daglig å få krenket sine rettigheter, og de opplever ofte mye dårligere levekår enn andre folk. Derfor må vi ha en aktiv politikk, og vi må ha holdningsendringer som reduserer diskriminering i ar-

beidslivet, som reduserer mobbing i skolen, og som reduserer forskjellsbehandling i helsevesenet. I Norge skal det være rom for LHBTI-personer, både privat, i offentligheten, i arbeidslivet, i organisasjonslivet og som medlemmer av trossamfunn.

Derfor retter jeg en takk til Arbeiderpartiet, som har fremmet det forslaget vi debatterer nå. Det er flott at dette har utløst et enda bredere politisk engasjement for å videreutvikle det norske samfunnet, slik at LHBTI-personer kan oppleve samfunnet som trygt og inkluderende. Dette er en debatt som gjør Norge til et mer sivilisert samfunn. Vi gir anerkjennelse til regjeringen, som i juni 2016, samme måned som Arbeiderpartiet la fram sitt forslag, lanserte sin handlingsplan, «Trygghet, mangfold og åpenhet – regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk». Regjeringens forslag kunne vært mer offensivt og mer konkret. Det kunne også Arbeiderpartiets forslag vært, men begge to er framskritt.

Miljøpartiet De Grønne mener at det må være et overordnet mål i Norge å sikre et likeverdig helsetilbud til alle, uavhengig av kjønnsidentitet, og å jobbe for et inkluderende helsevesen som fremmer likestilling også for LHBTI-personer. Det betyr at vi må jobbe systematisk for å fjerne alle former for diskriminering på bakgrunn av kjønn eller kjønnsidentitet.

Jeg vil takke Venstre for å konkretisere dette ved å foreslå å innføre en tredje kjønnskategori og ikke bare utrede det, slik som Arbeiderpartiet ønsker. De Grønne støtter selvfølgelig dette forslaget.

Takk til SV for gode forslag for å sikre LHBTI-personers rettigheter blant flykninger og for en endret praksis for kjønnsbekreftende behandling i samsvar med anbefalingene i ekspertrapporten «Rett til kjønn – helse til alle kjønn» fra 2015.

Vi støtter dessuten forslaget fra Senterpartiet om en ny landsomfattende levekårsundersøkelse for LHBTI-personer og forslaget fra SV om å skaffe mer kunnskap om LHBTI-personer som selger sex. Begge disse forslagene vil, sammen med mange av tiltakene som Arbeiderpartiet foreslår til LHBTI-handlingsplanen, hjelpe oss med å nå målet om at alle LHBTI-personer skal kunne oppleve samfunnet vårt som trygt og inkluderende.

Jeg vil gjerne liste opp noen tiltak som Miljøpartiet De Grønne riktig nok ikke har foreslått i denne saken – fordi vi ikke deltok i komitébehandlingen – men som ligger i vår politikk. Det er

- å øke kompetansen blant ansatte i skolehelsetjenesten om LHBTI
- å gjennomføre et prøveprosjekt med LHBTI-sertifisering av fastleger, helsestasjoner og skolehelsetjenesten, etter modell fra Sverige
- å vurdere en sertifiseringsordning for LHBTI-tematikk i helsevesenet, som sikrer at organisasjoner arbeider strategisk ut ifra et LHBTI-perspektiv og møter pasienten med respekt og kompetanse
- å øke opplæring i helsevesen og politi om voldtekt og vold i nære relasjoner, særlig rundt utsatte grupper som sexarbeidere og LHBTI-personer
- å styrke behandlingstilbudet for transpersoner og andre som oppsøker helsevesenet angående kjønnsidentitet eller lignende

- å øke LHBTI-kompetansen i Utlendingsdirektoratet og hos andre myndigheter, slik at de kan følge opp et mål om at LHBTI-flykninger ikke utvises til land med risiko for forfølgelse eller straff på grunn av seksuell orientering, kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet

Så må vi komme tilbake til nøyaktig hvordan Miljøpartiet De Grønne stemmer på en del av de kulepunktene og forslagene som jeg ikke har nevnt her. Og så må jeg si at det er ikke helt sikkert at jeg rekker å stemme i det hele tatt, fordi man må dele på stortingsgruppen sin i Miljøpartiet De Grønne, som hos andre partier, men i den grad vi får det, er det jeg har gjennomgått nå, hovedlinjene til Miljøpartiet De Grønne.

Statsråd Solveig Horne [13:33:31]: Vi har kommet langt når det gjelder LHBTI-personers rettigheter, men det gjenstår betydelige utfordringer på flere samfunnsområder. Vi trenger mer kunnskap, og vi må jobbe mot diskriminering av LHBTI-personer. Det handler om grunnleggende menneskerettigheter, og det handler om likeverd.

Regjeringen har som mål å sikre LHBTI-personers rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering av LHBTI-personer. I fjor lanserte regjeringen handlingsplanen «Trygghet, mangfold og åpenhet». Planen har over 40 tiltak på flere samfunnsområder, og ni departement var involvert i arbeidet og skal bidra til å følge den opp de kommende årene.

Representantforslaget fra Arbeiderpartiet er i stor grad dekket i regjeringens handlingsplan for LHBTI-personer. Så kan vi diskutere om den er for svak, og om det er for lite penger, men det er en politisk diskusjon. Jeg har lyst å understreke at veldig mange av de tiltakene som ligger i representantforslaget, er ivarettatt i regjeringens handlingsplan.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har ansvaret for sentrale fagoppgaver på LHBTI-feltet. De skal sikre koordinering og god faglig gjennomføring av den nye planen. Direktoratet skal også gjennomføre en rekke av planens tiltak, bl.a. oppdatere kunnskap, utvikle nye indikatorer på LHBTI-feltet og vurdere om det er behov for ny forskning.

Det er behov for et større lokalt engasjement i LHBTI-spørsmål, bedre kompetanse i offentlige virksomheter, som skoler og helsevesenet, og en tydeligere innsats mot hatkriminalitet. Derfor styrker vi innsatsen på disse områdene.

Økt kunnskap og mer forskning er sentralt for det videre arbeidet på feltet. Utviklingen av levekår for LHBTI-personer må ses på over tid, og forslaget fra Senterpartiet, som det ser ut som det blir flertall for nå, er det helt greit for regjeringen å følge opp. Det er viktig at vi får vite mer om grupper som ikke er så synlige, spesielt interkjønn-personer eller LHBTI-personer med minoritetsbakgrunn.

Vi skal bedre kunnskapen om regnbuefamilier og LHBTI-personers nære relasjoner, ikke minst i et livsløpsperspektiv. Skeivt arkiv har en viktig funksjon i å dokumentere og formidle kunnskap om LHBTI-befolkningens historie og kultur og vil bli videreført som et eget tiltak i planen.

Arbeidet mot hatefulle ytringer er viktig. Ingen skal utsettes for vold eller hets for den de er, eller for det de står for. I 2016 lanserte regjeringen en egen strategi mot hate-

fulle ytringer. Det er første gang en norsk regjering samler innsatsen mot hatefulle ytringer i en egen strategi med tiltak rettet mot rettssystem og politi, forskning, møteplasser, barn og unge, arbeidsliv og mediesektoren.

Vi må jobbe for et åpent og inkluderende samfunn. Det skal ikke være sånn at unge LHBTI-personer ikke tør å komme ut av skapet på grunn av frykt for holdninger blant familie, venner og i samfunnet. Politiets innbyggerundersøkelse viser at et fåtall av dem som har vært utsatt for hatkriminalitet, har valgt å anmelde saken. Politiet har en viktig rolle i bekjempelsen av hatkriminalitet, og i handlingsplanen vil vi bedre kunnskapen om lovverk og registreringsrutiner i alle landets politidistrikter. Vi ønsker også å utvikle større fagmiljøer om hatkriminalitet.

Vi skal sette i gang en ekstern, helhetlig utredning om det strafferettslige diskrimineringsvernet. Det vil gi et solid faglig grunnlag for å vurdere hatkriminalitetsbestemmelsene i straffelovgivningen.

Flere av tiltakene i regjeringens handlingsplan innebærer et nært samarbeid med de frivillige organisasjonene, herunder Rosa kompetanse-prosjektet. Sårbare og utsatte barn skal bli godt ivarettatt. Rosa kompetanse gir ansatte i barnevern og på helsestasjoner bedre kunnskap om LHBTI-barn.

Jeg er opptatt av at unge skal få lov til å være den de er. LHBTI-barn møter ofte flere utfordringer i møte med offentlige tjenester enn andre barn. Vi har satt i gang tiltak i barnehage, skole, barnevern og idrettsorganisasjoner for å heve kompetansen på LHBTI-personer. Bufdir drifter nettsiden ung.no, og vi ønsker å styrke ung.no sin kunnskap om LHBTI. Dette er en viktig kunnskapskilde for mange unge.

Dessverre er det fortsatt sånn – som også representanten Trettebergstuen sa – at «homo» er et av de mest brukte skjellsordene i norsk skole. Det kan vi ikke akseptere. Nulltoleranse mot mobbing blir nå foreslått lovfestet. Vi ønsker å gi skolene tydeligere og strengere regler for hva de skal gjøre når barn blir mobbet, og styrker rettighetene til barna og deres foreldre. Det nye regelverket vil også være et effektivt virkemiddel mot mobbing og dårlig skolemiljø.

Det er nødvendig å øke kunnskapen om LHBTI-personers rettigheter og livssituasjon i Norge også i et innvandrersperspektiv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [13:38:50]: Som debatten i dag viser, har vi veldig mange store likestillingsutfordringer igjen før levekårene og livssituasjonene for LHBTI-personer er like gode som for alle andre. Denne regjeringen og denne statsråden la fram en likestillingsmelding om kjønnslikestilling som ikke bringer likestilling framover, og som ble slaktet av dem den er til for, av alle som er opptatt av likestilling, NGO-ene og ekspernene.

Nå har man lagt fram en handlingsplan for LHBTI som møter samme reaksjon. Alle som jobber på feltet, forsker på feltet og kan noe om feltet, mener at den er for lite konkret, og at den ikke bringer likestillingen framover. Handlingsplanen mangler nye tiltak.

Men det er også slik at likestilling ikke skjer av seg selv eller ut fra planer – det må følges opp i de ulike budsjette-

ne. Budsjettene under denne regjeringen har enten stått stille eller har medført reelle kutt for de organisasjonene det gjelder. Hva er det disse organisasjonene ikke har skjønt, som statsråden har skjønt, i og med at hun fortsetter å påstå at denne planen er (presidenten klubber)... og god?

Presidenten: Statsråd Horne, vær så god.

Statsråd Solveig Horne [13:39:59]: I arbeidet med den nye handlingsplanen, som regjeringen la fram i fjor, var vi veldig opptatt av å ha gode innspillmøter og å få innspill fra organisasjonene som jobber med dette feltet. Vi har også hatt et nært og tett samarbeid med dem. Jeg mener at den handlingsplanen som ble lagt fram, er veldig tydelig på de utfordringene vi har, men også på at vi trenger mer forskning på området og intensivering av arbeidet på noen områder.

Det er ikke tilfellet at organisasjonene har fått kutt i sine budsjetter. Vi vet at når det gjelder budsjettdiskusjonen, er det ofte en prioritering. Det har vært en jevn økning på dette feltet i budsjettet. Jeg mener at den handlingsplanen som regjeringen har lagt fram, er veldig tydelig på de utfordringene vi har, men samtidig også viser at vi har en vei videre som vi må gå, og som vi også må styrke. Det må vi komme tilbake til.

Anette Trettebergstuen (A) [13:40:56]: Vi politikere er ansvarlig for lover, regler og budsjettbevilgninger, men vi har også en annen viktig funksjon: hvilke holdninger vi viser. Vi vet at det å gå i parade har vært historisk viktig, og er viktig for å få lov til å kjempe for retten til å vise hvem man er. Det er viktig – symbolsk og praktisk – for veldig, veldig mange. Det symboliserer hvilke rettigheter vi har oppnådd i homokampen. Det brukes også til å markere hvilke kamper som står igjen.

Jeg er veldig glad for at det er helt vanlig for norske politikere fra alle partier å delta i paraden under Oslo Pride, og jeg er veldig glad for at også statsråden selv har valgt å gå i paraden de siste årene. En som ikke er like glad i parader, er statsrådens partifelle Sylvi Listhaug, som brukte anledningen i helgen til å kritisere Kristelig Folkepartis leder for deltakelse i nettopp paraden under EuroPride. Hva synes egentlig statsråden om at hennes partifelle velger å kritisere en annen politikers deltakelse i en så (presidenten avbryter) viktig markering?

Presidenten: Statsråd Horne, vær så god.

Statsråd Solveig Horne [13:42:08]: Jeg kan ikke helt se at denne replikken er synonymt med den saken vi behandler nå.

Jeg har som likestillingsminister deltatt i Pride-paraden de siste tre årene. Det var veldig naturlig å gjøre det i år, og det var viktig for oss også å vise solidaritet opp mot det som hadde skjedd i USA bare kort tid før denne paraden. Det handler om å vise respekt for den enkelte, men samtidig også understreke hvor viktig det er at vi har kommet langt i Norge når det gjelder LHBTI-personers rettigheter. Regjeringen har vært opptatt av å styrke rettighetene, både i arbeidet nasjonalt og i arbeidet internasjonalt. Så får det være opp til statsråd Listhaug om hun velger å gå i paraden eller ikke å gå i paraden.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:43:13]: Aller først vil jeg uttrykke en veldig positivitet knyttet til det statsråden sa i sitt innlegg, at hun stiller seg positiv til å gjennomføre en levekårsundersøkelse. Jeg håper at det arbeidet kan komme i gang veldig raskt.

En samlet komité har også i behandlingen av dette Dokument 8-forslaget vist til høringsinstansene som Skeiv Verden og SEIF, som er opptatt av asylsøkernes situasjon, herunder behovet for at LHBTI-personer prioriteres på desentraliserte asylmottak i sentrale strøk. Komiteen uttrykker at det er viktig for sikkerheten til personene og muligheten for å møte kompetanse og nettverk. Jeg vil be statsråden redegjøre for hvordan man arbeider med akkurat dette.

Statsråd Solveig Horne [13:44:05]: Jeg er glad for spørsmålet. Det ble litt kort taletid i sted.

La meg understreke at det er viktig å øke kunnskapen om rettighetene og livssituasjonen til LHBTI-personer med minoritetsbakgrunn. Flere tiltak i regjeringens handlingsplan har til hensikt å beskytte LHBTI-personer med innvandrerbakgrunn. Vi ønsker å se på om man kan ha flere prioriterte grupper ved uttak av kvoteflyktninger, og vi vil også heve kompetansen på LHBTI-feltet blant dem som intervjuer i en asylprosess. Asylmottakene skal legge til rette for en trygg hverdag for alle beboere, inkludert dem med LHBTI-bakgrunn.

Presidenten: Det er en ledig replikk, Anette Trettebergstuen.

Anette Trettebergstuen (A) [13:44:47]: Man må bruke anledningen når man plutselig får den.

Jeg vil tilbake til min forrige replikk, om hvor viktig det er at vi politikere ikke bare med lover og rettigheter og pengebevilgninger til dem som jobber for å bedre levekår, stiller opp for LHBTI-personer, men at vi også opptrer som gode forbilder og viser vår støtte til dem som har det vanskelig. Da kommer jeg igjen tilbake til statsråd Listhaugs utspill nå i helgen, der hun kritiserte Kristelig Folkepartis leder, Knut Arild Hareide, for å delta under Oslo Prides parade – en ekstremt viktig handling for veldig mange. Hva synes egentlig statsråden om at statsråd Listhaug opptrer på den måten? Hva slags signal tror statsråden det sender til de mange unge der ute som opplever seg diskriminert, som opplever å leve et dårligere liv enn alle andre, at en statsråd kritiserer en annen politiker for å delta på et viktig LHBTI-arrangement?

Statsråd Solveig Horne [13:46:11]: Det er viktig med et godt lovverk. Det er viktig med en god håndhevelse av det lovverket vi har, og det er viktig at alle politikere er gode forbilder for alle grupper i samfunnet.

Jeg har som likestillingsminister vært veldig tydelig på det arbeidet som vi har gjort, og det arbeidet som regjeringen ønsker å framheve på LHBTI-feltet, og har deltatt på Pride-parader.

Spørsmål om den uttalelsen som Sylvi Listhaug kom med i helgen, er spørsmål som jeg mener representanten Trettebergstuen må stille til statsråd Listhaug.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:47:03]: Det er heldigvis gått mange sjumilssteg i Norge – og i deler av verden – i aksept og toleranse for LHBTI-befolkningen. Jeg er allikevel oppriktig bekymret for hvordan vi som samfunn møter transbegavede barn – for meg et underlig uttrykk; barn er begavede uansett hvilken utgave eller hvilket kjønn de har.

Det er i så måte viktig at vi legger til rette for viktig og riktig kompetanse – og kunnskap – om nettopp disse barna. Det må opprettes flere kurs/videreutdanninger for dem som arbeider med barn og ungdom, for å sikre at de transbegavede barna blir anerkjent, elsket og forstått som de barna de er – f.eks. en hverdags hendelse som hvordan vi som voksne håndterer garderobesituasjoner og spørsmål fra andre barn eller andre voksne, at vi voksne har nok kunnskap til å kunne håndtere situasjonen riktig.

Statistikken over den psykiske helsen hos disse barna er bekymringsfull. Selvmordsraten er høy. Kompetanse om hvordan en møter denne alvorlige utfordringen er også viktig, sammen med tilrettelegging for hvordan barna skal få leve livet sitt som det kjønn de faktisk er. Derfor ber jeg barne- og likestillingsministeren sammen med helseministeren gjennomgå rutineene for start av hormonmedisin, for å gjøre f.eks. puberteten enklere å gjennomgå for det enkelte barn. Slik det er i dag, må barn vente for lenge og puberteten er godt i gang før hormonbehandlingen starter.

Et annet moment er fastlegene. De møter disse barna i hele landet, og det er viktig at fastlegene også utenfor de store byene er beredt i møte med disse barna. Barn fortjener å bli møtt av lokale leger med god kunnskap og god forståelse.

Avslutningsvis: Både Oslo Pride, Regnbuedagene i Bergen og Stavanger på skeivå er festivaler for glede og mangfold. Internasjonalt bidrar Pride-festivalene til å markere at LHBTI er en likeverdig del av samfunnet. Synlighet og åpenhet er det viktigste middelet mot fordommer og kunnskapsløshet. Derfor hyller jeg absolutt alle dem som er med i kampen for bedre levekår og mot diskriminering av mennesker som ikke er like A4 som flesteparten av oss. Men jeg minner om at vi ikke må glemme barna.

Anette Trettebergstuen (A) [13:50:24]: Jeg viser til replikkordskiftet og hadde vel egentlig forventet at likestillingsministeren hadde tatt avstand fra integreringsminister Listhaugs hårreisende uttalelser i helgen, der hun brukte anledningen til å kritisere Kristelig Folkeparti-lederens deltakelse i et ekstremt viktig arrangement for veldig mange, altså Oslo Pride sin parade. Men vi får ta det med den rette statsråden når anledningen byr seg.

Jeg ba om ordet for å gi en stemmeforklaring. Mange partier er ikke representert i denne komiteen, og det kompliserer ofte saksbehandlingen vår – også i dag. Arbeiderpartiet valgte å fremme alle våre mange kulepunkter med forslag til god og forsterket LHBTI-politikk under ett forslag for å gjøre det enkelt, da det viste seg – etter sonderinger også med partiene utenfor komiteen – at disse forslagene ikke får flertall. Nå viser det seg imidlertid at flere partier kan støtte forslaget vårt om å sette i gang en ny le-

verkårsundersøkelse og på bakgrunn av det legge fram en sak med tiltak for Stortinget.

Senterpartiets forslag er allerede nevnt i innstillingen, men der har vi med et tillegg som går på at vi ønsker fokus på livsfasepolitikk for LHBTI-personer. Men når det nå viser seg at vårt forslag har flertall – med den lille endringen at vi tar ut det med livsfasepolitikk – så er det bra, men vi velger altså likevel for enkelthets skyld å fremme disse tiltakene som bare ett forslag, i og med at ingen av de andre forslagene får flertall i salen. Det vil bli komplisert for presidentskapet å gå igjennom voteringen hvis vi ikke gjør det slik.

Når det kommer til de andre forslagene som er fremmet i dag: Arbeiderpartiet kommer til å stemme mot forslag nr. 2. Vi ønsker å utrede innføringen av et tredje kjønn med sikte på å innføre det, men vi mener at man skal gjøre det på den riktige måten, og da handler det om å få kunnskap om de praktiske konsekvensene for så å gå skrittvis fram. Vi stemmer for forslag nr. 3 fra SV, vi stemmer mot forslag nr. 4, mot forslag nr. 5, for forslag nr. 6, og – da – for forslag nr. 7 fra Senterpartiet, som egentlig er likelydende med det forslaget som ligger i innstillingen, men som er moderert.

Presidenten: Da har representanten Anette Trettebergstuen tatt opp det forslaget hun refererte til, og har gitt en stemmeforklaring.

Ingunn Gjerstad (SV) [13:53:23]: I mitt første innlegg fekk eg lagt fram at – og kvifor – SV fremjar forslaga nr. 3–5, men eg rakk ikkje forslag nr. 6.

Arbeidarpartirepresentantane har eit godt forslag kva gjeld trong for meir kunnskap om LHBTI-personars livsfasar og levekår. Vi meiner det er viktig å sjå på ei særleg sårbar gruppe, som det er altfor lite kunnskap om, nemleg LHBTI-personar som sel sex. Ved å kartleggja omfanget og problema denne gruppa har, vil vi stå langt sterkare til å setja i verk gode hjelpetiltak for dei. Vi føreslår difor:

«Stortinget ber regjeringen innhente mer og bedre kunnskap om LHBTI-personer som selger sex, og innføre målretta hjelpetiltak som retter seg mot sårbare ungdommer.»

I tillegg til våre egne fire forslag vil vi stemma for Arbeiderpartiet sine forslag og Venstre og Senterpartiet sine. Og eg vil takka Miljøpartiet Dei Grøne – og andre som måtte gjera det – for å ha støtta våre. Eg synest denne debatten viser at vi enno er utolmodige og har ugjort arbeid på dette viktige feltet dersom vi skal sikra rettferd og like rettar.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:55:04]: Som saksordfører vil jeg bare takke alle partier for en veldig god debatt. Jeg synes mange ting har blitt godt belyst gjennom denne debatten, og jeg synes det er flott å se at vi alle sammen er opptatt av det å bekjempe diskriminering når det gjelder LHBTI-personer. Det er snakk om å kunne gi alle en mulighet til å leve et verdig liv, og ikke minst leve et verdig liv i åpenhet.

Jeg har bare lyst til å kommentere det spørsmålet som representanten Anette Trettebergstuen stilte statsråd Horne angående det som skjedde på Oslo Symposium. Jeg tror nok at man også forstår at spørsmålet kommer, fordi det bare var én som ble kritisert, og det var Kristelig Fol-

kepartis partileder. Det var da vitterlig også andre politikere – også fra Listhaugs eget parti – som gikk i dette Pridetoget. Derfor blir det litt underlig at denne kritikken bare rammet én person. Og sånn sett har jeg forståelse for at det blir stilt spørsmål knyttet til det. Samtidig forstår jeg på statsråd Horne at dette er et spørsmål som først og fremst Listhaug må besvare.

Jeg synes det har vært en god debatt. Det er fremmet mange forslag. Det som har vært Kristelig Folkepartis viktigste anliggende, er at regjeringens egen handlingsplan blir styrket, og at den blir mer konkret. Jeg håper at de høringsinnspillene som har kommet, hvor denne handlingsplanen blir kritisert for å være for vag, er noe regjeringen tar med seg videre. Og som jeg også nevnte i mitt første innlegg: Er det forslag i dette representantforslaget som kan være med på å styrke regjeringens egen handlingsplan, så håper jeg regjeringen følger opp det.

Når det er sagt: Takk for en god debatt, og jeg håper at vi om ikke lenge vil kunne se resultatet av det som ser ut til å få flertall, nemlig at vi får en landsomfattende levekårsundersøkelse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 7 og 8 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 7 [13:57:31]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i ekomloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2016 av 29. april 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning 2015/2120 om tilgang til et åpent internett og internasjonal gjesting, og gjennomføringsforordning 2015/2352 om mobiltermineringstakster (Innst. 167 L (2016–2017), jf. Prop. 157 LS (2015–2016))

Sak nr. 8 [13:57:33]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i ekomloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2016 av 29. april 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning 2015/2120 om tilgang til et åpent internett og internasjonal gjesting, og gjennomføringsforordning 2015/2352 om mobiltermineringstakster (Innst. 168 S (2016–2017), jf. Prop. 157 LS (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torill Eidsheim (H) [13:58:34] (ordfører for saka): I behandlingen av dei to innstillingane, Innst. 167 L og

Innst. 168 S – Endringer i ekomloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2016 av 29. april 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning 2015/2120 om tilgang til et åpent internett og internasjonal gjesting, og gjennomføringsforordning 2015/2532 om mobiltermineringstakster – har komiteen valt å leggje fram desse merknadene samla.

Det er ein samla komité som stiller seg bak merknadene og innstillingane. Noreg er eit av dei mest digitaliserte landa i verda. Våre innbyggjarar er aktive og krevjande brukarar av elektronisk kommunikasjon. Dette fordrar god tilrettelegging, og det fordrar òg at lovverket ikkje hemmar ønskt utvikling.

Ekomlova har som formål å sikre brukarane i heile landet gode, rimelege og framtidsretta elektroniske kommunikasjonstenester gjennom effektiv bruk av ressursane til samfunnet ved å leggje til rette for berekraftig konkurranse, samt stimulere til næringsutvikling og innovasjon. Det er viktig å sikre at internett held fram med å vere ope og ikkje-diskriminerande for alle typar kommunikasjon og for innhaldsdistribusjon.

Samferdselsdepartementet foreslår i denne proposisjonen nødvendige lovendringar som må på plass for å kunne leggje til rette for etablering av rettslege rammer, slik at ein får heimel til å ta inn nettnøytralitetsreglar i forskrift. Proposisjonen omhandlar òg bl.a. vidareutvikling av reglane om internasjonal gjesting, innføring av eCall, oppdatering av omgrepet radioutstyr, nødvendige endringar i heimelsgrunnlaget for gebyr til Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit, samt enkelte justeringar og endringar som følgje av utvikling og erfaring frå tida som har gått frå førre lovrevisjon.

Som eg sa innleiingsvis, er det ein samla komité som stiller seg bak desse merknadene og innstillinga.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:01:35]: Jeg er glad for at Stortinget slutter seg så enstemmig til de endringene som er foreslått i ekomloven. Det er mange små og store ting som folk kanskje ikke tenker over, men som likevel er viktig for folk i hverdagen, som her faller bedre på plass.

God nettnøytralitet sikres for å ivareta at all internettrafikk behandles likt. Nå får vi dette bedre på plass i forskrift. Det foreslås å gjennomføre et EU-regelverk som fastsetter det maksimale pristillegget mobiltilbydere kan belaste sluttbrukere når de gjestesamtaler i EØS-området. Det tror jeg også er noe som forbrukere – ikke bare i Norge, men i hele Europa – vil sette pris på. Det er mange som har fått et aldri så lite sjokk når de ser mobilregningen etter å ha vært på reise i utlandet.

eCall er viktig med tanke på økt trafikksikkerhet og ikke minst for i framtiden å gi hjelp hvis ulykken er ute. Ved å få et felles system for dette i hele Europa vil bilprodusentene vite hva som skal installeres, og man vil raskere og bedre kunne varsle blålysetatene når det er behov for hjelp ved ulykke.

Så er det noe som nok er viktigere for ekomtilbyderne, nemlig tilbakebetaling av for høy pris mellom ekomtilbyderne. Dette innebærer en presisering av gjeldende lovbestemmelse for å tydeliggjøre at tilbakebetaling av overpris

som følge av brudd på plikten til ikke-diskriminering også omfattes av bestemmelsen.

Det er et punkt om endring av reglene for ekspropriasjon, slik at regelverket innskrenkes til bare å gjelde en eier eller bruksretten til et område som ikke er et organ for stat eller kommune. Det er altså en del tekniske ting her, men forbrukerne tror jeg over tid vil se, på regningene de får når de reiser i utlandet, at felles EU-regelverk når det gjelder gjestesamtaler, vil slå positivt ut. Ikke minst med tanke på utbygging av bedre nett i Norge er reglene om nettnøytralitet viktig. Det å ha et digitalt system som fungerer i landet, er veldig viktig når vi ser den utviklingen ting tar. Norge ligger langt framme i dette. Vi har en befolkning som er vant med å bruke digitale hjelpemidler. Det å sørge for at man får tilgang til dette over hele landet, og at man har god konkurranse i markedet, er viktig for å få til den utbyggingen og bruken som vi ønsker. Vi ser heldigvis at telekommunikasjonsaktørene investerer store summer. Vi snakker om mange milliarder kroner i året. Det gjør at en stadig får bedre mobildekning og fiberdekning over hele landet.

Dette setter jeg pris på, og jeg er glad for at Stortinget så enstemmig vil være med og jobbe videre i samme retning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 7 og 8.

Sak nr. 9 [14:04:30]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i yrkestransportlova (miljøkrav for drosjer) (Innst. 189 L (2016–2017), jf. Prop. 140 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Abid Q. Raja (V) [14:05:13] (ordfører for saken): Det er en glede for meg å være ordfører for denne saken, Prop. 140 L. Det startet noen år tilbake, da jeg sammen med representanten Heikki Eidsvoll Holmås fremmet et Dokument nr. 8-forslag, Dokument nr. 8:94 S for 2013–2014, om å sikre fylkeskommunene mulighet til å stille miljøkrav til drosjenæringen. Vi skrev der:

«Skal Norge nå klimamålet og bedre den kritiske luftkvaliteten i storbyene, må det gjennomføres alle tiltak man kan for å nå målet.»

Vi mente det var

«nødvendig at det gjøres endringer i yrkestransportregelverket for å sikre en klar hjemmel for fylkeskommunene og Oslo kommune til å stille særskilte miljøkrav til næringen».

Derfor ba vi nettopp Stortinget om å gjøre et slikt vedtak.

Det var Hans Fredrik Grøvan som var ordfører for saken. Den 2. desember 2014 sa en enstemmig komité at

«alle tiltak som kan ha en positiv effekt for luftkvaliteten i byene, bør vurderes. I det lokale klimaarbeidet spiller kommunene og fylkeskommunen en sentral rolle, og det er viktig at staten legger til rette for nødvendig handlingsrom lokalt».

Det var en nesten enstemmig komité som fremmet følgende forslag til vedtak:

«Stortinget ber regjeringen sikre fylkeskommunene mulighet til å sette vilkår om null- og lavutslippssaker for nye drosjer gjennom § 11 i yrkestrafikklova.»

Sånn sett er det veldig positivt at departementet nå er tilbake med dette i Stortinget, og vi noterer oss i komiteen, i merknadene våre:

«Lovendringsforslaget er et forslag til endring i yrkestransportlova § 9 og vil gjøre det mulig for løyvestyresmakten å stille krav om at den som har eller får tildelt drosjeløyve, må benytte lav- eller nullutslippskjøretøy i drosjevirkosomheten.

Komiteen merker seg at lovframlegget vil gi hjemmel for løyvestyresmakten til å kunne fastsette om det skal innføres en øvre grense for miljøskadelig utslipp knyttet til drift av kjøretøy som skal brukes i drosjevirkosomhet. Et slikt vilkår skal gjelde alle kjøretøy i personbilstørrelse som blir benyttet som drosje i vedkommende løyvedistrikt.»

Så er komiteen ikke helt enstemmig på et punkt. Medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til Miljødirektoratets innspill om at lovhomeelen bør revideres senest i 2020 for å kunne sette krav til nullutslippsteknologi for alle drosjeløyver fordi det i årene som kommer, vil komme et større tilbud av kjøretøy som stiller krav til nullutslipp.

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, og jeg anbefaler de forslagene som foreligger fra komiteen.

Eirik Sivertsen (A) [14:08:14]: Jeg slutter meg til saksordføreren redegjørelse, men vil knytte noen flere kommentarer til drosjenæringen og klimautfordringen.

Det er heldigvis etter hvert blitt bred enighet om at vi står overfor en stor utfordring knyttet til å få kontroll med den globale oppvarmingen, fordi den vil ha vidtrekkende konsekvenser for alle mennesker som bor på kloden. Vår del av ansvaret for å ta nasjonale kutt vil i veldig stor grad være knyttet til transporttilbudet, fordi det er den sektoren som er den desidert største som ikke er omfattet av kvotesystemet.

Drosjene utgjør en viktig bit i kollektivsystemet her i landet. Vi er veldig opptatt av å få busser som enten går på gass for å få ned utslippene, eller bruker biogass for å være klimanøytrale, eller som nå også kan gå på batteri, og dermed med norsk, ren vannkraft er utslippsfrie. Da skulle det bare mangle at vi ikke også kunne stille krav til den siste biten i kollektivsystemet, som er drosjene, om at de også skal være lavutslippskjøretøy, fortrinnsvis nullutslippskjøretøy.

Et sentralt spørsmål her er at vi har en tilgjengelig teknologi. En ting er i de store byene, der det er billig og kan være effektivt å etablere ladeinfrastruktur som gjør at drosjer fortrinnsvis kan operere døgnet rundt, ha tilgjengelig drivstoff og kan fylle det raskt nok. Noe annet er i andre

delers av landet, som er mer langstrakt, der det ikke bor folk så tett, og der det vil være større avstand mellom ladestasjonene. Da er det klokt at det er mulig for de regionale myndighetene å stille disse kravene og vurdere hva som er formålstjenlig i forhold til den tilgjengelige teknologien som bilene har.

Og til et kanskje undervurdert bidrag: De som reiser en del i USA, kan jo merke seg at Toyota Prius har blitt en veldig populær drosje. Det er først og fremst knyttet til de lave energikostnadene, for kostnadene ved å drifte bilen er lavere enn kostnadene ved en bil som er helt basert på fossile drivstoff, og som ikke utnytter energien på samme måte som en hybridbil. Det vil også kunne bidra til å øke etterspørselen etter denne typen løsninger, i en næring som også er presset på marginene i en hard konkurranse. Forhåpentligvis vil dette kravet – som mange andre myndighetskrav på et felt der markedet ikke løser problemene selv, men der vi stiller myndighetskrav – bidra til å skape teknologivikling, fordi det etterspørres løsninger som kan tilfredsstille de myndighetskravene.

Det er klokt å avvente kravet til maxitaxi, altså kjøretøy som har inntil 17 personer som passasjerer, til vi er trygge på at det finnes et godt nok utbud av kjøretøy som tilfredsstiller den standarden man skal ha på kollektivtransport.

La meg få lov til å avslutte med å understreke at formuleringen i den merknaden som ligger i innstillingen, er knyttet til at man senest i 2020 skal ha en lovrevisjon med sikte på å innlemme maxitaxier. Hvis det skulle vise seg at teknologitvillingen, som den ofte gjør, går fortere enn vi forventer – ja, så forventer vi også at regjeringen kommer tidligere tilbake med forslag til revisjon av loven for Stortinget, slik at vi også kan ta med maxitaxiene i dette viktige arbeidet for å få et utslippsfritt kollektivtilbud.

Nikolai Astrup (H) [14:12:36] (komiteens leder): Vi har ambisiøse klimamål i Norge. Det innebærer at transportsektoren må ta betydelige utslippsreduksjoner frem mot 2030, men også etter det. Jeg mener at vi må ha en ambisjon på sikt om nullutslipp fra transportsektoren.

For personbiler er vi godt i gang. Vi når 2020-målene fra klimaforliket allerede i år – de er allerede nådd, nemlig at nye biler ikke skal ha høyere utslipp enn 85 gram CO₂ per kjørte kilometer. Både avgiftsendringene som er gjennomført de siste årene, og videreføringen av fordelene for nullutslippsbiler gjør at det ikke er etterspørselen som nå begrenser veksten for miljøvennlige biler, men tilbudet av biler. Det er i ferd med å endre seg radikalt.

For tungtransporten har vi også blitt enige om et CO₂-fond som skal bidra til betydelige reduksjoner i utslippene fra den sektoren, og vi har også Enova som en svært viktig aktør, som bare det siste drøye året har gitt 1 mrd. kr i støtte til klimatiltak i transportsektoren, deriblant aktører som Tine og ASKO, som løper foran og tar i bruk ny teknologi. Det er positivt.

I budsjettforliket ble vi også enige om en ambisiøs opptrapping av innblanding av biodrivstoff som alene vil gi utslippsreduksjoner i Norge på 1 million tonn CO₂ i 2020, og i maritim sektor er Norge en global leder innenfor miljøvennlige løsninger drevet frem både av myndighetskrav og av våre solide kompetansemiljøer langs kysten og næringen selv.

Med dette lovendringsforslaget vil det også bli mulig å stille miljøkrav til drosjer, og det er utelukkende positivt.

Flere løyvemyndigheter har ønsket å gjøre det lenge – nå får de den muligheten. Dette er biler som kjører mye, som representerer store lokale utslipp, men som også bidrar negativt til CO₂-regnskapet. Samtidig er det, som representanten Sivertsen var innom, slik at Norge er et langstrakt land – og et sammensatt land på mange vis. Derfor er det fornuftig at det overlates til løyvemyndighetene lokalt å utforme disse kravene og ta det i det tempoet som teknologien tillater ut fra lokale forhold. Dette er med andre ord et forslag som styrker lokaldemokratiet. Det er positivt.

Samtidig gir vi byer som Oslo, som ønsker å stille miljøkrav til drosjer, muligheten til det. Oslo har over mange år gått foran med utfasing av fossilt drivstoff i kollektivtransporten. Det er lenge siden et borgerlig byråd tok til orde for at kollektivtransporten i Oslo skulle være fossilfri innen 2020. Nå vil det også være mulig å stille krav til drosjene i denne byen, med de positive konsekvenser det vil få både for lokal luftkvalitet og for reduksjon av bidraget til vårt nasjonale CO₂-regnskap.

Med det slutter vi oss til dette lovendringsforslaget, i likhet med resten av komiteen.

Ingunn Gjerstad (SV) [14:16:25]: Eg deler representanten Astrup sin visjon om nullutslipp i transportsektoren. For SV er det eit steg i riktig retning og eit viktig gjennomslag at Stortinget no får på plass eit regelverk om miljøkrav til drosjar. Vi feirar i dag fordi vi veit at Oslo no får høve til å bli verdas første eldrosjehovudstad. Det er eit stort framsteg. Dette har eit breitt fleirtal i Oslo ønskt lenge – med unntak av det såkalla Framstegspartiet, då! Oslo-folk fortener rein og trygg luft.

Det er ingen bilar som køyrer lenger i løpet av eit år enn ein drosje. Når batteriteknologien gjer framsteg dag for dag og gjer at ein innan få år kan realisera nullutslipp i nybilsalet, skulle det berre mangle at vi politisk ikkje la til rette for å kunna stilla miljøkrav til drosjar. Difor er det ikkje noka overrasking at det i regjeringserklæringa står at regjeringa vil «utarbeide krav om at alle nye offentlege kjøretøy, og alle nye drosjer, ferger, rutebåtar og dieseltog, benytter lav- eller nullutslippsteknologi når teknologien tilsier dette».

Det som var meir overraskande, var at etter at Oslo kommune sende forslag om utslippskrav ut på høyring, blei forslaget stoppa av samferdselsministeren. Yrkestransportlova var ikkje eigna til denne typen miljøkrav, fekk vi høyra. Vidare skreiv Solvik-Olsen i svar på spørsmål om dette frå Stortinget at han var «i tvil om det er naturleg gjennom næringsreguleringa å stille særskilte miljøkrav til drosjer utover det som gjelder generelt».

Denne bakstreverske haldninga var årsaka til at Venstre og SV i juni 2014 fremja eit representantforslag på Stortinget om å endra yrkestransportregelverket slik at løyvestyresmaktene, altså fylkeskommunen, kunne stilla miljøkrav til nye drosjar. Ved handsaminga av forslaget frå SV og Venstre blei det klart at regjeringa var klar for å snu.

Det er godt når det kan skje ei slik endring. Dette er difor ein god dag for alle som er opptekne av rein og trygg luft, og for reduserte utslipp. Eg skulle gjerne hatt kortare overgangstid, eg skulle gjerne sett at kommunen hadde høve til å stilla krav til alle drosjar, også maxitaxiar. Men la gå – dette feirar vi. Det er bra at regjeringa i alle fall i denne saka har klart å levera regelverksendringane som Stortinget ønskjer. Gratulerer med dagen!

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:19:35]: Jeg tror vi alle ønsker god byluft, at vi alle ønsker bedre miljø rundt oss. Vi ønsker å få ned skadelige utslipp, og vi ønsker å redusere plagsom støy. Det tror jeg er greit å ta med seg i denne debatten framfor å lage det nivået som SV her prøver på. Det er en samlet komité som, så langt jeg klarer å lese innstillingen, står bak dette forslaget. Da å skape en kunstig konflikt gir ingen mening. En bør heller glede seg over all den utviklingen som nå skjer. Utslippene fra nye biler har aldri vært lavere enn det de er nå – under dagens regjering og et borgerlig flertall. Vi ser nå en nedgang i utslippene fra personbiltransport generelt, selv om kjørte kilometer går opp. Vi har en utvikling som er positiv. SV gir inntrykk av at den er negativ. Jeg tar meg ikke veldig nær av det, for kritikken kommer fra en partifarge som fylte byene våre med dieslbiler. Denne regjeringen og et borgerlig flertall fyller byene med lavutslipps- og nullutslippsbiler. Det er jeg stolt over. Det er resultatene som teller, selv om noen gjør det til retoriske øvelser.

Det siste halvåret har jeg besøkt fem av verdens største bilprodusenter. Den endringen som nå skjer, skjer globalt. En ser at det er en endring i styrerommene, for en opplever mange Gutenberg-øyeblikk på én gang. Kostnadene ved batteriteknologi, kostnadene ved bygging av fornybar energi-produksjon, telekommunikasjonsløsninger, radarer, sensorer og detektorer – alt dette kommer nå ned på et prisnivå som gjør at en tar det i bruk i stor skala. Da ser vi en fantastisk utvikling, der de store kapitalistiske teleprodusentene lager produkter som er kommet mye lenger enn det sosialistisk styrte land noen gang kom med på miljøside. Da er det også viktig at vi legger til rette og er pådriver på politisk side for at det tas i bruk i større grad. Lovverket tilpasses, støtteordninger opprettes og videreføres. Det er flere virkemidler nå – gjennom Enova, gjennom skatte- og avgiftsstimulans – enn det har vært tidligere. Det gjør at næringen kan ta det grønne skiftet uten at de må gå med rødt på bunnlinjen, men fortsatt kan tjene penger. Det er mye lettere å få til positive endringer når aktørene som deltar, ser at de fortsatt kan drive virksomheten sin videre og ikke risikerer å gå konkurs.

I de lovendringsforslagene som er framlagt her, gir en løyvemyndigheten for drosjer hjemmel til å kunne sette krav om at kjøretøy brukt i drosjevirkosomhet skal være null- eller lavutslippskjøretøy. Det å få gjennomført dette innen fire år handler litt om skatteregelverket for drosjenæringen. Det er krav til øvre grenser for utslipp som fastsettes av løyvemyndighetene i lokale forskrifter. Dette er noe som styres av fylkene og av Oslo kommune. Jeg er glad for at vi er kommet hit.

Stortinget ønsker også at det skal kunne stilles miljøkrav til maxitaxier. Det vil vi ta hensyn til. Det er samtidig viktig å huske for lokale løyvemyndigheter at en del av de maxitaxiene som brukes som drosjer, også har oppdrag i konkurranse med turbilsegmentet, der man ikke har denne typen krav. Det å sikre en rettfærdig konkurranse mener jeg må være et moment som tillegges stor vekt når man velger hvordan reglene skal være.

Når det er sagt: Jeg er ikke i tvil om at når vi kommer til 2030, vil Norge kunne innfri sine Paris-forpliktelse på en veldig god måte, litt uavhengig av hvem som styrer, kanskje, men det er fordi vi nå legger til rette for bruk av ny teknologi, skaper marked, ser aktører som leverer, som

gjør at hoveddelen av bilene som kjører på veiene i 2030, sannsynligvis er lavutslipps- eller gjerne nullutslippsbiler.

Kostnaden ved å kjøre en elbil er mye lavere sammenlignet med kostnadene ved å kjøre en konvensjonell bil. Da sier det seg selv at når Elon Musk og andre fabrikanter mener at de om fem år vil kunne lage elbiler som er konkurransedyktige i pris, før avgifter, sammenlignet med bensin- og dieslbiler, vil marginalkostnadene ved å kjøre disse bilene være lavere enn ved bensin- og dieslbiler. Når en da både har et incentiv til å kjøpe en slik bil og ser at den er billigere å bruke enn den gamle dieselbilen en har stående, kommer ikke folk til å kjøre dieslbiler.

Hvis dette scenarioet slår til, kommer CO₂-utslipp fra norsk transportsektor til å falle med over 60 pst. innen 2030. Da har vi kommet veldig langt, faktisk lenger enn det som er forventet, i å nå våre klimamål. Det er en positiv retning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Abid Q. Raja (V) [14:24:47]: Jeg er enig med statsråden, som sier at veldig mye av dette nå kommer til å gå litt av seg selv også. Det skyldes at man ser en elbilrevolusjon og nullutslippsrevolusjon blant flere bilmerker. Men man kan også ta litt av «kreden» for dette – bl.a. annet norske politikere har vært med på å drive denne teknologien fram – det at vi har hatt den politikken vi har hatt. Norge er det landet i verden som har den mest framtidrettede politikken på dette området, noe som gjør at vi er med på å drive nettopp denne teknologien framover.

Jeg noterte meg at statsråden sa noe om maxitaxier, og jeg bare tenkte å få bekreftet at når vi får denne endringen, den samme endringen som nå kommer gjennom loven, vil det også gjelde for drosjekjøring med motorvogn som er registrert for inntil 17 personer, når man har den typen teknologi og biler tilgjengelig.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:25:48]: Jeg skrev et brev til komiteen nettopp om loven når det gjelder maxitaxier og hvordan man burde håndtere det.

Når det gjelder det som skjer på elbilsiden, skal Norge på mange måter kunne være stolt over det vi har gjort over lang tid. Jeg har selv en partifelle som var byråd i Oslo, som var med og var pådriver for dette. Venstre har kjempet for dette. Men jeg vil egentlig si at alle partiene på Stortinget, på ulik tid og med ulike roller, skal være med og dele på æren. Men det jeg tror er det viktigste her, er ikke nødvendigvis troen på at mange fabrikker nå lager elbiler bare fordi Norge har gjort dem avgiftsfrie. Det som jeg tror er det viktigste Norge har fått til med dette, er at andre land ser hvordan man kan organisere et samfunn slik at elbilen blir det primære kjøretøyet i familien. For i en del land – vi var nettopp i Tyskland – peker de på at de ikke vil bygge ut ladeinfrastruktur fordi det er så få elbiler. I Norge har vi vel sett det motsatte, at på grunn av at ladeinfrastrukturen har gått rekkevidde til elbiler, er elbilen blitt det primære kjøretøy for mange.

Abid Q. Raja (V) [14:26:51]: Vi ser i taxinæringen at det er enkelte som nå har lavutslippsbiler. Det er flere som har lavutslippsbiler, men det er noen få nå som også har nullutslippsbiler, men det er ikke så mange av dem. Det er klart det er en nokså dyr bil ut fra det avgiftsregi-

met som taxinæringen ellers har. Man ser nå inntreden av Opel Ampera-e. Man vil også kunne se at det vil komme hydrogenalternativer på markedet med en gang vi klarer å bygge ut en god nok infrastruktur for hydrogenbiler i Norge. Det vil være en stor hjelp for storbyområdene som har dårlig luftkvalitet, og man har mye lokal forurensning. Så dette er et skritt i riktig retning. Ser statsråden at det vil være nyttig for oss og taxinæringen at man klarer å ha en ambisiøs politikk for å bygge både ladestasjoner og hydrogenfyllestasjoner, særlig rundt og i storbyene?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:27:44]: Jeg tror ladeinfrastrukturen er noe av suksesskriteriet her, og selvsagt avgiftsregimet som gjør at det er økonomisk interessant å kjøpe bilen og bruke bilen. Det er en viktig pådriver. Men skal man velge å ha elbil som den eneste bilen, for familier som bare vil ha én bil, er nettopp det å sikre at man har rekkevidde, en viktig del. Før løste en del bilfabrikanter det med at du kunne kjøpe deg en elbil, men fikk rett til å låne gratis en fossilbil fra samme merke et gitt antall helger, eller lignende. Nå kommer Opel-Ampera-e, den nye versjonen. Egentlig vil alle de aktørene som er på markedet allerede, i de neste få årene ha biler med en helt annen rekkevidde enn det vi er vant med fra for bare få år siden. Men det å bygge ut ladeinfrastruktur, også med hurtigladdere, er svært viktig, spesielt for dem som har kjøretøy som arbeidsplass. En drosjesjåfør kan ikke sitte og vente i 30–40–50 minutter på at bilen skal lades, det må skje like kjapt som i dag, og jeg tror vi legger godt til rette for det.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingunn Gjerstad (SV) [14:29:10]: I fire år har Framstegspartiet skulda på dei raud-grøne partia for bilavgiftsomlegginga i 2007, der klimaet skulle telja med når kjøpsavgifta for bil skulle bli fastsett. Det er ganske uheldig, for Framstegspartiet var for avgiftsomlegginga som dei sjølve no klagar over her. Det var eit samrøystes storting, og Framstegspartiet røyster framleis for avgiftssystemet der klimaet skal bli vektlagt i kjøpsavgiftene for bil den dag i dag.

Det er heller ikkje slik at avgiftsomlegginga i 2006 kan ta hele skulda for auka dieselbilsal. Tal frå Opplysningsrådet for Veitrafikken viste at blant nye bilar auka talet på dieselbilar frå 9 pst. i 2000 til nær 50 pst. i 2006. Store delar av auken i dieselbilsalet skjedde altså før avgiftomlegginga og med Framstegspartiets leiar, Siv Jensen, mens ho gjorde opp statsbudsjettavtala med Høgre-regjeringa. Eg kjeftar ikkje på Framstegspartiet og Solvik-Olsen for deira ansvar for snøen som fell i fjor, men eg held Solvik-Olsen og regjeringa ansvarleg for at dei ikkje gjør alt dei kan no når dei har makta. I staden for å jobba for rein og trygg luft, trenerte Solvik-Olsen viktige forslag som kunne sikra rein og trygg luft då han hadde makt og ansvar for å sikra rein og trygg luft i hovudstaden vår bl.a., der det er mange folk som ikkje kan vera utandørs om vinteren i periodar. Men det held vi på å gjera noko med, så det er grunn til å gleda seg i dag. Eg hadde berre lyst til å kommentera dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [14:21:11]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Rune Henriksen, Jette F. Christensen, Magne Rommetveit og Ruth Grung om analyse av mulighetene for å forsere gjennomføring av bygging av vei og bane mellom Voss og Arna (Innst. 187 S (2016–2017), jf. Dokument 8:115 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [14:32:04] (ordfører for saken): Veien mellom Arna og Voss er en viktig ferdselsåre for både jernbane- og veitrafikk mellom Bergen og Oslo så vel som internt i Hordaland.

Veistrekningen Arna–Voss på E16 er ulykkesutsatt. Det har vært mange dødsulykker og ulykker med store personskader. Denne delen av E16 har til dels dårlig standard og en stor og voksende trafikk. Mange av de 32 tunnelene er gamle, og forfallet er stort. Utformingen av jernbanelinjen er basert på den gamle Vossebanen, noe som gir svært lave fartsgrenser og lav kapasitet. Sidebratt terreng og høye skjæringer gir stor fare for skred og steinsprang, og endringer i nedbørmengder og -intensitet gjør at disse problemene øker både på vei og på bane. Komiteen har vært tydelig og minnet om at det har vært mange store ras på strekningen som har rammet både vei- og jernbanetrafikken, og egentlig har det kanskje vært ren flaks at det ikke har gått menneskeliv i forbindelse med de rasene som har vært.

Som et ledd i å være saksordfører tok jeg en befaring og så på veien. Jeg har ikke vært på den delen av strekningen før, så jeg kjørte med bil fra Bergen til Voss. Jeg må si at det er mange utfordringer knyttet til denne veistrekningen. Det er bratt sideterreng, det er helt åpenbart rasutsatt, og jeg ser at det er et veldig behov for å få gjort noe med veien både på kort og på lang sikt. Men det som vil hjelpe på, er ny trasé, for da har man muligheten til å få løst utfordringene som er. Bergensbanen har jeg reist med en gang før, men det er lenge siden. Det er den samme utfordringen der, og vi ønsker å få kortet ned reisetiden til Bergen fra Oslo, eller fra Oslo til Bergen, og dette er en viktig del av et slikt konsept.

Vi er opptatt av at man skal få planlagt helhetlig. Et av budskapene som jeg fikk med meg fra møtet med lokale folk på turen min, var: Sorg nå for at planleggingen blir helhetlig, at det ikke stopper på det første punktet som ligger inntil, men tenke helhetlig planlegging videre. Det tenker jeg er litt viktig å ha med seg og bringe inn i debatten i Stortinget, og at vi følger det opp.

Det har gjort at Senterpartiet og Arbeiderpartiet vil fremme et forslag i saken:

«Stortinget ber regjeringen, i tråd med føringene i

Nasjonal transportplan 2014–2023, om å legge til rette for mer sammenhengende planlegging og utbygging av større veg- og jernbaneprosjekter og om å gå videre med arbeidet i «Fellesprosjektet Vossebanen og E16 Voss–Bergen» uten opphold.»

Komiteen har avsluttet sitt arbeid, og det er et mindretallsforslag jeg refererte. Komiteens tilråding om å vedlegge forslaget protokollen er enstemmig, men i etterkant av dette har regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre lansert sin løsning for prosjektet. Det er noe som komiteen og partiene ikke har sett i sin fulle helhet. Vi har bare sett det som en nyhetssak, og nyhetssaken har også dreid seg om at det vil ta vesentlig lengre tid enn det man så for seg da jeg møtte både lokale ordførere og næringsrepresentanter. Dette er en sak vi helt klart må jobbe videre med. Det er en viktig del av vår infrastruktur og viktig for å knytte Vestlandet og Østlandet sammen. Uansett hva man velger som ny eventuell hovedferdselsåre, vil denne komme til å være viktig.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling og tar opp forslaget fra et mindretall.

Presidenten: Da har representanten Janne Sjelmo Nordås tatt opp forslaget hun refererte til.

Magne Rommetveit (A) [14:36:41]: I oppdragsbrevet fra Samferdselsdepartementet til Statens vegvesen og Jernbaneverket var bestillinga følgjande: Start planlegging av ny veg og bane mellom Arna og Stanghelle, med mål om oppstart i 2021.

Me som har fremja representantforslaget, har teke til orde for at det bør koma eit nytt oppdragsbrev, ei tilleggsbestilling for heile strekket mellom Arna og Voss. Grunnen er eit ønske om å få veg og bane ferdig raskast mogleg og å sikra kontinuerleg planlegging og bygging.

Uroa hjå oss og alle brukarane av E16 og Vossebanen har ikkje vorte mindre dei siste åra. Talet på ras og talet på store ras har auka, og det mest urovekkjande er at rasfaren er like stor på heile strekninga mellom Arna og Voss, altså ikkje berre på strekninga frå Arna til Stanghelle.

Regjeringa, og især samferdselsministeren, har flagga at med han ved roret skulle gjennomføringsfarten på samferdselsprosjekt auka. Det skulle gå kortare tid frå vedtak om prosjekt til realisering. Særleg på planleggingsida skulle ein henta inn mykje tid. Ja, det har vore uttrykt som eit mål å halvera planleggingstida. Spørsmålet som melder seg, er om dette var prat og lovnader som ikkje lét seg gjennomføra, eller prat og lovnader utan politisk vilje bak.

Det fyrste teiknet til at det var slik, fekk me då ein i oppdragsbrevet skreiv at ein ikkje skulle planleggja lenger enn til Stanghelle, og at ein skulle koma tilbake til kva som skulle skje på resten av strekket. Det endelege prøvet på dette fekk me førre veke. Då vart delar av den komande NTP-en presentert på Arna stasjon, med statsminister Erna Solberg i spissen. Saman med listetoppene frå Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre i Hordaland kunne ho der fortelja at fellesprosjektet med bane og veg frå Arna til Stanghelle i den komande NTP-en skulle byggjast i andre del av planen, altså frå 2024 og utover. Og reststrekninga Stanghelle–Voss var ikkje ein gong med i 12-årsplanen.

Oppstart av siste del av ny NTP er seinare enn kva samferdselsministeren sjølv har omtala som seint. Eg siterer frå ministeren si eiga Facebook-side:

«Vi er i gang med E16 Arna-Voss. Nå lages byggetegninger, veien må bli bedre. Vi kan ikke vente til etter 2023 med å komme i gang, slik de rødgrønne partiene planla.»

Regjeringa Stoltenberg II planla slett ikkje å venta til etter 2023 med å koma i gang med dette arbeidet. Startskottet for planlegginga var det Stoltenberg-regjeringa som gav ved å starta opp KVVU-arbeidet i juni 2012 – ein KVVU som skulle sjå bane og veg i samanheng, og då på heile strekninga Arna–Voss. I tillegg vart det sett i gang ein del akutt sikringsarbeid, som har vist seg å gje positive effektar.

Så er det slik at for å koma med i NTP må det først gjennomførast ei konseptvalsutgreiing, altså ein KVVU, på prosjekt som har ein så stor kostnad. Difor var ikkje dette prosjektet så langt kome i planlegginga at det kunne takast med i gjeldande NTP. Og frå statsråden fekk denne KVVU-en den 1. april 2015 gjekk det 20 månader før han konkluderte med at konseptet K5 skulle leggjast til grunn for det vidare arbeidet.

Då me i juni i fjor fremja dette representantforslaget, om å be fagetatane om ein analyse av om det ville vera mogleg å forsera realisering av ny trasé for veg og bane mellom Arna og Voss, var det i håp om at ein slik analyse kunne koma snart, og såleis kunne gje eit betre avgjerdsgrunnlag i samband med handsaminga av ny nasjonal transportplan.

Når me no har forslaget oppe til handsaming i Stortinget, er delar av planforslaget til regjeringa og samarbeidspartia allereie presentert, og den reststrekninga me i vårt forslag ber om å få analysert, er ikkje inne i dei 12 åra NTP-en skal gjelda for. Det er trist, og ein kan seia at denne debatten kjem for seint, og det er vel også mykje som kan tyda på at forslaget vårt ikkje vert vedteke. Likevel er dette utfordringar som ikkje vil forsvinna av seg sjølv, og me i Arbeidarpartiet vil følgja det opp i den komande handsaminga av Nasjonal transportplan – viss me nokon gong får det samla planforslaget til Stortinget.

Torill Eidsheim (H) [14:41:48]: E16 er viktig for heile Hordaland. Det er hovudfartsåra for tilknytning til både Voss og Hardangerregionen, men òg for fleire av traséane mellom Aust- og Vestlandet.

Eg har ikkje tal på kor mange debattar i kommune, fylkesting og storting eg kan minnast angående E16, men denne er faktisk den mest positive, for nærmare ei løysing har vi trass alt aldri vore.

Det er utruleg nok ikkje så frykteleg mange år sidan denne vegen stod ny, men klimaet og skredfaren har endra seg dramatisk. Den gongen blei det gjort det som var sett på som ei storinvestering, som sikra vesentleg betre veg til Voss. Det er lett å vere etterpåklok, men i dag ser vi tydeleg at val av utforming og trasé kunne og burde ha vore annleis.

Sjølv om den nye vegen hadde mange positive sider, er E16 i dag blitt ein veg som vekkjer vonde kjensler i mange av oss. Dødsvegen har han blitt døypt. Og når ein har opplevd ras eller det å miste ein ven, blir det å ferdast på vegen faktisk ei belastning.

I seinare år har trafikkauken vore formidabel på norske vegar. Teknologi og utvikling vil kunne vere på vår side for å handtere utfordringane på lang sikt, men på kort sikt finst dessverre ikkje den optimale «quick fix»-løysinga.

I denne saka meiner eg ingen er tent med å gjere seg høg og mørk. Forventningane har vore store – og det har eg full forståing for – med ønske om oppstart i 2021 og at heile vegen skulle inn i den komande NTP-en. Men utgangspunktet var faktisk ein Nasjonal transportplan for 2014–2023 der det verken blei lagt inn pengar, sagt noko om prioritering eller ønskt forsering av E16. Strekninga blei, som Rommetveit refererte til, utgreidd. Gjennom heile denne perioden har regjeringa prioritert strakstiltak mot ras og faktisk òg meir overvaking gjennom ITS for å varsle på denne strekninga.

Etter KVVU og KS1 fastsette regjeringa i desember 2015 strategi for framtidig utvikling av Vossebanen og E16.

Ny E16 er eit omfattande og komplisert anlegg – enten partiet heiter Arbeidarpartiet, Høgre eller Framstegspartiet.

Regjeringa og samarbeidspartia foreslår å prioritere 15 mrd. kr dei neste tolv åra til å ruste opp veg og bane mellom Arna og Stanghelle. Oppstart blir i 2024. Det er seinare enn mange har ønskt seg, men utfordringa er at prosjektet har endra seg på grunn av nødvendige tilpassingar og utvidingar, noko som har gjort at totalkostnadene i dag er mykje høgare enn det ein først hadde trudd. For 15 mrd. kr kunne vi faktisk med opprinneleg kostnadsanslag fått veg til Voss og bane til Stanghelle innan 2029. No går dessverre ikkje det. Og dette biletet er faktisk likt for oss alle – denne utfordringa er lik for oss alle.

Det som no er viktig, er å halde fullt trykk på både planlegging og ikkje minst å sjå etter kostnadsinnsparingar, slik at vi kan få prosjektet lenger fram i køen.

Morten Stordalen (FrP) [14:46:28]: Strekingen Arna–Voss er en viktig ferdsselsåre for jernbane og veitrafikk mellom Bergen og Oslo og også for trafikken innad i Hordaland. Samtidig vet vi at denne veistrekningen i dag er preget av mange alvorlige ulykker, særlig møteulykker, og at det er helt nødvendig med utbedringer. Også på jernbanelinjen, som er basert på den gamle Vossebanen, er det fare for skred og steinsprang. Den gamle jernbanelinjen medfører lav hastighet og lav kapasitet på linjene.

Forholdene knyttet til trafiksikkerhet, reisetid og kapasitet på strekingen Arna–Voss er ikke gode nok sett i sammenheng med dagens krav og forventninger. Med dette som bakteppe er det helt nødvendig å gjøre utbedringer av strekingen, både på vei og på bane. Dette har vi visst om lenge, men allikevel la ikke de rød-grønne inn noen konkrete planer om utbedring av veistrekningen i inneværende NTP.

Fremskrittspartiet, Høyre og samarbeidspartiene Kristelig Folkeparti og Venstre har større ambisjoner enn det og beviser det i forbindelse med NTP-en for 2018–2029. Der er Fremskrittspartiet, Høyre og samarbeidspartiene allerede enige om at strekingen Arna–Stanghelle skal inn i NTP som første utbyggingstrinn, der konsept 5 legges til grunn. Det er en helhetlig løsning for vei og bane med felles planlegging og utbygging. Det er lagt til grunn at E16 Stanghelle–Arna kan planlegges som statlig plan, og at det

skal vurderes om dette kan skje ved å gå rett på statlig reguleringsplan uten forutgående kommuneplan.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at strekingen må prioriteres, og det er nettopp det regjeringspartiene og samarbeidspartiene nå legger opp til. Selv om den rød-grønne regjeringen ikke la inn midler til utbedring av den veistrekningen i inneværende NTP, blir dette nå gjort i den nye. I fagetatenes forslag til ny nasjonal transportplan foreslo etatene 13,1 mrd. kr til realisering av strekingen, men i enigheten mellom Fremskrittspartiet, Høyre og samarbeidspartiene Kristelig Folkeparti og Venstre legges det opp til nær hele 15 mrd. kr i statlige midler til utbedring av strekingen. Dette vil gi betydelige reisetidsgevinster og ikke minst en langt tryggere reise for både topendlere og bilister.

Ingunn Gjerstad (SV) [14:48:56]: Onsdag sist veke var statsminister Erna Solberg i Arna for å presentere Nasjonal transportplan. Det var ein sørgeleg affære. Ny veg og togtrasé til Voss blei forvist til andre periode i Nasjonal transportplan. Vi risikerer no å måtta venta 17 år på å få ein rassikra veg mellom Bergen og Voss. Det er trist at statsminister Erna Solberg lét vera å lytta til dei faglege tilrådingane om å setja i gang Arna–Stanghelle no. At statsministeren vel denne måten å helse heim på, er ikkje til å skjøna. Det er å gambla med trafikktrykkleiken.

Dessverre tyder lekkasjane frå regjeringa på at prioriteringsveginga til Hordaland-politikarane har fått dei negative konsekvensane SV har frykta. Fleirtalet har ikkje klart å prioritere mellom milliardsluket Hordfast, trygg, rassikker E16 og ei heilt naudsynt jernbaneinvestering på Bergensbanen. Resultatet er at dei viktigaste samferdselsprosjekta for miljø og trafikktryggleik blir skyvde ut i tid.

SV er klar for å seia at E16 er det viktigaste vegprosjektet for Hordaland no. Det burde fleire parti vera med på å slå fast.

Eg tek opp SV sitt forslag i saka:

«Stortinget ber regjeringen prioritere å gå videre med arbeidet i «Fellesprosjektet Vossebanen og E16 Voss–Bergen» uten opphold.»

Presidenten: Representanten Ingunn Gjerstad har tatt opp det forslaget hun refererte.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [14:50:47]: Strekingen vi diskuterer, er, som flere allerede har vært inne på, svært rasutsatt. Og det har vært mange ulykker på veien. Flere store ras har rammet både vei- og jernbanetrafikken. Dette er klart en stor belastning for alle som ferdes i området. Ikke minst er det frustrerende for alle som bor i området, og som bruker veien og jernbanen daglig. Derfor er det viktig at prosjektet med å bygge sikrere og raskere vei- og banetrasé mellom Bergen og Voss blir prioritert. Og det er nettopp det som gjøres nå.

Det er nå kjent at regjeringen og samarbeidspartiene prioriterer 15 mrd. kr de neste tolv årene til å ruste opp vei og bane mellom Arna og Stanghelle. Det er bra, for det trengs. Dette er en stor og viktig prioritering fra samarbeidspartiene. Vi vet at mange skulle ønske at utbyggingen kunne gått enda raskere, men vi må altså huske på at dette prosjektet har blitt mye dyrere enn først antatt. På ett år har kostnaden for vei og bane økt med 4 mrd. kr på vei og 1 mrd. kr på jernbane. Sannheten er at samarbeidspartiene

nå gjør mer for Arna–Voss enn noen annen har gjort før oss.

Jeg hører at de rød-grønne ikke er fornøyd. Men hva gjorde de rød-grønne med dette prosjektet i sin periode? – Ikke én krone til prosjektet i Nasjonal transportplan. De igangsatte omsider en utredning, men ikke én krone i NTP. Det er dette som er sannheten. Dagens flertall prioriterer faktisk midler til denne strekningen for de neste årene, i motsetning til hva de rød-grønne gjorde da de laget sin NTP.

Så er det klart at jeg forstår dem som ønsker en ytterligere prioritering. Jeg forstår frustrasjonen mange føler på når de opplever ras og usikkerhet. Jeg forstår at mange synes det tar tid, litt for lang tid.

Jeg er helt enig i at vi må få en ny trasé på plass. Derfor håper jeg at planleggingen vil gå raskt, at vi kan se på kostnadsbesparelser uten at det skal gå ut over kvaliteten i prosjektet, slik at vi kan få prosjektet raskere fram. Uansett vil det ta noe tid. Det er et sammensatt og omfattende prosjekt, men vi har altså forsert dette kraftig i forhold hva de rød-grønne la opp til i sin tid.

Jeg mener det er bra at prosjektet gjennomføres som et felles prosjekt med jernbane og vei, med Statens vegvesen som koordinator i samarbeid med Bane NOR. Dette er grep som jeg tror det er viktig å benytte seg av, også når vi planlegger vei og bane framover. Denne strekningen kan nå prioriteres med et høyt planleggingstempo. Så skal vi samtidig huske på at uansett hvor raskt man planlegger, tar det flere år før ny vei og bane kan stå ferdig. Derfor er jeg glad for at vi sammen med regjeringen prioriterer strakstiltak på denne strekningen, slik at det blir tryggere ferdsel også på kortere sikt.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [14:54:09]: Det skal være trygt å kjøre på vei i Norge, det skal være trygt å reise med jernbane. Det har vært en av hovedprioriteringene for både regjeringen og det borgerlige flertallet når vi har forhandlet fram gode budsjettforlik i fire år på rad – budsjettforlik som sørger for at det bygges mer vei og jernbane nå enn noen gang før, budsjettforlik som sørger for at vi vedlikeholder den infrastrukturen som vi allerede har, framfor å la den forfalle. Det har også gitt utslag i at vi har rekordlave tall når det gjelder ulykker og antall trafikkdrepte. Jeg tror alle som kjenner noen som har omkommet i trafikken, vet hvordan det berører og griper inn i hverdagen til folk, hvordan dagen aldri blir den samme når stolen dag etter dag står tom.

Dette har også vært noe av drivkraften bak når det borgerlige flertallet har sett på strekningen Arna–Voss, sett på behovet for å gjøre utbedringer – ikke fordi informasjonen plutselig er ny, at dette er en trafikkfarlig strekning som er rasutsatt, men fordi vi faktisk vil gjøre noe med det. Det er derfor vi satt i åtte år i opposisjon og irritert oss over at problemene eksisterte, men tiltakene var svært begrenset, ja bortimot null. Det er veldig bra at Stoltenberg-regjeringen på slutten av sine åtte år fant ut at de skulle sette i gang et arbeid, et arbeid som burde blitt satt i gang mye tidligere fordi dette er et vanskelig sted å bygge vei og jernbane.

Vi har nettopp vært på en gjennomgang sammen med Vegvesenets planleggere. De sier at hvis vi skulle fulgt de normale reglene for veibygging med kurvatur og lignende, så hadde det ikke vært mulig å bygge denne veien i områ-

det. Så utfordrende er det hvis du av og til skal komme ut i friluft, sånn at folk kan kjøre av veien for å komme til tettstedene.

Dette er noe av det en også har sett på kostnadssiden. Med de bevilgningene som regjeringen og Venstre og Kristelig Folkeparti har kommet fram til i Nasjonal transportplan, ville vi – med det opprinnelige planforslaget – kunne ha veien ferdig fra Arna til Voss i 2029, og vi kunne sørget for at jernbanen var ferdig utbedret fra Arna til Stanghelle. Men så ser vi altså en kostnadsvekst som har vært formidabel, nettopp fordi en har sett mange av de utfordringene som dukker opp når en skal bygge motorvei i fjell.

Dette er noe av utfordringen, som hele Stortinget også må ta inn over seg. De som minst bør prøve å spille høye og mørke her, er de som satt i åtte år uten å løfte en finger for denne strekningen. Jeg synes det er ganske smålig når enkelte prøver å dra den debatten nå og gi inntrykk av at det ikke handler om vilje. Jo, den viljen er sannelig på plass. Ved å bevilge – eller foreslå å bevilge – rundt 15 mrd. kr, er det 15 mrd. kr mer. Dagens flertall bør være dem som sitter videre for å gjennomføre dette, om man sammenligner med dem som ikke fant en krone til å gjøre noe med dette.

Dette er en svært viktig strekning. Det kjører veldig mange biler der hver dag, både lokaltrafikk og som en del av en nasjonal akse. Derfor har dette vært viktig for oss. Men selv vi klarer altså ikke å trylle fram kostnader som er lavere enn dem som var opprinnelig, men vi skal jobbe for det. Det er derfor vi setter oss ned med planleggerne, for å se hva vi kan gjøre av endringer som gjør at denne veien kan komme fortere på plass enn det vi i dag skisserer.

Når vi har lagt inn 2024 som oppstartsdato, er det rett og slett fordi vi må være realistiske i det vi presenterer for Stortinget. Vi må sørge for at de pengene en skal bruke, også kan omsettes i vei og jernbane. Jeg hadde som mål at vi skulle kunne gjøre dette mye raskere, og det var det grunnlag for basert på det KVVU-arbeidet som ble gjort, det var det grunnlag for når en så på det arbeidet som lå i forarbeidet til Nasjonal transportplan, men det er det ikke grunnlag for i den oppdaterte informasjonen vi får.

Derfor håper jeg at Stortinget stikker fingeren i jorda på dette området og sørger for at vi sammen finner en løsning som gjør at vi kan få løst dette. Jeg vil ikke sitte og vite at i åtte år i opposisjon fikk jeg ikke til noe – og så skal en lage politisk sirkus av dette når vi faktisk har mulighet til å gjøre det. Jeg forstår at det er et ønske om å overgå hverandre, men vi må likevel forholde oss til realitetene.

Og faktum er: Dagens regjering foreslår mye penger til denne strekningen. Og til dem som sammenligner med Hordfast: De forslår mer statlige midler til dette enn det staten foreslår til Hordfast. Men Hordaland har også vært tydelig på at det var mange utfordringer de trengte å løse etter åtte rød-grønne år. Derfor er det også viktig at det skjer mye mange steder. Men vi må sørge for at vi setter spaden i jorda på noe som vi vet kan gjennomføres, der det er byggetegninger som fungerer, for det å bare begynne og så måtte slutte fordi det viser seg at prosjektet ikke var gjennomtenkt, er iallfall den dårligste måten å prøve å løse utfordringene på.

Det har blitt gjort mye rassikring underveis for å sikre at denne veien fungerer, det er gjort mange trafikksikkerhetstiltak underveis, og vi ser heldigvis resultatene av det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Magne Rommetveit (A) [14:59:31]: Då statsråden i førre veke var på Oslo S for å presentera jernbanesatsinga i den komande NTP-en, sa han: Me har veldig fagleg godt grunnlag for den rekkjefølgja me gjer ting i.

Det faglege grunnlaget for rekkjefølgja ting skal gjerast i, er å finna i transportetatane sitt grunnlagsdokument for Nasjonal transportplan 2018–2029, iallfall det me kjenner til. I dette dokumentet vert fellesprosjektet Arna–Voss karakterisert som eit såkalla bunde prosjekt, og det vert tilrådd oppstart av anleggsarbeidet i første seksårsdel av planen, både i det som er omtala som høg ramme, og i det som er omtala som middels høg ramme.

Kva for eit godt fagleg grunnlag har statsråden no for at dette prosjektet vert skyvd ut til andre seksårsperiode, når ein også har lagt seg på tilnærma høg ramme? Og er statsråden fornøgd med at tunneldirektivet med hans opplegg her vert oppfylt 15 år etter fristen, som er 2019?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:00:24]: Her tas det opp to tema. Det ene er faglige tilrådingar. Ja, dem har denne regjeringa valgt å følge i veldig, veldig stor grad. Det er derfor vi også stokker om på en del prosjekt, nettopp for å få nytteverdien av jernbaneinvesteringane på Østlandet tidligare enn det vi ville fått med rød-grønn regjering. Det tror jeg togpendlerne skal være glad for.

På samme måte brukte jeg nå mye av mitt innlegg på å forklare at de tallene som kommer fram i grunnlagsdokumentet, fra Vegvesenet f.eks., på hvor mye veien til Arna skal koste, er annerledes i dag. De har steget med 4 mrd. kr på mindre enn ett år. Jeg kan gjenta det: 4 mrd. kr mer koster bare den første parsellen på denne strekningen. Det er også faglige tall, som er annerledes enn dem vi hadde for bare et år siden. Det er da vi som politikere må gå inn og sørge for at dette prosjektet gjennomføres på en mest mulig effektiv måte, og at vi prøver å identifisere muligheter for å kutte de kostnadene igjen, så vi faktisk får utbedret veien helt til Voss, istedenfor at den stopper på Stanghelle. Men sammenlignet med forrige regjering ligger det nå 15 mrd. kr for at vi skal fortsette dette prosjektet, mens det var null under forrige regjering.

Magne Rommetveit (A) [15:01:32]: Me får dette i brotstykke, stykkevis og delt – det er jo ikkje lagt fram ein plan. Det er veldig vanskeleg å halda seg til. Ein må jo forstå at me spør: Kva er dei faglege grunnane? Så får me høyra ein sum no.

I svarbrevet frå statsråden til komiteen seier han at første utbyggingstrinn skal omfatta strekninga Stanghelle–Arna, der konsept K5 skal leggjast til grunn. Om den resterande strekninga, Voss–Stanghelle, seier han at det på lengre sikt er lagt til grunn at konsept K5 kan realiserast på denne strekninga også, men at Samferdselsdepartementet her er ope for at andre løysingar også kan vurderast. Kva andre løysingar ser statsråden føre seg kan vera aktuelle på strekninga frå Stanghelle og vidare til Voss?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:02:18]: I mitt hovedinnlegg pekte jeg på akkurat den samme informasjonen jeg ga i replikkordskiftet. Men når jeg blir møtt med et ferdig skrevet spørsmål, er det ikke rart at en gjentar ting jeg allerede har informert om. Representanten må gjerne

stønne, men det er mulig å se maskinskrevne tegn – når en ser dem.

I det som skal skje videre fra Stanghelle til Voss, legger vi fortsatt til grunn K5. Men poenget er at når en skal grave så mange kilometer – ja mange mil – med tunnel, er det godt mulig at en får kunnskap om både fjell og andre ting som gjør at en kan velge enda bedre løsninger innen en skal ta neste skritt. Det er det vi åpner for. Istedenfor at vi lar hele strekningen ha en gitt prosjektgjennomføring, vil vi gjøre oss erfaringer og lære av dem for å kunne gjennomføre neste strekning enda bedre – forhåpentligvis raske og billigere.

Jeg ønsker dette på plass så fort som mulig, men vi må også sørge for at vi faktisk har råd til å gjennomføre det helt fram. Det er det vi legger opp til i Nasjonal transportplan.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [15:03:26]: Etter å ha hørt det siste svaret sitter jeg igjen og lurer på: Har vi nå trygghet for at man planlegger strekningen fra Stanghelle til Voss, som man vel var opptatt av da vi besøkte Voss? Man sier at man har et mål, men betyr det at man stopper planleggingen når man kommer til Stanghelle, og ikke planlegger videre resten av strekningen fram til Voss?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:03:55]: Regjeringen har kommunisert at vi skal utbedre strekningen fra Arna og helt fram til Voss. Vi gjennomfører det i to steg, slik at en kan komme i gang og sette spaden i jorda. En begynner med strekningen Arna–Stanghelle. Så skal en samtidig gjøre seg erfaringer fra det en møter på etter hvert som en bygger Arna–Stanghelle, slik at en deretter kontinuerlig kan jobbe seg videre til Voss.

Det blir altså ett stort prosjekt, men en skal lære underveis for å få mest mulig igjen for pengene og sørge for at en velger best mulig rute, at en finner best mulig måte å håndtere de små åpningene på der en har friluft – der en kan ha gode av- og påkjøringsfelt, der en kan bygge stasjoner og lignende.

Jeg mener at dette er en strekning som må fikses. Jeg kan ikke sitte og tenke som en gjorde i åtte rød-grønne år, at her er det småpenger som løser problemene. Det løser ikke problemene. Det er store inngrep som må på plass, store penger. Vi har altså begynt å prioritere dem. Samtidig må vi håndtere at kostnadene har gått veldig opp, og det er de løsningene vi skal finne. Dette har jeg tenkt at vi løser.

Eirik Sivertsen (A) [15:05:09]: I innleggene så langt i debatten har vi fått en lang rekke referanser til den kommende nasjonale transportplanen og hvilke prioriteringer og vurderinger som gjøres der. Så langt jeg er kjent med, er ikke den nasjonale transportplanen behandlet av Kongen i statsråd, så jeg lurer på hvor representantene har disse opplysningene fra. Det er også betenkelig at både presidentens og statsrådets partifeller fra 2009 var veldig tydelige på at det er viktig at når Stortinget skal behandle en sak, må man ha tilgang til samme informasjon. Statsråden var selv inne på det i sitt innlegg. Når han inviterer Stortinget til en debatt om hvordan vi skal løse den utfordringen som vi er enige om er alvorlig for dem som er berørt av den, er det krevende når man ikke har innsyn i de vurderingene og det saksgrunnlaget som er der. Synes regje-

ringen at dette er en grei måte å opptre på overfor Stortinget?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:06:08]: Det er et litt rart spørsmål å få fra Arbeiderpartiet, som du kan lese mange oppslag om i pressen fra mars–april 2013. De reiste rundt i landet før Stortinget var informert om innholdet i Nasjonal transportplan, og fortalte hva som lå der. Det er en god grunn til at dagens flertall kan gå ut og fortelle om hva vi er blitt enige om, for vi har forhandlet om hva som skal ligge i Nasjonal transportplan. Dermed har jeg fått føringer for å sikre at vi har flertall og har samarbeidet godt. Forrige regjering hadde flertall uten å måtte forholde seg til Stortinget, men valgte likevel å reise rundt og fortelle hva de internt i regjeringen hadde blitt enige om. Det er en viss forskjell der. Jeg prøver her å være med og bidra til at det er informasjon i saken, slik at når det er et forslag fra enkelte opposisjonspartier om å utbedre en strekning, så får man mest mulig oppdatert informasjon. Men innen Stortinget skal ta en beslutning, vil jo Nasjonal transportplan ha ligget til behandling – med lengre behandlingstid enn det Stortinget fikk sjansen til under forrige regjeringens behandling av Nasjonal transportplan.

Eirik Sivertsen (A) [15:07:10]: Synes regjeringen dette er en grei måte å opptre overfor Stortinget på?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:07:16]: Jeg synes vi oppfører oss mye mer ryddig og ordentlig overfor Stortinget enn det vi opplevde med forrige regjering. Jeg minner igjen om at her setter Arbeiderpartiet én standard for seg selv og krever en helt annen standard av alle andre. Så langt jeg husker, hadde Arbeiderpartiet sågar pressekonferanser mens andre partier hadde sine landsmøter, der de lekket fra kommende saker som regjeringen skulle jobbe med – ikke fordi det var nødvendig, ikke fordi det hastet, men fordi de skulle konkurrere ut oppmerksomheten rundt f.eks. partiet Høyres landsmøte. Det synes jeg er mye mer uryddig. Det vi gjør, er å informere om den enigheten som er kommet gjennom forhandlinger mellom fire borgerlige partier for å sikre at en får gjennomført en god transportpolitikk. I denne saken har en funnet en enighet som betyr at en skal bevilge nesten 15 mrd. kr til å utbedre en strekning som i mange tiår har vært kjent for å være rasutsatt, men som Arbeiderpartiet selv aldri har valgt å prioritere opp i sine nasjonale transportplaner, dessverre.

Eirik Sivertsen (A) [15:08:15]: Statsråden tar feil. Han informerer ikke Stortinget. Han holder pressekonferanser, han etterlater seg ingen skriftlighet, han presenterer bruddstykker og ikke en helhet. Dette er en arbeidsform som gjør det umulig å holde tritt og kunne delta i den offentlige debatten. Det er for så vidt regjeringens privilegium. Jeg registrerer at statsråden ikke ønsker å si at dette er greit. Han er opptatt av hvilke standarder Arbeiderpartiet har satt. Det er for så vidt helt greit. Fremskrittspartiet har åpenbart skiftet synspunkt på dette fra da de selv var i opposisjon, til de nå har kommet i posisjon og lar målestokken være en annen. Regjeringen synes tydeligvis at dette er greit, slik jeg forstår statsråden.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:09:03]: Jeg oppfatter dette som en ytring og ikke som et spørsmål. Jeg bare minner igjen om at det ikke er Nasjonal transportplan vi har oppe til debatt nå. Innen Stortinget skal debattere og vedta den, vil de ha bedre tid til å behandle den enn Stortinget fikk forrige gang, da representanten Sivertsens parti la fram NTP. Hvis en er opptatt av formalitetene her, har denne regjeringen ingenting å skjennes over sammenlignet med hva forrige regjering presterte. Jeg minner om at det bare er å gå inn og søke. Daværende statsminister Stoltenberg, sammen med tre andre partimedlemmer fra de rød-grønne partiene, tok en togtur og fortalte hva de skulle gjøre med NTP og jernbane. De ga ikke informasjon til Stortinget, men til pressen i et togsett. Det er ikke uvanlig at politikere også forteller utad hva de holder på med. Det som er annerledes denne gangen, er at det ikke er interne regjeringsforhandlinger vi forteller fra, men hva de fire borgerlige partiene er enige om at regjeringen skal legge til grunn når vi legger fram Nasjonal transportplan. Der ser vi en mer offensiv satsing enn Arbeiderpartiet noen gang klarte, og det er jeg vanvittig stolt av.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Helge André Njåstad (FrP) [15:10:20]: Eg vart litt usikker i stad, om det var NTP me behandla, eller om det var eit representantforslag frå fire Arbeidarparti-politikarar frå Hordaland, som ønskjer forsering av eit prosjekt som deira eiga regjering ikkje hadde ei einaste krone til, og dei sat sju år i regjering før dei sette i gang ei KVU. Eg håpar det framleis er E16 og Vossebanen me diskuterer. Det er eit veldig viktig prosjekt for alle som bur i Hordaland, som ferdast på denne vegen, som er redde for ras, og som lever med ein veg som ikkje i det heile er god nok. Dei er takknemlege for at me no endeleg har ei regjering som vel å satsa på denne vegen, som har hatt fullt trykk på utgreiing, og som også har evna i lag med samarbeidspartia å prioritera vegen med nesten 15 mrd. kr dei neste tolv åra.

Så er det heller ikkje riktig at informasjonen ikkje er gjord kjent. Me som følgjer saka, har kunna gjort oss kjende gjennom reguleringsplanar, gjennom innspela frå fagetatane, så det er mange opplysningar som er kjende. Også debatten i dag er nyttig å ha. Representanten Eidsheim viste til kostnadsveksten, og den må me gå nøyare inn i. Der som det er slik at det har vorte 4 mrd. kr dyrare på kort tid, må me analysa kvifor det har skjedd, og også vurdere om det er lokale forhold gjennom reguleringsplanar som har ført til høgare kostnader. I så fall må me snakka med lokale myndigheiter for å forsøka å få prosjektet rimelegare. Eg merka meg med glede det statsråden sa, at klarer me å få ned kostnaden, kan prosjektet koma gunstigare ut.

Sidan Arbeidarpartiet er dei som reiser denne saka, kunne eg tenkja meg å utfordra dei på kva dei sjølv meiner om denne saka. Ein sa i stad at nokon presenterte brotstykkje og ikkje ein heilskap. Representerer dette initiativet ein heilskap frå Arbeidarpartiet, slik at denne vegen er viktigare enn alle andre, og betyr det at Arbeidarpartiet vil prioritera heile Bergen–Voss inn i sin nasjonale transportplan? Vil han liggja inne i første halvdel? Dette er spørsmål som mange i Hordaland lurar på. No blir det skapt eit

inntrykk av at ein er veldig oppteken av denne vegen, men ingen har kunna sagt klart og tydeleg at dette vil Arbeidarpartiet prioritera. Så eg håpar at denne debatten vil avklara det, at Arbeidarpartiet vil svara på spørsmålet som hordalendingane lurar på: Vil dei leggja inn pengar til denne vegen dei første seks åra? Vil dei leggja inn heile Bergen–Voss, og kva vil bompengedelen vera? Eg registrerte før eg kom opp her, at fylkestinget i Hordaland også har ein tilsvarende debatt, der gruppeleiaren frå Arbeidarpartiet, Roald Kvamme, gjorde eit stort nummer av at Framstegspartiet støttar ein framtidig NTP som har bompengar, og han framstiller det som om han no er imot bompengar. Er det slik at Arbeidarpartiet sentralt har endra syn på dette, og vil dei støtta ein NTP med mindre bompengar, vil Framstegspartiet vera veldig glad for det. Eg håpar at me i løpet av debatten får svar på det.

Ruth Grung (A) [15:13:33]: Arbeiderpartiet er opptatt av trygghet for befolkningen. I løpet av de siste 17 årene har strekningen Arna–Voss hatt 30 dødsulykker, 584 personskadeulykker og 338 skred. Folk ferdes på denne veien, og det er hovedveien mellom Bergen og Oslo, mellom de to største byene, og på denne strekningen ferdes de med hjertet i halsen. Det gjelder enten de tar tog eller kjører bil. Noen har kjørt strekningen: Det er høye fjellsider, og det er fjorden på hin side. Det er egentlig flaks at det ikke har vært dødsulykker knyttet opp mot de rasene som har vært. I tillegg leverer Bergensbanen omtrent 70 pst. av godset til Bergen og representerer også en viktig ferdsselsåre med hensyn til økt konkurransekraft til Vestlandet.

Man har vært veldig opptatt av hvorfor dette forslaget ikke er fremmet tidligere. Da må vi ikke glemme at Hordaland fylkeskommune var styrt av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. De hadde flertall. Representantene Njåstad og Eidsheim satt sammen med meg i Hordaland fylkesting de to siste årene før jeg kom inn på Stortinget, og det var faktisk Arbeiderpartiet som fikk inn en prioritering av E16. Så historien har flere sider, og jeg likte bedre innfallsvinkelen til representanten Eidsheim, som sa at her er det ingen som skal framstå «høg og mørk» – eller høy og lys.

I tillegg får vi tilbakemelding fra fagetatene, og de har virkelig jobbet intenst for å få på plass en progresjon som gjør at vi klarer å skape en ny veitrasé, for vi klarer ikke å bruke alle pengene på å reparere eksisterende vei. Det er gjort mye der, men det er ikke god bruk av fellesskapets midler, så vi bør så snart som mulig klare å få til en god løsning der vi kombinerer jernbane og vei. I tillegg er det brukt statlig plan. Det var Arbeiderpartiet for, og det er nåværende regjering for, så alt ligger til rette for at man klarer å gjøre dette på en effektiv måte.

Spørsmålet er: Når det gjelder hovedveien mellom Bergen og Voss – den som er mest utsatt i Hordaland med tanke på skredulykker, som øker stadig vekk, noe som reduserer konkurransekraften – betyr ikke tryggheten til befolkningen på Vestlandet såpass mye at man bør prioritere Bergen–Voss som en del av den første planperioden i kommende NTP? Det overrasker iallfall meg, som er Bergens-politiker, og jeg vet hvordan fagetatene jobber. Egentlig kan spørsmålet gå tilbake: Hva skal til for at vi klarer å få denne traseen raskere i gang?

Sigurd Hille (H) [15:16:48]: Som mangeårig tidligere samferdselspolitiker i fylket, endog formann i utvalget gjennom en årrekke, lyttet jeg med stor interesse til innlegget til saksordfører Sjelmo Nordås. Hun beskriver veldig godt det som er problemet der i dag, og jeg oppfattet henne dit hen at hun var rimelig forskrekket over mye av det hun så. Det understreker bare viktigheten av at dette anlegget kan realiseres så snart som mulig.

Så er det likevel sånn – hvis man skal være litt ærlig og edruelig i dette – at isolert sett er denne veien mellom Arna og Voss egentlig en akseptabel tofelts vei, sett med Vestlandets øyne. Jeg husker godt den forrige veien som gikk langs Skyggestrand – det var vei det! Det var vel ett godt felt omtrent. Så da denne veien i sin tid kom, var vi faktisk veldig stolte av den. Siden da har det vært betydelige utbedringer av tunnelene, slik at veien som sådan egentlig kunne ha fungert veldig bra, hvis det da ikke var for det som har skjedd, spesielt med klimaet, som har ført til disse enorme rasene og den faren som er knyttet opp til det. Og det er der vi står i dag.

Jeg er veldig glad for at man har hatt et slikt fokus på denne viktige veien. Jeg er veldig glad for at man kan konstatere at det i et litt mer historisk perspektiv aldri har vært bevilget mer penger til vei i Hordaland, og for så vidt også i resten av landet, enn nå.

Så har man altså fått den ideen, for å si det slik, at man skal foreta en utbedring av jernbane og vei samtidig. Det blir et gigantisk prosjekt som nødvendigvis må ta lang tid både å planlegge og å realisere. Og for min del, med en viss erfaringsbakgrunn, vil jeg si at det ikke er en så voldsomt stor ulykke at man kanskje må vente noe lenger, hvis man får en så god løsning som den vi her er forespeilet.

Jeg skulle gjerne sett dette prosjektet realisert så snart som mulig. Så ærlig må man jo være, for det ligger i sakens natur, men vi vet at ting tar tid.

I likhet med representanten Sivertsen har heller ikke jeg sett noen NTP, så jeg har ikke lest hva som står der, men jeg er for så vidt glad for de signalene som foreligger. Så vet vi også at NTP er og blir en stortingsmelding, som strekker seg gjennom mange år, og jeg vil jo tro, med den erfaringen mange har i denne salen, at det kanskje skjer ting underveis som gjør at ting kan endre seg. Det er nå en gang slik at det er de årlige statsbudsjetter som er avgjørende for hva som til syvende og sist kommer til å skje her. Så med det for øye er jeg faktisk optimistisk med tanke på at man kanskje kan få realisert dette anlegget fortere enn man kanskje håper på eller tror i dag.

Kjersti Toppe (Sp) [15:20:01]: No har snart halve Hordaland-benken vore på talarstolen, og det betyr jo at dette er eit ekstremt viktig prosjekt i Hordaland. Takk til Arbeidarpartiet, som har fremja forslaget om å sikra samanhengande planlegging og utbygging av større veg- og jernbaneprosjekt og om å gå vidare med arbeidet i fellesprosjektet Vossebanen og E16 Voss–Bergen utan opphald.

Eg reagerer på debatten i komiteen og på den harseleiringa som er i ei så viktig sak – i replikkrunnen osv. – og det har eg lyst til å seia. For uavhengig av kven som har gjort kva, er denne saka viktig no i Hordaland fordi folk er redde. Det synest eg Stortinget kan visa litt respekt for i debatten her i dag.

Det som statsråden svarer i brevet til komiteen, når ein føreslår ei samanhengande planlegging, er at det på kort sikt skal «gjennomføres oppgradering av tunneler og diverse skredsikringstiltak» mellom Voss og Stanghelle. Vidare står det:

«På lengre sikt er det lagt til grunn at konsept K5 kan realiseres på denne strekningen også, men her er Samferdselsdepartementet åpen for at andre løsningsalternativ også kan vurderes.»

Det er dette som er viktig. Det er klart det er eit krav om at konseptet K5 skal gjelda heilt til Voss, og at ein må sikra samanheng i planlegginga.

Så er det jo ein debatt om kven som har skylda for at ein ikkje har kome lenger. Statsråden svarte i replikkunden at han var fantastisk stolt over det han har gjort. Eg trur ikkje eg ville brukt slike ord i denne saka. Det er mange som må ta ansvar for at ikkje denne vegen har vorte prioritert høgere. Da Fylkestinget i 2012 gjorde vedtak om ei høyringsuttale til Nasjonal transportplan, vedtok dei følgjande:

«E16 har hatt ein sterk auke i trafikk og er vorte ein av dei mest ulykkesutsette vegane i fylket. Fylkestinget ber om at det snarast vert sett i gang ein samla KVVU for transportkorridoren mellom Arna og Voss som omfattar E16 og Vossebanen.»

Det var eit samrøystes vedtak. Det som da skjedde, var at statsråd Meltveit Kleppa sette i verk den KVVU-en i 2012. Den 1. april 2014 kom forslaget om K5. Det gjekk eitt og eit halvt år før regjeringa konkluderte med K5, og så står vi her i dag. Men nok om det.

Det vi lurar på, er kva som skjer med omsyn til tunneldirektivet, for i grunnlagsdokumentet står det at det er 20 tunnelar mellom Arna og Voss som er lengre enn 500 meter, som kjem inn under tunnelsikkerheitsforskrifta. Kva er konsekvensen av at dette prosjektet av regjeringa og samarbeidspartia no er annonsert utsett til etter første NTP-perioden?

Øyvind Halleraker (H) [15:23:26]: Først en liten kommentar til Ruth Grung: Dette er altså ikke et fylkesveiprojekt, så å blande inn fylkestingets prioriteringer og hvem som har styrt fylket, tror jeg ikke er helt relevant i denne sammenheng.

Dette er et prosjekt jeg kjenner svært godt. Den KVVU-en som nettopp ble omtalt, var det nemlig jeg som tok initiativet til, fra denne talerstolen. Det ble fulgt opp av statsråd Meltveit Kleppa, det er helt riktig. Jeg synes regjeringen vår har gjort en fantastisk jobb med denne saken. Jeg tror det er vanskelig å finne noe prosjekt i det hele tatt i historien som har hatt så rask framdrift, fra plan og til man viser vilje til bevilgning, som denne saken. Det synes jeg man skal være litt ærlig og innrømme.

Jeg kan nevne et lite eksempel. I Arbeiderpartiets NTP for 1998–2007 står det om den Os-veien som det har vært kjempet for rimelig lenge i Hordaland, at Svegatjørn-Rådalen vil være aktuell i siste del av tiårsperioden, dvs. 2002–2007. Det skjedde jo ikke, og heller ikke i neste periode. Nei, det var under denne regjeringen vi fikk oppstart på det prosjektet, i 2015 – 18 år senere. Så jeg synes kanskje man skal være litt ydmyk før man kritiserer på det grunnlaget man har rigget her i dag.

Det er et paradoks her: Dette er en vei de rød-grønne vil prioritere ned på sikt. I andre sammenhenger argumenteres det sterkt med at den såkalte armen til Bergen, E134, har

best samfunnsnytte av alle prosjekt. Ja, det er mulig, det. Men det er under forutsetning av at man får all øst-vesttrafikk overført fra E16.

Arbeiderpartiet har lagt listen svært høyt for sin egen alternative transportplan, som er varslet. Det skal bli veldig spennende å følge den videre utviklingen framover mot vårens behandling av NTP. Det gjenstår å se om det blir en oppfølging av de lovnadene.

Magne Rommetveit (A) [15:26:04]: Eg oppfattar det som ei slags forarging frå statsråden og andre over at me i det heile har fremja dette forslaget, og at nokre av oss også vert framstilte som høge og mørke – det kan iallfall ikkje vera meg. Men forslaget vart levert inn i juni 2016, så det er liksom ikkje eit jippo som me har funne på no.

Til Helge André Njåstad: Ja, Arbeiderpartiet er for bompengar, og antakeleg omtrent på same nivå som det Framstegspartiet og statsråden pleier å leggja fram forslag om. Me har stort sett lege rundt der, men me kan jo vera litt ueinige om innrettinga på det.

Så spør Helge André Njåstad om denne vegen er viktigare enn alt anna i Hordaland. Me veit jo ikkje kva anna i Hordaland som ligg inne i det forslaget til nasjonal transportplan som skal koma! Det me har fått veta til no, er stort sett – i alle fall av dei store tinga – slikt som ligg inne i siste seksårsperiode. Me må jo sjå totaliteten viss me skal vurdere å prioritera dette føre noko anna.

La meg òg seia at vegen Arna–Voss og jernbanen Arna–Voss er viktige for Hordaland, men det er òg to veldig viktige nasjonale transportkorridorar. Dei går klin i kvarandre, men det er ein nasjonal transportkorridor som betyr noko for heile landet. Difor er ikkje dette berre noko som må sjåast i ein Hordaland-samanheng.

Så har dette med Hordfast og E39 vorte nemnt. Det er klart at Hordfast og E39 òg er viktig for Hordaland, men Hordfast og E39 er ikkje minst også ein nasjonal transportkorridor. Ein skal knyta heile Vestlandet saman, og det er viktig for heile nasjonen. Her er det ikkje berre at eit fylke og ein fylkesbank liksom har fått sitt å rutla med, og så skal me seia korleis me skal prioritera imellom, men me bør sjå heilskapen, og så skal me koma tilbake til det. Det kjem fram i det me seier her, me som fremja dette forslaget i juni 2016, at me synest dette er veldig viktig, så me vil anstrenge oss for å sjå om me kan få dette tidlegare fram.

Lat meg berre nemna òg til Halleraker, som hadde ein visitt til Ruth Grung og fylkeskommunen – og han hadde vore med på ein del, sa han – at fylkeskommunen gjev innspel til Nasjonal transportplan. Difor har fylkeskommunen også hatt ei rolle der.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:29:20]: Det har kommet noen spørsmål som jeg ønsker å gi kommentar til.

Det ene er tunneldirektivet. Jeg registrerer at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet nesten er bekymret for at tunneldirektivet ikke blir innfridd til 2019. La meg da minne om at tunneldirektivet som trådte i kraft på midten av 2000-tallet, ikke ble særlig finansiert under rød-grønn regjering. I 2012 var bevilgningene til tunnelsikkerhet og oppgradering på 700 mill. kr. I 2013 ble det redusert, og i 2014 ble det redusert enda litt mer. I dag er bevilgningen på rundt 2,5 mrd. kr, opp fra 600 mill. kr. Dagens regjering, dagens flertall har tatt tunnelsikkerhet på høyeste al-

vor, men det er ingenting i bevilgningene fra rød-grønn regjering som tyder på at de gjorde det samme. Å komme i dag og kjefte når de selv ikke gjorde jobben sin, som gjorde at en kan si at en ble åtte år forsinket, er det ikke noe grunnlag for. Jeg er fornøyd med at vår regjering og vårt flertall har sørget for at vi ikke er så mye forsinket som Arbeiderpartiet hadde lagt opp til. De fleste tunneler vil nå målet i 2019.

Så blir det snakket om fagfolk. Jeg minner om at i den nasjonale transportplanen som regjeringen skal legge fram, er det enighet mellom de fire borgerlige partiene om at vi skal bruke mer penger i NTP-perioden enn det fagfolkene anbefalte. Det er en bekreftelse av målsettingen, men fordi kostnadene har økt så mye som de har gjort, betyr det ikke at vi rekker de samme tidsfristene. Økonomisk sett er vi mer enn villige til å prioritere dette, men vi må gjøre en jobb for å komme helt til Voss, og at en ikke stopper halvveis fordi pengene er brukt opp.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet sier at det å sette i gang en KVVU nesten er fullgodt med at veien etterpå blir bygd. Det er det ikke mange eksempler på, i hvert fall ikke under rød-grønn regjering. Jeg registrerer at i Hordaland jobber fortsatt Arbeiderpartiet med å bestemme seg for hvilken trasé de egentlig ønsker for Hordfast, fem år etter KVVU-en ble framlagt. Dagens regjering tok beslutningen på veldig kort tid. En må lære av hva en har oppnådd før. Der har Arbeiderpartiet lite å vise til.

Dagens flertall har prioritert rassikring og strakstiltak på strekningen Arna–Voss både på vei og på jernbane. Det er brukt hundrevis av millioner kroner på rassikring, som igjen er et høyere beløp enn det tidligere regjering ga. Det er ingen argument og ingen tall som støtter Arbeiderpartiet i at denne regjeringen har nedprioritert strekningen, snarere tvert imot.

Til slutt: Det er interessant når Arbeiderpartiet forsøker å tåkelegge situasjonen rundt bompenger. Alle forslag dagens regjering har fremmet for Stortinget om å kutte bompengenivået på ulike prosjekt, har Arbeiderpartiet stemt imot. Så gir en her inntrykk av at nei, en står for nesten det samme. Nei, det er faktisk helt feil. Dagens regjering ønsker å redusere bompengene, Arbeiderpartiet ønsker ikke.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Helge André Njåstad (FrP) [15:32:35]: Eg merka meg òg at representanten Rommetveit sa at Arbeidarpartiet er for like mykje bompengar som Framstegspartiet – i så fall ekstremt lite bompengar, for Framstegspartiet er imot bompengar, men sit i ei regjering og med eit stortingsfleirtal som har eit anna syn enn oss, men me trekkjer dei i rett retning. Det hadde vore veldig hyggeleg om Arbeidarpartiet kunne støtta oss både i bompengereform og i enkelt saker der me faktisk reduserer bompengedelen.

Elles registrerer eg at utfordringa mi om korleis Arbeidarpartiet vil prioritera Bergen–Voss i sin nasjonale transportplan, ikkje vart svart på, på nokon som helst måte. Det verkar nesten som om Arbeidarpartiet har den strategien no at dei i dei neste månadene, frå fylkesbenken og frå lokalpolitikarar, skal vera skuffa, misnøgde, bekymra og utolmodige over alle prosjekt i Noreg, mens ein sentralt skal halda seg til frasen «me får venta og sjå, og så får me

prioritera seinare». Eg trur ikkje veljarane set veldig stor pris på at det største partiet i Noreg, det partiet som tek mål av seg til å koma inn i regjeringskontora, ikkje klarar å prioritera og ikkje klarar å vera tydeleg på kva ein seier er viktig. Det blir veldig interessant å summere opp alle bekymringane. Når ein skal leggja det inn i ei samla prioritering, trur eg Arbeidarpartiet vil møte seg sjølv i døra i mange saker.

Det går ikkje an å seia at ein ikkje veit om heilskapen. Ein kan faktisk halda seg til forslaga frå fagetatane – der ligg heilskapen, med det som fagmyndigheitene meiner er viktig for både jernbane- og vegstrekningane – og gjera prioriteringar utifrå det. Eg reknar med at Arbeidarpartiet har starta NTP-prosessen sin i fraksjonen, og at dei, som me andre, har jobba med dette i lang tid. Det kan ikkje vera sånn at fyrst når regjeringa fremjar NTP-en, startar dei internerne prosessane. Eg trur mange i Hordaland er veldig spente på kva prioriteringane til Arbeidarpartiet blir for Bergen–Voss. Eg skal gje ein sjanse til til å svara på det. Er ein nøgd med å fokusera på Arna–Stanghelle i fyrste omgang, og at ein tek Stanghelle–Voss etterpå? Eller skal ein planleggja Arna–Voss, som ein kan få inntrykk av gjennom innlegga til saksordføraren og representanten Rommetveit?

Den avklaringa treng me, all den tid ein kritiserer oss for at det ikkje ligg inne i fyrste halvdel, sjølv om me òg er utolmodige etter å forsera. Kan ein garantera at det ligg i fyrste halvdel når Arbeidarpartiet legg fram NTP-en? Eller skal ein ta svaret frå i stad om at ein ikkje veit, for å vera synspunktet til Arbeidarpartiet per no?

Terje Breivik (V) [15:35:35]: Eg har ei viss forståing for at Hordalandsrepresentantane til Arbeidarpartiet fremjar den saka me i dag drøftar, og bruker retorikk som om dei vil forsera prosjektet. Eg hadde kanskje gjort det same om eg hadde vore i tilsvarende situasjon. Eg har forståing for det fordi eg trur at dei oppriktig skulle ønskt at E16 og Vossabanen hadde hatt oppstart endå tidlegare, eit ønske eg sjølvsagt deler.

Når eg seier «kanskje», er det fordi eg nok hadde vore i tvil om eg hadde hatt samvit til å vera så framoverlent i ei sak ein gjennom åtte år med fleirtal i realiteten fekk null gjennomslag i eige parti for å gjera noko med. Verken vegen, jernbanen eller alle dei som har vegen som sin veg, fortener meir dobbeltkommunikasjon og lovnader som ikkje vert oppfylte, men framdrift og løyvingar som vert gjennomførte.

Eg har som sagt òg eit sterkt ønske om at vegen og banen vert realiserte så tidleg som råd er. I dag er det 2024. Så lover eg alle, både her i salen og dei der heime som er avhengige av vegen, anten dei har det som sin daglege yrkesveg eller er avhengige av å køyra ungane sine til og frå ulike ting, eller det er næringsdrivande som bruker vegen, at eg skal jobba hekken av meg: Når prosjektet no endeleg er inne i Nasjonal transportplan, er det ein milepæl som for meg er ein inspirasjon til at 2024 vert absolutt siste året prosjektet vert oppstarta, og ikkje ei sovepute.

Presidenten: Representanten Magne Rommetveit har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Magne Rommetveit (A) [15:37:32]: Alle bompengeproposisjonane som statsråden har lagt fram, og som også Framstegspartiet sine representantar i denne salen har gått for, har me vore med på, sånn som eg hugsar det iallfall. Statsråden – og ikkje berre statsråden, men òg ein del andre – kritiserer oss for ikkje å ha prioritert strekninga i gjeldande transportplan. Det er billeg retorikk. Då noverande NTP vart behandla, hadde me ikkje kostnadsanslag på kor mykje prosjektet ville kosta.

Dette er også heilt i tråd med korleis statsråden sjølv legg opp arbeidet med komande NTP. Frå retningslinjene til statsråden for 2015 kan ein lesa:

«For prioritering i siste åtteårsperiode må det som hovedregel være gjennomført konseptvalgutredning (KVU) og tilhørende ekstern kvalitetssikring (KS1). Dette gjelder prosjekt over utløsende beløp. Etatene skal som hovedregel kun foreslå prosjekt der det er gjennomført KVU/KS1.»

Det var dette arbeidet me sette i gang, samtidig som me gjorde masse sikringsarbeid med sånne romlegreier i midt-en og kvitkalka tunnelveggar, og me gjorde også noko med skuldrane. Så me gjorde det som gjerast kunne. Det går ikkje an å rassikra der, ein må byggja nytt.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [15:39:01]: Som sakens ordfører skal jeg være forsiktig med å blande meg opp i Hordalandspolitikken, men vi har i hvert fall engasjert en hel fylkesbenk. Det er jo bra!

Som nordlending kan jeg si at jeg også er interessert i å få løst utfordringene på E16. Som jeg beskrev, har jeg nettopp vært der og sett og ser at det er behov for å få gjort noe, ja ganske mye.

Etter å ha hørt debatten ser jeg at det er et samlet Storting som er utålmodig etter å få løst de utfordringene som er mellom Arna og Voss. Det er positivt, det er veldig bra for saken. Jeg tror at E16 kommer til å være en viktig ferdsselsåre uavhengig av framtidige øst-vest-forbindelser. Den er viktig, og den kommer til å være viktig. Det er mange som bruker den, og det er økende trafikk på den.

Jeg forutsetter at planleggingen av strekningen ikke stopper opp etter den første fasen, men at man, selv om man skal lære av den første fasen, faktisk bringer planleggingen videre, sånn at det ikke blir et unødvendig opphold i den. Jeg forutsetter også at det kommer både rassikringstiltak og trafikksikkerhetstiltak nå på kortere sikt, for det er klart at 17 år er lenge å ha en løsning som i dag, med de rasutsatte strøkene som vi her snakker om. Så vi er nødt til å gjøre noe på kort sikt også. Vi får se hva som foreslås etter hvert på det.

Vi venter i spenning på Nasjonal transportplan, som kommer før påske. Så får vi ta de videre debattene både om helheten på E16 og Hordalands og resten av landets behov når den er lagt fram.

Igjen: Takk for debatten!

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [15:41:10]: Jeg vil også si takk for debatten. Jeg tror vi skal få gått mer i dybden på dette når Nasjonal transportplan diskuteres. Men jeg synes det er litt rart at Arbeiderpartiet her er veldig påståelig på hvor fælt det borgerlige flertallet er, men selv ikke vil tilkjenne sitt eget standpunkt, med begrunnelsen at de ennå ikke vet hva regjeringen formelt sett mener, fordi NTP ikke er framlagt. La meg da minne om at

plangrunnlaget har vært tilgjengelig for offentlig innsyn i over ett år. Jeg antar at Arbeiderpartiet ville – i hvert fall ville Fremskrittspartiet gjort det – gått inn i det og begynt å forberede sine egen, alternative NTP, for det er jo der faktagrunnlaget ligger. Og så vil det komme oppdaterte tall på enkelte prosjekt. Det betyr at en ikke kan garantere hva en legger fram, før en ser de endelige tallene som kommer. Men når Arbeiderpartiet nå ikke vil si om de selv vil flytte det fram eller ikke, men bare vil kjefta på regjeringen, er det veldig lite konstruktivt. Det hadde vært veldig bra hvis Arbeiderpartiet kunne tilkjenne hvilket standpunkt de har i denne saken, sånn at vi også kan måle dem på deres løfter, ikke bare på deres kritikk.

Det er bra at KVU-en foreligger. Det har gjort at regjeringen har kunnet ta beslutninger og gått videre. Men jeg sammenligner med at Arbeiderpartiet i mange lignende saker ikke klarte å ta beslutninger og gå videre. Jeg synes det er veldig bra når representanten Halleraker forteller litt mer om forhistorien, om hvordan dette skjedde, for i åtte år hadde ikke de rød-grønne veldig stort behov for å gjøre noe på denne strekningen, dessverre. Jeg sier «dessverre», for jeg har også vært mange ganger og besøkt den. Jeg tror det er et tosifret antall ganger jeg har vært i Voss og Arna-regionen, enten på hele strekningen eller stykkeveis og delt. Men før meg hadde Senterpartiet samferdselsministerposten, med tidligere statsråd Navarsete, tidligere statsråd Meltveit Kleppa og tidligere statsråd Arnstad, uten at det resulterte i at det ble prioritert én krone til å gjøre dette, uten at en begynte et utredningsarbeid for å kunne få det inn i NTP-en for 2014 f.eks., som ville vært naturlig hvis en så på strekningen som så viktig som en plutselig gjør i opposisjon. Jeg synes det er lite grann rart at en ikke lærte mens en styrte, men kommer i etterkant.

La meg likevel håpe og tro at når vi har Nasjonal transportplan til diskusjon her en gang før sommeren i år, kan vi i fellesskap finne fram til hva som er best, sånn at vi får gjennomført dette prosjektet. Selv om jeg har tenkt å være samferdselsminister i noen tiår til, skal jeg ikke utelukke at det ikke blir sånn, og da er det viktig at de som overtar stafettspinnen, gjennomfører dette på både denne strekningen og mange andre strekninger som for lengst burde fått bedre vei og jernbane.

Eirik Sivertsen (A) [15:44:09]: La meg få lov til å starte med å takke flere av representantene fra Hordalandsbenken, som har holdt – så langt jeg er i stand til å vurdere, i alle fall – ganske kloke og reflekterte innlegg om behovet for denne nye veien. Jeg bor selv i en by som hadde en rasutsatt innfartsvei, og vi var redde for å bli skylt på havet når vi kjørte forbi. Jeg kjenner til hvordan den følelsen er, og bekymringen for at veiforbindelsen forsvinner. Jeg forstår godt at dette er en viktig sak for mange på Hordalandsbenken.

Jeg har også notert meg at noen av representantene som ikke deltar i komiteen, har synspunkter på debattklimaet som det er lagt opp til i saken. Det skal i hvert fall jeg reflektere litt over, og så håper jeg at flere gjør det.

Så til den rørende omsorgen for Arbeiderpartiets arbeid med Nasjonal transportplan: Ja, vi har tenkt å bidra til å lage en nasjonal transportplan, en transportplan for nasjonen, der vi skal prioritere og vurdere hva som skal komme først, hva som skal komme sist, hvordan vi skal vekke det ene prosjektet opp mot det andre, for det er én ting vi ikke

mangler i dette landet, og det er samferdselsprosjekt. Det er en lang – nesten uendelig og uttømmelig liste over prosjekter som må løses, fordi vi er mange som bor i dette landet, som har store ambisjoner på vegne av tettstedet vårt og på vegne av nasjonen.

En forutsetning for å kunne gjøre denne typen prioriteringer er at man har overblikk over helheten. Statsråden har ved gjentatte anledninger i debatten i dag pekt på at det kommer nye tall, det har kommet nye opplysninger. Ja, da er det ganske krevende å gjøre denne typen prioriteringer når man ikke har oversikten, når man ikke har tilgang til opplysningene. Så ja, vi skal gjøre våre prioriteringer når vi har oversikten.

Det er mange som mener at denne saken burde vært løst tidligere. Ja, i likhet med mange andre saker i landet burde den vært det. Vi hører stadig vekk om veiprosjekter og jernbaneprosjekter som det har tatt 20, 30 og 40 år å realisere, fordi vi har mange prosjekter som må prioriteres. Men når representanten Halleraker går opp hit og sier at dette var omtalt i Nasjonal transportplan i 1997, og den rød-grønne regjeringen gjorde ikke noen ting med det – ja vel, men det var noen andre som styrte i perioden 2001–2005. Det ble ikke gjort noe med det da heller, så man må kanskje være litt nøye med hva man drar fram.

La meg få lov til å avslutte der jeg begynte: Vi skal bidra til Nasjonal transportplan, og jeg skal gjerne bidra til å finne sammen med regjeringen på de områdene der vi har felles interesser. Det var den invitasjonen statsråden utstedte fra talerstolen her i sted. Men den måten og den formen som statsråden velger å legge seg på når det gjelder hvordan han utsteder invitasjoner, når noen representanter fra Hordaland har fremmet et prosjekt for å se på om det er mulig å framskynde dette prosjektet og inviterer til samarbeid, borger ikke for at vi får til det gode samarbeidet som statsråden ønsker seg.

Kjersti Toppe (Sp) [15:47:29]: Når statsråden i sitt siste innlegg rettar kritikk mot ikkje mindre enn tre statsråder frå Senterpartiet, krev det eit lite tilsvaer. Eg etterlyste i mitt førre innlegg at vi burde hatt ein diskusjon i denne saka som var litt meir respektfull med tanke på kva saka gjeld, og kva ho betyr, og ikkje driva politisk retorikk om kven som har gjort mest i denne saka. Sanninga er at Hordaland fylkesting ikkje prioriterte denne saka da dei gav sine innspel til NTP. I 2012 samla dei seg om eit krav om å be om ein KVU. Det var det Hordaland fylkesting prioriterte. Det var ingen frå Framstegspartiet i Hordaland som kravde noko meir, ingen frå andre parti heller. Det var det ein kravde, og det var det den raud-grøne regjeringa følgde opp ved å starta det KVU-prosjektet. Det har òg vore gjort andre ting, med dobbeltspor på strekninga Bergen–Fløen–Arna stasjon og oppgradering der, som eg også må nemna.

Men poenget er at den raud-grøne regjeringa gjorde nettopp det Hordaland fylkesting bad regjeringa om å gjera. Da denne regjeringa fekk KVU-en på bordet, gjekk det eitt og eit halvt år utan at ein klarte å samla seg om ein konklusjon.

Eg registrerer òg at statsråden ikkje svarte på kva konsekvensane av den siste utsetjinga vil verta for tunneldirektivet. Vi fekk høyra at det kjem pengar, og at det skal koma pengar, men kor mykje ekstra pengar vil den siste utsetjinga føra til? Det er òg eit spørsmål om kor ein har talet

på overskridinga frå – på 4 mrd. kr – når det ikkje finst verken ein reguleringsplan eller ein silingsrapport.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 11 og 12 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 11 [15:49:59]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Trafikksikkerhetsarbeidet - samordning og organisering (Innst. 193 S (2016–2017), jf. Meld. St. 40 (2015–2016))

Sak nr. 12 [15:50:05]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karianne O. Tung, Magne Rommetveit, Kjell-Idar Juvik, Tone-Helen Toften, Marianne Aasen og Ingvild Kjerkol om nasjonalt trafikkfaglig kompetansesenter (Innst. 188 S (2016–2017), jf. Dokument 8:106 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Nils Aage Jegstad (H) [15:51:08] (ordfører for saken): Jeg vil først takke alle i komiteen for samarbeidet.

Dette er den første trafikksikkerhetsmeldingen på 30 år, og den er godt mottatt av mange trafikksikkerhetsaktører. Regjeringen påpeker i meldingen at trafikksikkerhetsnivået i Norge er meget godt i et internasjonalt perspektiv. Langtidstrenden er positiv, og aldri i moderne tid har det omkommet færre i veitrafikken enn i 2015.

I meldingen pekes det på at et langsiktig, bredt anlagt og faglig fundamentert arbeid blant mange aktører med ansvar for trafikksikkerhet, har bidratt betydelig til denne gode utviklingen. Stadig lavere ulykkestall gir imidlertid en økt utfordring med å finne effektive og målrettede ulykkesreducerende tiltak.

Hovedinnretningen i stortingsmeldingen er samordning på overordnet nivå og tverrsektorielle utfordringer i trafikksikkerhetsarbeidet. Stortingsmeldingen skal redegjøre for områder der en forbedret tverrsektoriell samordning kan bidra til økt trafikksikkerhet og ut fra dette tilrå enkelte særlige satsingsområder. Regjeringen ønsker at stortingsmeldingen skal bidra til ytterligere å forankre og målrette trafikksikkerhetsarbeidet i berørte sektorer og hos aktører.

Det er seks utvalgte satsingsområder:

– forankring av tverrsektorielt trafikksikkerhetsarbeid på overordnet nivå

- bedre utnyttelse av tilsyns- og kontrollinnsatsen gjennom styrket tverretatlig samarbeid
- mer effektiv formidling, enklere tilgang og bedre utnyttelse av kunnskap fra ulykkesundersøkelser
- retningslinjer for registrering av vegtrafikkulykker og økt utveksling av skade- og ulykkesdata
- styrket samordning av FoU-innsatsen
- framtidige satsingsområder innen trafikksikkerhet

Formålet med meldingen er å gi Stortinget en oppdatert og helhetlig vurdering av det samlede tversektorielle samarbeidet for økt trafikksikkerhet og kartlegge områder med potensial for en ytterligere styrking av trafikksikkerhetsarbeidet gjennom bedre og mer effektiv samordning.

Regjeringen har som utgangspunkt at det tversektorielle trafikksikkerhetsarbeidet skal videreutvikles og styrkes innenfor eksisterende økonomiske budsjettrammer.

I meldingen konkretiseres i liten grad enkelttiltak da slike fortsatt bør fastsettes gjennom arbeidet med Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på veg etter føringer gitt i Nasjonal transportplan. Økonomiske og administrative konsekvenser ved oppfølgingen av satsingsområdene dekkes innenfor berørte departementers gjeldende budsjettrammer. Satsingsområdene må vurderes opp mot andre prioriterte formål og områder.

Komiteen påpeker viktigheten av kvalitet i kjøreopplæringen og behovet for god opplæring av utenlandske sjåførere, spesielt med hensyn til de spesielle utfordringene de møter på norske veier om vinteren.

Videre understrekes betydningen veistandarden har, og at arbeidet for mer trafikksikre veier må fortsette.

Komiteen peker også på den viktige rollen ny teknologi i kjøretøyene vil ha i framtiden. Nye biler har sensorer som vil hjelpe sjåførene i trafikken og vil kunne redusere faren for utforkjøring og møteulykker, som i dag er de største årsakene til antallet drepte og hardt skadde. Bruk av ITS vil også være viktig i informasjon til førerne, men også for å kunne ta ut kjøretøy og sjåfører som utgjør en trafikkfare. I denne sammenheng vil også introduksjonen av autonome kjøretøy være med på å øke trafikksikkerheten.

Høyre og Fremskrittspartiet viser til at stortingsmeldingens hovedinnretning er samordning på overordnet plan, og at detaljerte tiltak vil komme i andre planer som f.eks. Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på veg 2014–2017. Vi mener det derfor er unaturlig å gå inn på enkelttiltak i denne sammenheng. Det er derfor heller ikke naturlig å støtte noen av de konkrete forslagene. Jeg finner det likevel naturlig at vi kan ha noen merknader, og det vil jeg komme tilbake til i et senere innlegg.

Den andre saken vi behandler, er Dokument 8:106 S for 2015–2016 om et nasjonalt trafikkfaglig kompetansesenter.

Hele komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener at en bør komme tilbake til dette på et senere tidspunkt. Det vises i den forbindelse til at meldingen foreslår et tverrfaglig råd for forskning på trafikksikkerhet. Rådet har bl.a. følgende mandat: Rådet skal kartlegge hvilke utfordringer som krever særskilt oppfølging, og analysere utviklingen innen trafikksikkerhetsarbeid og bidra til at forskning innen trafikksikkerhetsarbeid rettes mot å løse framtidige utfordringer. Komiteen mener derfor at det ikke bør tas stilling til opprettelse av et nasjonalt sen-

ter nå, da vi tror dette etatsrådet vil ha mye å fare med når det gjelder råd til videre arbeid.

Karianne O. Tung (A) [15:56:30]: Jeg vil først benytte anledningen til å takke saksordføreren for et godt samarbeid.

Til tross for en stor økning i transportbehovet og i bilparken har det vært en enestående positiv utvikling i antall drepte og hardt skadde i trafikkulykker her til lands. Det er det grunn til å være stolt over – stolt, men ikke fornøyd.

57 år gamle Trond Kyrre Green, 25 år gamle Ola Flenstad og 80 år gamle Anne Jørgine Skjærbusdal var 3 av de 135 som mistet livet i trafikken i 2016. Det er 135 personer for mye, og det er dessverre en økning fra året før.

Så lenge mennesker omkommer i trafikken, må arbeidet for å gjøre trafikksystemene våre sikrere og tryggere aldri tas for gitt. Nullvisjonen er bildet på det. Nullvisjonen er ikke bare for festtaler. Den er ramme alvor, ja dødelig alvor som krever knallhardt arbeid langs tre spor: atferdstiltak, kjøretøytiltak og infrastrukturtiltak. Alle disse må det brukes betydelige ressurser på for å lykkes med arbeidet.

Det har blitt tydelig at kjøring i ruspåvirket tilstand utgjør en av hovedutfordringene som må møtes med flere nye tiltak. En ny vegkantundersøkelse for å få fakta på bordet er svært etterlengtet, muligheten for å kartlegge flere typer ruskjøring likeså. Likevel er alkohol en effektiv metode for å fjerne alkoholpåvirkede sjåførere fra trafikken. Arbeidet med innføring av alkohol i kjøretøy som benyttes til ervervsmessig persontransport mot vederlag, har tatt for lang tid, og det er rett og slett grunnlag i denne sal for å etterlyse statsrådets handlekraft og vilje på dette punktet – og spesielt kanskje det siste.

Samtidig er det også grunn til å benytte anledningen til å gi regjeringspartiene ros for det arbeidet som er utført på kontrollområdet. Selv om prestisjeprosjektet med samordning av kontrollvirksomheten av tungbiler drøyer ut i tid, er det gjort mye riktig og godt arbeid på dette området – et arbeid som også Arbeiderpartiet har støttet opp om.

Vi vet at infrastrukturtiltak er viktig for trafikksikkerheten. Satsing på riksvegene er vi alle sammen enige om. Samtidig har de fylkeskommunale budssettene under denne regjeringen blitt smalere og smalere og fylkesvegene dårligere og dårligere. Vedlikeholdsetterslepet har økt, og det er behov for en betydelig styrking av fylkeskommunenes økonomi for å bedre kvaliteten og ta igjen vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene. Det går på trafikksikkerheten løs. Faktum er at sikkerhetsstandarder på fylkesvegene på Solvik-Olsens vakt mange steder er lav, og den gjennomsnittlige risikoen for å bli drept eller hardt skadd per kjørte kilometer er om lag 50 pst. høyere på fylkesvegene enn på riksvegene. Jeg spør meg selv: På hvilket annet område tillater vi en så stor forskjell? Ikke mellom skoler, ikke mellom sykehus, og Arbeiderpartiet gjør det heller ikke mellom riksveger og fylkesveger.

2015 så ut til å bli det første året hvor ingen barn under ti år ble drept i trafikken. Men 15. desember 2015 gikk det galt i Vaksdal i Hordaland. En seksåring var på vei hjem fra juleavslutning. Han skled på isen, falt ned en trapp og havnet under en trailer som kom kjørende forbi. 2015 ble dessverre ikke et enestående år i trafikksikkerhetssammenheng for barn og unge.

I alt arbeidet med trafikksikkerhet er det ekstra viktig å utvikle et transportsystem som ivaretar hensynet til barn og unge, enten det er snakk om trygg skolevei, sikker transport eller formålsrettet trafikkopplering. Barn og unge er ikke rettighetshavere i formell forstand. De har ingen formelle muligheter til å ta opp sine krav i transportplanleggingen. De har heller ikke økonomiske ressurser. Jo yngre ungene er, desto mer avhengig er de av at vi voksne ivaretar deres behov – at vi gjør det. Det må også landets politikere ta på alvor når man diskuterer trafikksikkerhet.

Snart får vi framlagt hele Nasjonal transportplan 2018–2029 fra regjeringen. Det er da Høyre og Fremskrittspartiet virkelig skal gå opp til eksamen og vise om de virkelig har handlekraft og vilje nok til å komme trafikksikkerhetsarbeidet og nullvisjonen i møte. For Arbeiderpartiet vil trafikksikkerhet og nullvisjon alltid være en grunnstein. Vi er stolte over den historiske utviklingen, men vi er enda ikke fornøyd.

Jeg tar herved opp de forslagene som Arbeiderpartiet står bak i sak nr. 11, det vi står alene om, og dem vi står sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Karianne O. Tung har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Morten Stordalen (FrP) [16:01:44]: Vi bygger ut vei over hele landet for å binde landet sammen, for at bedrifter skal kunne frakte varene mer effektivt og sikkert, og dermed få lavere transportutgifter, og for å skape en enklere hverdag for folk flest. Men i tillegg til disse hensynene er hensynet til trafikksikkerhet aller viktigst.

Det er viktig at vi gjør det vi kan for å hindre ulykker i trafikken. Derfor er utbygging, sikring og vedlikehold av vei blant regjeringens store og viktige hovedsatsinger. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2015 vedtok Stortinget en anmodning til regjeringen om å fremme en handlingsplan for økt trafikksikkerhet. Regjeringen har levert en grundig stortingsmelding om trafikksikkerhetsarbeidet. Saken vi behandler i dag, er den første helhetlige trafikksikkerhetsmeldingen på 30 år. Målet er naturlig nok ikke selve stortingsmeldingen om trafikksikkerhet, men hva som faktisk blir gjort for å sikre trafikantene.

Aldri i moderne tid har det omkommet færre i veitrafikken enn i 2015, selv om bare én skadd eller én drept i trafikken er én for mye. Vi ser at trenden går riktig vei. I 1970 ble det iverksatt et arbeid for å redusere antallet veitrafikkulykker. Årlig antall drepte i veitrafikken er redusert fra 560 i 1970 til et årlig gjennomsnitt på 153 de siste fem årene, og med 117 i 2015 som det laveste antallet.

Arbeidet med å redusere antall veitrafikkulykker har fått et taktskifte i denne regjeringsperioden, med rekordstore bevilgninger til vei. Regjeringspartiene har sammen med samarbeidspartiene økt samferdselsbudsjettet med om lag 50 pst. sammenlignet med forrige regjeringsperiode. Vedlikeholdsetterslepet på vei reduseres nå for første gang på flere tiår. Det bygges nå mer vei enn noen gang tidligere, og trafikksikkerheten er hele tiden i fokus.

Også tunnelfornyning og tunnelsikring var nedprioritert under forrige regjeringsperiode, mens dagens stortingsflertall har økt bevilgningene i flere budsjetter. Over statsbudsjettet for 2017 bevilges det over 2,5 mrd. kr til dette formålet.

Arbeidet med trafikksikkerhet blir vi nok aldri ferdig med, men vi må uansett sette sikkerheten i høysetet. Det innebærer utbygging av flere og tryggere veier, samt vedlikehold av disse. Trafikksikkerhet innebærer også mer utbygging av gang- og sykkelveier for å sikre de myke trafikantene. Og det handler om så mye mer. Det handler også om avgiftsletter og incentiver for at folk skal kunne velge en trygg og sikker bil. Det betyr at man ikke kan straffe dem som skal kjøpe bil, men premiere dem for å kjøpe en nyere, bedre og sikrere bil for dem som sitter inni den.

Denne regjeringen er i alle fall godt i gang med å bygge og vedlikeholde mer vei. I tillegg har vi store forventninger til hva som leveres i Nasjonal transportplan, som legges fram før påske.

Hovedinnretningen på denne meldingen er samordning og organisering av trafikksikkerhetsarbeidet på overordnet plan, mens detaljerte tiltak vil komme i andre planer, som f.eks. Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet og Nasjonal transportplan. Siden det er unaturlig å gå inn på detaljerte tiltak i denne sammenhengen, vil Fremskrittspartiet ikke støtte noen av forslagene til vedtak.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [16:05:11]: For Kristelig Folkeparti er trafikksikkerhet det aller viktigste i samferdselspolitikken. Vi må legge til rette for at folk kan reise trygt.

Næringslivet og alle som har veien som arbeidsplass, skal ha en så trygg hverdag som mulig. Mennesker til og fra jobb og fritidsaktiviteter skal kunne ferdes trygt og sikkert. Det er dette som er jobb nummer én for Kristelig Folkeparti når vi prioriterer i transportpolitikken.

Trafikksikkerhet handler både om veiens fysiske beskaffenhet og om god infrastruktur generelt. Det handler om sikre og moderne kjøretøy, rassikring, ny teknologi, men også om utvikling av gode holdninger hos alle som ferdes i trafikken.

Heldigvis har satsingen på tryggere og bedre veier økt i denne perioden hvor Kristelig Folkeparti har vært en del av flertallet. Bedre vedlikehold og nye, sikre og trygge veier er viktig i både by og land. Men det er også et stort behov for å løfte det holdningsskapende og trafikantrettede arbeidet.

Vi må gjøre dette i tillegg til alt det positive som skjer med fysiske tiltak. Her må jeg si at jeg hadde ønsket meg en enda mer offensiv og utålmodig holdning fra Høyre og Fremskrittspartiet. Når det kommer til trafikantrettede tiltak og det holdningsskapende arbeidet, har ikke viljen alltid vært like stor hos de blå-blå. Til tross for all kunnskap vi har om hvor viktig det er å skape gode holdninger i trafikken, er plutselig ikke entusiasmen hos disse partiene like stor.

Derfor har Kristelig Folkeparti sett behovet for å gjøre noen tydelige forbedringer. Særlig viktig er det å lære barn og unge trygg trafikkferd. I de kommende årene ligger det an til en kraftig vekst i trafikken. Da er opplæring i trafikkforståelse og det å kunne ferdes i trafikken svært viktig, og det vil bli stadig viktigere framover.

Kristelig Folkeparti mener det trengs en styrking av det holdningsskapende og forebyggende trafikksikkerhetsarbeidet. Gode trafikale holdninger dannes tidlig, og det trengs en større vektlegging av trafikkunnskap både i skoleverket og ikke minst i barnehagen.

Meldingen som regjeringen la fram, og som vi behandler her nå, har en del mangler når det kommer til nettopp dette. I altfor stor grad ser regjeringen seg blind på fysiske tiltak. Trafikantrettede tiltak kommer i bakgrunnen for de blå-blå. Men trafikksikkerhet er så viktig for Kristelig Folkeparti at vi må ta alle relevante virkemidler i bruk. Trafikantrettede tiltak er nettopp en viktig del av dette. Vi må gjøre det vi vet virker.

Det kan være økt bruk av streknings-ATK, som vi vet virker, og som gjør at ulykkene går ned. Det kan være flere kontroller langs veiene, eller det kan være økt bruk av alkolås. Og når det gjelder alkolås, må jeg si det er leit å se at regjeringen har brukt så lang tid på den saken. Riktignok ble påbud om alkolås i busser og minibusser sendt ut på høring i går, og det er vi glad for. Det er sikkert ikke et tilfeldig valgt tidspunkt all den tid regjeringen ser ut til å få et vedtak mot seg her i salen i dag. Men jeg forventer også at det nå legges en forpliktende tidsplan for innføring av alkolås også i andre kjøretøy hvor det drives persontransport mot vederlag, f.eks. i drosjer, slik Stortinget har vedtatt.

For Kristelig Folkeparti er det behov for få et enda sterkere trykk i trafikksikkerhetsarbeidet utover det som ligger i denne meldingen. Derfor fremmer vi flere forslag som vi håper på å få flertall for her i dag. Det går på alkolås, det går på styrking av det trafikantrettede trafikksikkerhetsarbeidet, det handler om trafikkkunnskap og holdningsskapende trafikksikkerhetsarbeid ved fornyelse av Kunnskapsløftet, og ikke minst dreier det seg om å øke kompetansen om trafikkkunnskap i barnehage og skole.

Dette håper jeg flertallet kan slutte seg til!

Ellers kan jeg varsle at Kristelig Folkeparti kommer til å stemme for forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre, om revideringen av STRAKS-registeret.

Det trengs bedre ulykkes- og skadedata i veitrafikken. Vi har i dag god oversikt over utviklingen når det gjelder omkomne og hardt skadde, men når det gjelder øvrige skadde, er det store mørketall.

Regjeringen må derfor nå sette fart på arbeidet med bedre tilrettelegging for utveksling av data mellom politiet, Statens vegvesen og helsevesenet. Ikke minst er dette viktig kunnskap når det nasjonale målet er at flere skal kunne sykle og gå til og fra skole og jobb. Myke trafikanter har høy ulykkesrisiko. Bedre data vil gi økt kunnskap om hvor og hvorfor trafikkuulykker skjer, og hvilke skader og hvilket skadeomfang trafikantene får. Et godt beslutningsgrunnlag gjør at vi kan jobbe enda mer treffsikkert mot nullvisjonen.

Jeg viser ellers til saksordførers gode gjennomgang og tar opp forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan har tatt opp det forslaget han refererte til.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [16:10:27]: Trafikksikkerhetsarbeidet er utrolig viktig. I forrige sak diskuterte vi en vei der det er mange ulykker, og det er altfor mange som er berørt av det. Jeg tror vel at de fleste av oss kjenner noen som har vært i en bilulykke, og som har blitt skadet – lite eller mye – eller kjenner noen eller vet om noen som har dødd i en ulykke. Det er tragisk.

Når det er sagt, ser jeg at trafikksikkerhetsarbeidet går videre i positiv retning. Alle partier i Stortinget har sin del

av æren for det. Det er bra, men vi blir ikke ferdig med et slikt arbeid.

Som saksordføreren glimrende pekte på, er det mange tiltak som må på plass. Representanten Grøvan pekte også på at det henger tett sammen – både fysiske tiltak på vei og holdninger i trafikken. Derfor må man jobbe videre med holdningsskapende arbeid og trafikantrettet arbeid. Kontroll er viktig. Statsråden og regjeringen skal ha ros for arbeidet som er gjort med det. Det har positiv effekt. Men jeg tror at – som flere har pekt på – både streknings-ATK og en del andre tiltak gjerne kunne ha vært utnyttet mer.

Universell utforming er utrolig viktig å tenke på også i trafikksikkerhetsarbeidet. Det er ikke alle som kommer seg like enkelt fram, av ulike årsaker. Da må man tenke universelle løsninger, som gjør det trygt også for dem å ferdes på veien.

Jeg og Senterpartiet er opptatt av samordning mellom de ulike FoU-aktørene og trafikksikkerhetsarbeidet. Jeg tror det gjøres veldig mye godt arbeid, men jeg er sikker på at det kan være behov for å samordne bedre for å finne enda bedre løsninger på området.

Ruspåvirket kjøring er en kjempeutfordring, i tillegg til fart og fysiske ting på selve veikroppen. Jeg mener, i likhet med flere, at det å få alkolås på plass er noe av det viktige vi kan gjøre. Det har Stortinget vært tydelig på, og vi må finne en god måte å få innfaset det på – starte der det monner mest, og så eskalere etter hvert, fordi vi må unngå at så mange kjører i en eller annen form for ruspåvirket tilstand.

Fylkesveiene synes jeg kanskje er det som vi må jobbe mye med nå. Som representanten Tung snakket om, det en ser ved ulykkene – det er både møteulykker og utforkjøringer – er at det er behov for å sette et ekstra «trøkk» på å få gjort dem mer trafikksikre, slik at vi ikke får så mange ulykker på de strekningene der vi har sett en litt negativ utvikling.

Til slutt: Senterpartiet stemmer selvfølgelig for de forslagene i innstillingen som vi selv står bak, men vi kommer også til å støtte forslagene nr. 1–4, som er satt fram i saken i dag.

Abid Q. Raja (V) [16:14:15]: Jeg er veldig glad for at vi har fått på plass en stortingsmelding om trafikksikkerhet.

Stortingsmeldingen som nå blir behandlet, tar for seg samordningen og organiseringen av trafikksikkerhetsarbeidet. Dette er viktig for det videre arbeid med å få ned ulykkesstatistikkene. Vi har satt oss et ambisiøst mål med nullvisjonen, og arbeidet for å nå dette er systematisk og godt. Norge har hatt en jevn nedgang i antall hardt skadde og drepte. Tiltakene vi iverksetter, i tillegg til sikkerheten i kjøretøyene, bidrar godt til dette.

Men vi er ikke i mål. Det dør fortsatt altfor mange mennesker på veiene i Norge, og flere blir hardt skadd. De siste fem årene har vi i gjennomsnitt mistet 146 mennesker i trafikken her i landet. Cirka 690 mennesker blir hardt skadd i trafikken hvert år. Det er mange store lidelser, både for berørte og for pårørende.

Trafikkulykker koster samfunnet enormt hvert år, men den største kostnaden bærer selvsagt de som rammes. Derfor må vi fortsette å styrke det trafikantrettede trafikksikkerhetsarbeidet, og vi må styrke kompetansen i trafikkkunnskap og trafikksikkerhet i barnehage og skole. Vi må tilrettelegge for veitbygging, slik at veiene i størst mulig grad

er tilgivende dersom ulykken først skulle være ute. Myke trafikanter er utsatt. Det var en stigning i antall hardt skadde og drepte fotgjengere og syklistene i 2016. Det må satses på sykkelveier, gang- og sykkelstier og annet som bidrar til å dempe konfliktene som kan oppstå mellom de ulike trafikkformene.

Rus er dessverre ofte en del av ulykkesbildet, og mange av dem som blir hardt skadd, bruker ikke bilbelte. Teknologien kan bidra til å redusere ulykker hvor disse faktorene ligger til grunn. Tiltak som alkoholås og bilbeltesensor finnes allerede, og vi kan bli enda flinkere til å ta den teknologien som finnes på markedet, i bruk.

Det finnes, som nevnt, allerede flere lyspunkter når man ser på ulykkesstatistikken i Norge i dag. Det er færre barn som dør i trafikken. Mens barn tidligere satt usikret i baksetet, er bilbelte og barnestol nå blitt normen. Både mer kunnskap, lavere fart, bedre veier, sikrere biler og en bedre samordning av trafikksikkerhetsarbeidet gir resultater. Men, som sagt, vi har fremdeles en lang vei å gå.

Venstre står riktig når det gjelder forslagene i innstillingen, med unntak av ett forslag. Det er forslag nr. 3. Der står vi ved en inkurie feil, vi er ikke med på det forslaget.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:17:29]: For første gang på 30 år fremmer regjeringen en stortingsmelding som utelukkende handler om trafikksikkerhet på vei. Det gir Stortinget en mulighet til å få en oversikt over både den historiske utviklingen, som har vært formidabel, og hva status er nå. I tillegg tegnes mange piler framover for hvordan en mener at en skal jobbe. Dette er ikke en stortingsmelding som fremmes fordi ingen har tenkt på det før. Det er et arbeid som har pågått i mange tiår, som også stortingsmeldingen klart tegner et bilde av. Det er et arbeid som har utviklet seg over tid, der erfaring, kunnskap, entusiasme og initiativrike folk sammen har gjort at en har flinke folk hos offentlige myndigheter, i ulike etater, men også i mange veldedige, private organisasjoner, i skoleverket o.l., som sammen gjør det tryggere å ferdes i landet.

Dette er primært en stortingsmelding for å vise hvordan en organiserer. Jeg hører det etterlyses en del konkrete tiltak. Det er ikke fordi de ikke finnes at de ikke står her, men fordi det er en annen del av politikkområdet. Det finnes en handlingsplan som ble laget på bakgrunn av forrige nasjonale transportplan. Den skal gjelde i disse fire årene. Så vil det komme en ny handlingsplan der en nettopp går inn og ser på alle de konkrete virkemidlene og tiltakene, både når det gjelder trafikantene i seg selv, når det gjelder føreropplæring, når det gjelder måten helsevesenet agerer på, o.l., for å sørge for at en unngår ulykker, og at en, hvis ulykker skjer, har et godt system for å håndtere det. Derfor mener jeg det er rett når mange har tatt til orde for at vi her diskuterer samordning og organisering og lar tiltakene komme på et senere tidspunkt, når det er på tide å oppdatere handlingsplanen igjen.

Men det er viktig å sikre best mulig samordning av innsatsen fordi det er så mange ulike aktører som har ett eller flere bein inn i dette systemet. Det å sørge for at alle vet hva de ulike aktørene bidrar med, hvordan en skal samarbeide, hvor ansvaret ligger, koordineringsoppgaver o.l., har vært en viktig del av denne jobben. Vi ser at det står beskrevet en rekke steder at ulike etater nå koordinerer bedre enn de gjorde før, der det er samarbeidsavtaler på

plass, og andre steder der samarbeidet har fungert i mange tiår og en fortsetter det. Så det å gi inntrykk av at transportetatene ikke er godt koordinert, slik Arbeiderpartiet så vidt gjør, mener jeg er feil. Bedre digitalt verktøy o.l. gjør også at dette samarbeidet enda lettere fungerer i praksis.

Jeg er glad for at det er en samlet komité som slutter seg til de seks utvalgte satsingsområdene som regjeringen framhever i meldingen, og vi vil i den kommende NTP-en legge føringer for den videre trafikksikkerhetspolitikken og ikke minst for hvilke konkrete tiltak som en bør legge vekt på i handlingsplanen som kommer deretter.

Det blir etterlyst en del ting i debatten. For eksempel peker en på fylkene. Da er det verdt å minne Arbeiderpartiet om at kommuneøkonomien nå faktisk er den beste på flere tiår, selv om Arbeiderpartiet fortsatt tror at alt er blitt dårligere under dagens regjering enn det var under forrige regjering. Det er på tide å sjekke verden rundt seg. Kommunal Rapport rapporterer nå om at fylkes- og kommunebudsjettene er de beste på mange tiår. Under Arbeiderpartiet forfalt både riksveier og fylkesveier. Med borgerlig flertall forfaller ikke lenger riksveiene, men det er ikke alle fylkene som har snudd trenden. Da er min anbefaling å kontakte sine egne fylkesordførere fra Arbeiderpartiet for å få prioritert opp vei framfor andre ting.

Kontrollvirksomheten har økt kraftig under dagens borgerlige flertall, fordi en har prioritert penger til det. Jeg er glad for at det nå er allmenn, bred støtte i denne salen for den type prioritering. Barn i trafikk er svært viktig, og i den nasjonale transportplanen som vi nå jobber med, vil det være en egen del som er en barnas transportplan, godt hjulpet av initiativ fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Arbeiderpartiet etterlyser alkoholås. Saken ble sendt ut på høring i går, ikke på grunn av dagens debatt, men fordi Vegdirektoratet mente at det var rett tidspunkt – de var blitt ferdige. Jeg kan være enig i at isolert sett har den prosessen tatt lang tid. Det en må huske i iveren etter å kritisere, er at det nå blir sendt ut et forslag på høring som både er lovforslag, og der forskriftsarbeidet er gjort. Det betyr at når dette passerer, vil det raskt kunne tre i kraft – i motsetning til i en del andre lovsaker der man først lager lovsaken, og etterpå lager forskrifter, som betyr mange måneder eller år med ekstra arbeid. Nå kommer dette raskere på plass, og det er jo sluttresultatet som teller, ikke hvor lang tid den enkelte del av prosessen har tatt. Her har vi koordinert flere ting.

Men alt i alt: Takk for konstruktive innspill og god behandling i Stortinget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [16:22:51]: Nå har statsråden hatt sin sedvanlige mulighet til å fortelle at alt var så mye verre da Arbeiderpartiet satt i regjering, og hvor mye bedre alt er blitt nå. Kanskje det for en gangs skyld er mulig å skue framover.

Faktum er at Vegvesenet nå rapporterer om at etterslepet på fylkesveiene øker med en plass mellom 1,5 og 2 mrd. kr i året, og at den statistiske sannsynligheten for å bli hardt skadd eller drept i en ulykke per kjørte kilometer på fylkesvei er 50 pst. høyere enn på riksvei. Da blir spørsmålet: Synes statsråden det er en akseptabel forskjell?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:23:32]: Selvsagt ikke. Men siden det er Arbeiderpartiet som tar opp tematikken og gir inntrykk av at alt er så forferdelig grusomt, synes jeg det er riktig å korrigere og sette tingene i et historisk perspektiv, selv om Arbeiderpartiet misliker det. Og det er da jeg synes det er verdt å minne om at veiene forfalt også da Arbeiderpartiet styrte landet. Riksveiene var dårligere ved årets slutt enn ved årets begynnelse. Arbeiderpartiet misliker å høre det, men det er greit å minne om det. Når vi nå har fått den forskjellen, er det ikke fordi ting har blitt verre, men fordi riksveiene er blitt så mye bedre uten at fylkesveiene er fulgt opp på samme måte. Det var da jeg påpekte at kommune- og fylkesøkonomien er bedre nå enn da Arbeiderpartiet styrte. Det betyr altså at alle de rød-grønt styrte fylkene, og dem er det dessverre mange av nå etter valget i 2015, har en sjanse til å prioritere opp dette uten at vi prioriterer noe annet på samme måte. Det synes jeg er verdt å få med seg, selv om Arbeiderpartiet misliker å høre det.

Eirik Sivertsen (A) [16:24:31]: Jeg har forsøkt å invitere statsråden til å skue framover. Det var vanskelig for statsråden, men vi fikk i hvert fall klarhet i at det ikke er godt nok med den forskjellen i trafikksikkerhet som det er mellom fylkesveier og riksveier. Da er det naturlige oppfølgingsspørsmålet, som jeg er sikker på at statsråden har forutsett: Hva gjør vi med det? For det er jo ikke sånn at det blir bedre. Fylkesveiene blir dårligere – de blir dårligere med et økende etterslep på en plass mellom 1,5 og 2 mrd. kr, etter anslag fra statsrådens egen etat. Det er blitt så ille at Vegvesenet, til tross for at det ikke er deres ansvar, sier at det nå er nødvendig med et eget program for å sette fylkeskommunene i stand til å ta igjen dette etterslepet, som for øyeblikket er kalkulert til 62 mrd. kr.

Mitt spørsmål til statsråden er, og da får han kanskje svare som en del av en samarbeidskoalisjon, selv om han ikke kan lekke fra NTP: Hva vil man gjøre med det etterslepet som er på fylkesveiene, i den kommende perioden?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:25:35]: Det beste en kan gjøre med det, er å få borgerlig styrte fylker som viser samme vilje til å prioritere av kommunebudsjettene og fylkesbudsjettene til å vedlikeholde veiene som fylkene har ansvaret for. Alternativet, som Arbeiderpartiet egentlig indikerer, er at staten må sette fylkene under administrasjon, slik at fylkene tvinges til å prioritere. Det vi kan vise til, er at mens både vei, jernbane og kystinstallasjoner på riksnivå og lokalt nivå forfalt under rød-grønn regjering, har en sluttet med forfall på jernbanen, en har sluttet med forfall på riksveiene, og en har sluttet med forfall på kystinstallasjonene. Men i en del fylker er det fortsatt forfall – til tross for at fylkesøkonomien er den beste på mange tiår, og til tross for at fylkesveimidlene under dagens borgerlige flertall er økt med 178 pst. utover det de rød-grønne hadde planlagt. Så det er tatt mange grep, men det krever et godt samarbeid mellom staten og fylkene, slik at en faktisk bruker pengene på fylkesveiene og ikke på alt mulig annet.

Eirik Sivertsen (A) [16:26:38]: Statsrådens påstand om at den fylkeskommunale økonomien er så bra, bestrides av ganske mange, og det nytter ikke at man gir med den ene hånden i form av øremerkede midler, som er rela-

tivt små, når man betaler det ved å begrense den økonomiske handlefriheten til fylkeskommunene.

Spørsmålet mitt til statsråden var ikke hva som er gjort, og hvor fantastisk bra statsråden synes han har gjort det i sin regjeringsperiode – noe som også kan bestrides, slik vi bl.a. gjorde i debatten om statsbudsjettet. Spørsmålet var: Hva vil man gjøre framover? Jeg skjønner at statsråden er opptatt av at hans partifeller skal vinne valg lokalt, men mitt spørsmål er: Hva vil statsråden gjøre for å etterkomme det rådet i den alvorlige situasjonen som hans egen fagetat beskriver i det faglige grunnlaget, som han var veldig opptatt av i forrige debatt og viste til at man lytter til fagfolk? Vil han imøtekomme ønsket fra Vegvesenet om å legge til rette for et eget program som setter fylkeskommunene i stand til å lukke det gapet mellom fylkesveier og riksveier når det gjelder trafikksikkerhet, som statsråden mener ikke er akseptabelt?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [16:27:43]: Jeg tror det beste vi kan gjøre framover, er å gjøre mer av det vi allerede har gjort, nemlig å snu forfallet under den rød-grønne regjeringen til å bli et vedlikeholdsløft under det borgerlige flertallet. Det har vi vist resultater av.

Jeg hører at Arbeiderpartiet er blitt veldig opptatt av problemer som de selv ikke gjorde noe med, men der dagens flertall faktisk har håndtert det. Det ble bevilget null kroner til tunnelsikkerhet på fylkesveiene under rød-grønn regjering. Der er det tilgjengelig formidable midler nå under dagens regjering. Bevilgninger til rassikring på fylkesveiene er økt sammenlignet med da de rød-grønne styrte, og vi bevilger 178 pst. utover NTP-rammen til fylkesveier generelt. Det betyr at det er et større økonomisk handlingsrom nå, og det mener jeg må fortsette.

Når Arbeiderpartiet klager på etterslepet fra sin egen regjering – for det er jo det vedlikeholdsetterslepet er – er det faktisk det vi jobber med å ta ned nå. Vi har gjort det på riksveier, vi gjør det på jernbane, og vi gjør det på kyst. Så må vi sørge for at fylkespolitikkerne, som er eierne av fylkesveiene, bruker det økonomiske handlingsrommet de har, til å ta ned etter slepet på fylkesveiene. Der samarbeider jeg mer enn gjerne.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karianne O. Tung (A) [16:29:10]: Meld. St. 40 for 2015–2016 sier at dersom «alle trafikanter overholdt fartsgrensen, brukte bilbeltet og ikke kjørte i ruspåvirket tilstand ville antall dødsulykker være omtrent halvert». Dette viser at trafikantrettede tiltak og arbeidet med riktig og trafikksunn adferd, altså hvilke faktiske valg vi tar i trafikken, er veldig viktig framover. Setter man dette i sammenheng med den teknologiske utviklingen av intelligente transportsystemer, autonome kjøretøy, elsykler osv., oppstår det imidlertid et veldig kompleks bilde. Jeg er rimelig sikker på at nye ITS-systemer vil få betydelig positiv innvirkning på trafikksikkerheten. Samtidig vil det i en overgangsperiode også innebære nye og ukjente utfordringer.

Når veiinfrastrukturen skal deles av nye og gamle kjøretøy med og uten ITS-systemer, sammen med fotgjengere og syklist, vil det oppstå nye typer ulykker. Det er viktig

å møte flere av disse utfordringene med forskningsbaserte tiltak, og det er behov for mer kunnskap om hvordan vi sikrer at trafikantene faktisk treffer rette valg i nye situasjoner, slik at trafikksikkerhetsarbeidet ikke får et tilbakeslag.

Forskning og utvikling på tvers av etatsgrenser og mellom ulike aktører gir merverdi og en mer målrettet og systematisk kunnskapsutvikling. Dette krever en bedre samordning og koordinering av forskningen, og Arbeiderpartiet mener forslaget om et nasjonalt tverretatlig råd er et godt forslag. Likevel er ikke forslaget om et nytt tverretatlig råd til hinder for å etablere et nasjonalt trafikkfaglig kompetansesenter, slik det er skissert i representantforslaget. Kompetansesenteret kan også ivareta oppgaven som sekretariat for det nasjonale tverretatlige rådet, og senteret bør organiseres slik at nettverket inkluderer de mest sentrale forskningsmiljøene innen trafikksikkerhetsarbeidet og universitets- og høyskolesektoren.

Arbeiderpartiet vil vise til at det initiativet Nord universitet har tatt, har bred oppslutning blant mange aktører. Arbeiderpartiet mener det er helt riktig å etablere et trafikkfaglig kompetansesenter. Derfor har vi også fremmet forslaget.

Forskningen inn i, og av det transportmessige paradigmeskiftet vi står overfor, blir avgjørende for å lykkes og ivareta trafikksikkerheten framover. Det er også grunn til i denne sammenheng å minne forsamlingen om arbeidene som foregår ved MIND-sentret i Bodø og etableringen av Hell Arena i Stjørdal, noe som også flere partier i denne salen støtter.

Arbeiderpartiet synes det er trist at vi står alene om forslaget om et nasjonalt trafikkfaglig kompetansesenter, og vi håper at andre partier i ettertid også ser nytten av dette senteret og senere kan bli med på å støtte opp under det.

Nils Aage Jegstad (H) [16:32:27]: Jeg takker for en god debatt, og jeg skal ikke forsøke å forlenge den – jeg skal holde meg innenfor de rimelige formuleringer som gjør at debatter ikke blir unødvendig lange.

Jeg må peke på et par ting. Når man går tilbake til det som egentlig er de seks utvalgte satsingsområdene, mener jeg at mye av det fanger opp de forslagene som kommer, og det som må komme i neste omgang. Det ene er en forankring av tversektorielt trafikksikkerhetsarbeid på overordnet nivå. Det har egentlig meldingen satt veldig fokus på. Og videre bedre tilsyns- og kontrollinnsats gjennom styrket tverretatlig samarbeid, mer effektiv formidling, enklere tilgang og bedre utnyttelse av kunnskap fra ulykkesundersøkelser, retningslinjer for registrering av veitrafikkulykker og økt utveksling av skade- og ulykkesdata, styrket samordning av FoU-innsatsen og framtidige satsingsområder innenfor trafikksikkerhet.

Når vi snakker om fylkesveier og hvor det er farligst å kjøre, må man huske at i dag sitter staten igjen med en forsvinnende liten del av veinettet. Etter 2010 overtok faktisk fylkene det meste, så man kjører oftere på en fylkesvei enn på en riksvei i mange områder, og det er selvfølgelig et punkt.

Det andre er at da man i 2010 overførte de gamle riksveiene til fylkene, påstår jeg at det skjedde hull for hull. Man unntok seg selv fra veilovens bestemmelser om at skal man overdra veien til en annen eier, skal den først settes i stand. Det gjorde ikke staten. Det skapte en enorm øk-

ning i vedlikeholdsetterslepet for fylkene. Så vet jeg av erfaring at fylkene tok den oppgaven. For mange fylker har det gått i riktig retning, men for en del fylker gjør det ikke det, og det må vi gjøre noe med.

Videre snakkes det mye om tunnelsikkerhet og det å ta hånd om trafikksikkerheten også i tunneler. Da vil jeg minne om at det er et lite paradoks i dette systemet at man er veldig opptatt av ras, men man er ikke så opptatt av ting som raser ut. Vi hadde en dødsulykke hvor tre mennesker omkom i Sørumsfjord, og det var rett og slett et jordras. Det er faktisk også noe av hovedproblemet på noen av hovedveiene våre, bl.a. i Gudbrandsdalen.

Summa summarum synes jeg denne trafikkmeldingen trekker opp en retningslinje og gjør at vi kan jobbe videre med saken, og jeg er veldig glad for den brede enigheten som har vært i denne saken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 11 og 12.

Sakene nr. 13–15 er andre gangs behandling av lovsaker, og presidenten vil foreslå at sakene behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 13 [16:35:21]

Stortingets vedtak til lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsloven) (Lovvedtak 55 (2016–2017), jf. Innst. 190 L (2016–2017) og Prop. 139 L (2015–2016))

Sak nr. 14 [16:35:26]

Stortingets vedtak til lov om endringer i plan- og bygningsloven (mer effektive planprosesser, forenklinger mv.) (Lovvedtak 56 (2016–2017), jf. Innst. 181 L (2016–2017) og Prop. 149 L (2015–2016))

Sak nr. 15 [16:35:30]

Stortingets vedtak til lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) (Lovvedtak 57 (2016–2017), jf. Innst. 192 L (2016–2017) og Prop. 158 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 13–15.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da er Stortinget klar til å gå til votering. I sakene nr. 1 og 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig vurdering av museumsreformen så langt og synliggjøre framtid utfordringer i et helhetlig museumstilbud.

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til I.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:13 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Haukeland Liadal, Svein Harberg, Geir Jørgen Bekkevold, Ib Thomsen og Rasmus Hansson om en helhetlig vurdering av museumsreformen så langt – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Sonja Mandt på vegne av Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede alternative tvisteløsningsordninger ved samlivsbrudd der barn er involvert, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte». Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget ble med 65 mot 37 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 16.46.04)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

A.

vedtak til lov

om endringer i barnelova mv. (likestilt foreldreskap)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

§ 30 første ledd skal lyde:

Barnet har krav på omsut og omtanke frå dei som har foreldreansvaret. Dei har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve innanfor dei grensene som

§§ 31 til 33 set. *Har foreldra sams foreldreansvar, skal dei ta avgjerdene saman.* Foreldreansvaret skal utøvast ut frå barnet sine interesser og behov.

§ 30 fjerde ledd skal lyde:

Om retten til å ta avgjerd for barnet i økonomiske tilhøve gjeld reglane i *vergemålsloven*.

§ 35 skal lyde:

§ 35 *Foreldreansvaret når foreldra ikkje er gifte*

Foreldre som ikkje er gifte, har foreldreansvaret saman for sams barn. Dersom foreldra ikkje bur saman, og mora ønskjer foreldreansvaret aleine, kan ho gje melding til folkerogistermyndigheita innan eitt år frå farskapen vart fastsett. Tilsvarande gjeld der faren ikkje ønskjer sams foreldreansvar. Når ein av foreldra har gjeve slik melding, får mora foreldreansvaret aleine.

For sambuande foreldre som flyttar frå kvarandre, gjeld reglane i § 34 andre leddet tilsvarande.

§ 36 første ledd skal lyde:

Foreldra kan gjere avtale om at barnet skal bu fast hos begge eller hos ein av dei.

§ 42 a skal lyde:

§ 42 a *Varsel og mekling før flytting*

Dersom ein av foreldra vil flytte i Noreg eller ut av landet, og det er avtale eller avgjerd om samvær, skal den som vil flytte, varsle den andre seinast *tre månader* før flyttinga.

Er ikkje foreldra samde om flytting, må den av foreldra som vil flytte med barnet, krevje mekling etter § 51.

§ 47 skal lyde:

§ 47 *Rett til opplysningar om barnet*

Foreldre som har foreldreansvar, har rett til opplysningar om barnet når dei bed om det. Har den eine av foreldra foreldreansvaret aleine, skal denne gje den andre opplysningar om barnet når det blir bede om det. Den andre har også rett til å få opplysningar om barnet frå barnehage, skule, helse- og sosialvesen og politi, om ikkje teieplikta gjeld andsynes foreldra. Slike opplysningar kan nektast gjeve dersom det kan vere til skade for barnet.

Avslag på krav om opplysningar etter første stykket *tredje* punktum kan påklagast til fylkesmannen. *Foreldre med foreldreansvar har tilsvarande klagerett.* Reglane i forvaltningslova kapittel VI gjeld så langt dei høver, jamvel om avslaget er gjeve av private.

I særlege høve kan fylkesmannen avgjere at den som ikkje har foreldreansvaret, skal tape opplysningsretten etter paragrafen her.

§ 51 skal lyde:

§ 51 *Kven skal møte til mekling*

Foreldre med felles barn under 16 år må møte til mekling før det vert reist sak om foreldreansvar, *flytting med barnet ut av landet*, kvar barnet skal bu fast eller om samvær.

Gifte foreldre med felles barn under 16 år må for å få separasjonsløyve eller skilsmiselløyve etter ekteskapslova §§ 20 og 22, ha møtt til mekling på familievernkantor eller

hos annan godkjend meklar jf. ekteskapslova § 26.

Sambuarar med felles barn under 16 år skal ved samlivsbrot møte til mekling.

Foreldre som ikkje er samde om at barnet skal flytte, må møte til mekling.

Departementet kan gje forskrifter om mekling, også om unntak frå møteplikta i særlege høve.

§ 64 andre ledd nytt femte punktum skal lyde:

Dersom ein av foreldra har flytta med barnet utan at foreldra var samde, kan den andre av foreldra reise ny sak for retten.

§ 65 skal lyde:

§ 65 Tvangsfullføring

For tvangsfullføring av avgjerd om og anna særleg tvangsgrunnlag for foreldreansvaret, kvar barnet skal bu fast, og samværsrett gjeld tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13. Vedtak av fylkesmannen om tvangskraft for avtaler etter § 55 er særleg tvangsgrunnlag. Førebels avgjerd etter § 60 er tvangskraftig sjølv om avgjerda ikkje er rettskraftig.

Avgjerd eller avtale med tvangskraft om foreldreansvar og kvar barnet skal bu fast, kan tvangsfullførast ved henting eller tvangsbot. Avgjerd eller avtale med tvangskraft om samværsrett kan berre tvangsfullførast ved tvangsbot. Tingretten kan fastsetje ei ståande tvangsbot som for ei viss tid skal gjelde for kvar gong samværsretten ikkje vert respektert. Eit krav om tvangsfullføring skal setjast fram for tingretten i distriktet der saksøkte har sitt alminnelege verneing. Reglane i § 15 andre leddet gjeld tilsvarende.

Det skal ikkje fastsetjast tvangsbot dersom oppfylling av samværsretten er umogleg, til dømes der det er risiko for at barnet blir utsett for vald eller på anna vis handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare. Det same gjeld ved tvangsfullføring av foreldreansvar og kvar barnet skal bu fast.

Barnet skal få høve til å seie meininga si før det blir teke avgjerd. Meininga til barnet skal bli vektlagt etter alder og modning. Tvangsfullføring skal ikkje skje mot barnet sin vilje, med mindre retten kjem til at det er naudsynt av omsyn til barnet.

For å leggje til rette for gjennomføring av fastsett samvær kan retten gjere praktiske endringar i avgjerda der det er formålstenleg, til dømes å endre tida for henting og levering.

Skatteetaten ved Statens innkrevingsssentral krev inn tvangsбота. Innkrevjing skal berre skje når den som har retten, ber om det. Bota går til statskassa. Bota skal ikkje krevjast inn for meir enn åtte veker om gongen. Lar den som har retten etter lova det gå lengre tid med inndrivninga, lauper inga vidare bot før den bota som allereie er forfallen til betaling, er betalt eller det er tatt utlegg for den.

Ny § 65 a skal lyde:

§ 65 a Bruk av sakkunnig, godkjend meklar eller ein annan tilsett ved familieverntenesta i saker om tvangsfullføring

Før retten tek avgjerd om tvangsfullføring, kan den oppnemne ein sakkunnig, godkjend meklar eller ein annan tilsett ved familieverntenesta for å mekle eller ha samtalar med foreldra. Føremålet med meklinga eller samtalan er

å få foreldra til å oppfylle pliktane sine frivillig. Retten kan fastsetje eit mandat for utføring av oppdraget.

Retten skal setje ein frist for utføringa av oppdraget, normalt ikkje lenger enn to veker etter oppnemninga. Fristen kan forlengjast om retten meiner ei frivillig løysing mellom foreldra er mogeleg om meklinga eller samtalan held fram.

Den som har fått oppdrag etter første leddet, skal innan fristen levere ei utgreiing med opplysningar om kva for tiltak som er setje i verk mv. Opplysningar om andre vesentlege omstende for saka skal gå fram av utgreiinga.

I saker om tvangsfullføring gjeld § 61 første leddet nr. 3 tilsvarende.

II

I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontor gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Familievernkontorene skal bistå der retten oppnevner en ansatt fra familievernet etter barnelova § 65 a.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Endringene i barnelova § 35 gjelder for barn som blir født etter at loven trer i kraft.
3. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til A, §§ 35 og 36 første ledd.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 81 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.46.43)

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til resten av A.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B

I

Stortinget ber regjeringen etablere rutiner som sikrer at vordende foreldre som ikke bor sammen når de får barn, får god informasjon om hvilke rettigheter og plikter de har som foreldre, inkludert informasjon om mulighetene for å melde fra dersom man ikke ønsker felles foreldreansvar.

II

Stortinget ber regjeringen etablere rutiner som sikrer at både mor og far får informasjon om barns tilknytningsbehov (spesielt de tre første leveårene), og om hvordan de best mulig kan tilrettelegge for og møte barnas behov når foreldrene ikke bor sammen.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at det finnes statistikk over omfanget av fødsler der far oppgis som ukjent, og utviklingen av dette etter lovendringen.

IV

Stortinget ber regjeringen evaluere felles foreldreansvar fra fødsel, etter at loven har virket tre år.

V

Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer som sikrer likere innholdsmessig praksis for mekling og rådgivning etter samlivsbrudd der barn er involvert.

VI

Stortinget ber regjeringen sørge for mer forskning på hvordan barn påvirkes av ulike former for bostedsordninger etter en reorganisering av familien.

VII

Stortinget ber regjeringen initiere en gjennomgang av dommer avsagt i barnefordelingssaker, for å finne svar på i hvilken grad fedre ikke når frem i rettssystemet og om det er grunn til å senke terskelen for å sende foreldre tilbake til mekling.

VIII

Stortinget ber regjeringen gjennomgå de økonomiske ordningene som gjelder når foreldre ikke bor sammen, og vurdere endringer som kan ivareta hensynet til aleneforeldres økonomi, men samtidig hindre at økonomi er en avgjørende faktor når avgjørelser om barns bosted blir tatt.

IX

Stortinget ber regjeringen gå gjennom de økonomiske støtteordningene for aleneforsørgere og vurdere endringer som fjerner økonomiske insentiver til å velge bort delt bosted.

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til B, IX.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 14 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 16.47.41)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til resten av B, I-VIII.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om informasjonstilgang mv. for Statens helsetilsyn ved gjennomgang av et utvalg barnevernssaker

§ 1 Lovens formål

Lovens formål er å legge til rette for at Statens helsetilsyn kan innhente nødvendig informasjon i forbindelse med gjennomgang av et utvalg saker om akutt plassering og omsorgsovertakelse etter barnevernloven. Sakene skal ha vært behandlet av fylkesnemnda eller en domstol i løpet av de siste to årene, og et endelig vedtak eller en rettskraftig dom må foreligge.

§ 2 Formidling av opplysninger

I de første tre årene etter lovens ikrafttredelse kan enhver uten hinder av taushetsplikt gi de opplysningene som er nødvendige for at Statens helsetilsyn kan utføre gjennomgangen av et utvalg saker som nevnt i § 1.

§ 3 Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Statens helsetilsyn etter denne loven, har taushetsplikt etter barnevernloven § 6-7. Taushetsplikten bortfaller etter 100 år.

Ved formidling av opplysninger som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av barnevernloven, skal de strengere reglene gjelde. Tilsvarende gjelder ved formidling av opplysninger som er undergitt taushetsplikt som først bortfaller på et senere tidspunkt enn det som følger av første ledd.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at Statens helsetilsyn gir opplysninger til andre når dette er nødvendig for å innhente opplysninger i forbindelse med gjennomgangen. Statens helsetilsyn kan også gi opplysninger til Fylkesmannen dersom det fremkommer opplysninger som tilsier at Fylkesmannen bør følge opp med tilsyn.

§ 4 Behandling av personopplysninger

Statens helsetilsyn kan behandle de personopplysningene som er nødvendige og relevante for formålet med gjennomgangen av saker etter denne loven, uten samtykke fra dem opplysningene gjelder.

Statens helsetilsyn skal informere sakens parter før supplerende informasjon innhentes fra offentlige myndigheter

eller yrkesutøvere utenfor barnevernet. Dette gjelder ikke ved innhenting av opplysninger fra politiet.

Statens helsetilsyn er behandlingsansvarlig for behandling av personopplysninger etter denne loven.

§ 5 Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i senere straffesak eller sivil sak

Opplysninger som er mottatt i medhold av § 2 kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak mot den som har gitt opplysningene.

§ 6 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 7 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anette Trettebergstuen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre
- forslagene nr. 3–6, fra Ingunn Gjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 7, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det votes først over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre utlendingsforskriften slik at LHBTI-flyktninger kan få unntak fra underholdskravet for å få familiegjengenforening med partner, også når det ikke er dokumentert ekteskap eller samboerskap i minst 2 år.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.49.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle Rikshospitalets behandlingsmonopol for transpersoner og sørge for at kravene for tilgang til kjønnsbekreftende behandling endres i samsvar med anbefalingene i ekspertrapporten «rett til kjønn – helse til alle kjønn» (2015).»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.50.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innhente mer og bedre kunnskap om LHBTI-personer som selger sex, og innføre målretta hjelpetiltak som retter seg mot sårbare ungdommer.»

Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.50.32)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå vilkårene for LHBTI-personer som søker opphold fordi man risikerer forfølgelse i sitt hjemland. I gjennomgangen må det tas hensyn til den reelle risikosituasjonen, og ikke bare i hvilken grad landets diskriminerende straffelover håndheves.»

Arbeiderpartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.50.59)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en tredje kjønnskategori.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.51.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge frem en ny, interseksjonell handlingsplan for LHBTI, der blant annet følgende tiltak inngår:

- styrke arbeidet med Rosa kompetanse i arbeidslivet, helsevesenet, skolen, barnehagene, politiet og på asylmottak, og sørge for at det gjøres systematisk og landsdekkende.

- styrke bevilningene til LHBTI-arbeid, «LHBTI-potten», over statsbudsjettet.
- sikre LHBT-senteret under Bufdir videre eksistens.
- sikre Skeivt arkiv i Bergen fortsatt drift over statsbudsjettet.
- sikre magasinet Blikk fortsatt drift og mulighet til videre formidling via skolebibliotekene.
- igangsette et forskningsprosjekt for å se på behovene for en livsfasepolitikk for LHBTI-personer. Stortinget ber regjeringen samtidig igangsette en ny landsomfattende levekårsundersøkelse blant LHBTI-personer. På bakgrunn av dette ber Stortinget regjeringen legge frem en stortingsmelding om LHBTI-personers levekår, med spesiell vekt på en tydeligere livsfasepolitikk.
- sørge for at kommunene oppretter konkrete LHBTI-handlingsplaner.
- sørge for at arbeidet mot hatkriminalitet følges systematisk opp, og at alle politidistrikter tillegger seg kompetanse på feltet.
- inkludere seksuell trakassering og hatvold i arbeidet mot mobbing, samt legge det inn i opplæringsloven.
- gjennomgå vilkårene for LHBTI-personer som søker asyl i Norge, med sikte på å oppfylle forpliktelser om beskyttelse og opphold, beskyttelse i mottak, og mulighet for fortsatt medisinsk behandling for transpersoner som ved ankomst er i et behandlingsløp, under opphold i norske asylmottak.
- styrke LHBTI-kunnskap som del av seksualundervisningen i skolen.
- igangsette et utredningsarbeid om innføring av en tredje kjønnskategori i Norge.»
Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.51.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Senterpartiet.

«Stortinget ber regjeringen igangsette en ny landsomfattende levekårsundersøkelse for LHBTI-personer og med bakgrunn i denne på egnet måte fremlegge sak for Stortinget om nødvendige tiltak.»

Presidenten har grunn til å tro at forslaget får støtte fra samtlige partier.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:118 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Hadia Tajik, Trond Giske, Anette Trettebergstuen, Arild Grande, Sonja Mandt, Hege Haukeland Liadal og Eirin Sund om

fremlegging av ny handlingsplan for LHBTI – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i s a k n r. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov om endringer i ekomloven

I

I lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon gjøres følgende endringer:

§ 1-5 nr. 9 skal lyde:

9. radioutstyr: et elektrisk eller elektronisk produkt, som enten alene eller sammen med ekstrautstyr, for eksempel en antenne, tilsiktet utstråler eller mottar radiobølger for radiokommunikasjon eller radiobestemmelse.

§ 1-5 nr. 17 skal lyde:

17. samlokalisering: felles bruk av infrastruktur eller felles bruk av tilhørende fasiliteter som brukes eller kan bli brukt til plassering av utstyr for elektronisk kommunikasjon.

§ 2-6 første ledd skal lyde:

Tilbyder som tilbyr sluttbruker en elektronisk kommunikasjonstjeneste som gir mulighet for å foreta innlandsk anrop til ett eller flere nummer i den nasjonale nummerplanen, skal sikre at sluttbruker kan foreta anrop til nødetatens nødmeldingstjeneste. Tilbyder plikter å rute eCall til valgt mottakssentral for nødanrop. eCall er et system for automatisk eller manuell varsling av trafikkulykker eller andre nødsituasjoner fra kjøretøy til en mottakssentral.

§ 2-6 tredje ledd skal lyde:

Tilbyder som nevnt i første ledd og tilbyder av elektroniske kommunikasjonsnett som brukes til levering av tjeneste som nevnt i første ledd, skal for egen regning sikre at telefonnummer, sluttbrukers navn og nødvendige opplysninger for geografisk lokalisering av nødanrop overføres for alle anrop til nød-etatene. Tilbyder plikter også å sikre overføring av datasett ved eCall til valgt mottakssentral for nødanrop. Det samme skal gjelde selv om sluttbruker har avtale om hemmelig telefonnummer eller har reservert seg mot fremvisning av anropende nummer hos oppringt sluttbruker.

§ 2-6 femte ledd skal lyde:

Myndigheten kan gi forskrifter om anrop til nødmeldingstjeneste, herunder om plikt til å videreformidle anrop ved bruk av SMS og om geografisk lokalisering av nødanrop. Myndigheten kan også gi forskrifter og treffe enkeltvedtak om eCall, og en videreutvikling av eCall basert på

internasjonale standarder. Myndigheten kan i forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra plikten til eCall i særlige tilfeller.

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 *Vern av kommunikasjon og data*

Tilbyder skal gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak for vern av kommunikasjon og data i egne elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester.

Tilbyder skal uten ugrunnet opphold og senest innen 24 timer varsle abonnent eller bruker dersom det foreligger

1. *særlig risiko for brudd på sikkerheten,*
2. *sikkerhetsbrudd som har skadet eller ødelagt lagrede data, eller*
3. *sikkerhetsbrudd som har krenket personvernet til abonnent eller bruker.*

Varsling av abonnent eller bruker etter annet ledd nr. 3 er ikke nødvendig der tilbyder overfor myndigheten har dokumentert at tilfredsstillende tekniske beskyttelsestiltak er gjennomført for dataene omfattet av sikkerhetsbruddet.

Tilbyder plikter å varsle myndigheten straks i tilfeller omfattet av annet ledd nr. 1 og 3.

Trafikkdata, lokaliseringsdata og data nødvendige for å identifisere abonnenten eller brukeren skal slettes eller anonymiseres så snart de ikke lenger er nødvendig:

1. til kommunikasjons- eller faktureringsformål
2. for å oppfylle plikten etter § 2-7 a til å lagre data eller
3. for å oppfylle andre krav fastsatt i medhold av lov.

Annen behandling av slike data krever samtykke fra bruker.

Myndigheten kan gi forskrifter om vern av kommunikasjon og data.

Ny § 2-16 skal lyde:

§ 2-16 *Nettnøytralitet*

Myndigheten kan i forskrift gi regler om nettnøytralitet. Med nettnøytralitet menes at all internettrafikk skal behandles likt uavhengig av avsender, mottaker, utstyr, applikasjon, tjeneste eller innhold.

§ 3-4 første og annet ledd skal lyde:

Tilbyder som har sterk markedsstilling skal pålegges en eller flere særlige plikter som følger av §§ 4-1, 4-4, 4-5, 4-6, 4-7, 4-8, 4-9, 4-9 a og 4-10.

Myndigheten kan i særlige tilfeller pålegge tilbyder som har sterk markedsstilling plikter utover det som følger av §§ 4-1, 4-4, 4-5, 4-6, 4-7, 4-8, 4-9, 4-9 a og 4-10. I slike tilfeller skal EFTAs overvåkningsorgan konsulteres.

§ 4-10 første punktum skal lyde:

Når plikter etter §§ 4-1 til 4-9 a ikke vil være tilstrekkelig for å legge til rette for bærekraftig konkurranse, kan myndigheten pålegge tilbyder med sterk markedsstilling i sluttbrukermarkedene vilkår for tilbud av sluttbrukertjeneste.

§ 6-2 sjette ledd skal lyde:

Myndigheten kan nekte å gi tillatelse etter første ledd når det følger av hensyn som angitt i annet ledd. *Myndigheten kan også nekte å gi tillatelse dersom det ikke utstedes tilhørende konsesjon etter kringkastingsloven.*

§ 6-4 a annet og nytt tredje ledd skal lyde:

Frekvenstillatelse gjelder for samme geografiske område som tillatelse gitt etter kringkastingsloven. Direktetil-delte frekvenstillatelser kan ikke overdras etter § 6-5.

Myndigheten kan trekke tilbake tillatelse etter annet ledd og frekvenstillatelse til kringkasting etter § 6-2 når tildelte frekvenser ikke lenger nyttes etter sitt formål, eller dersom tillatelsen etter kringkastingsloven bortfaller.

§ 6-5 annet ledd skal lyde:

Før salg finner sted, skal innehaver underrette myndigheten om den planlagte overdragelsen. *Innehaver skal også underrette myndigheten om planlagt overdragelse i form av endringer i eiersammensetning eller eierstruktur dersom overdragelsen kan ha konkurranseskadelig virkning.* Myndigheten kan gi pålegg om at overdragelsen skal skje i samsvar med fastlagte prosedyrer, samt på en måte som bidrar til å sikre konkurransen og harmonisert bruk av frekvensene i tråd med nasjonal frekvensplan. Myndigheten kan nekte salg av frekvenser for å hindre konkurranseskadelig virkning.

§ 6-5 fjerde ledd skal lyde:

Innehaver skal underrette myndigheten om planlagt utleie av frekvenser som kan ha konkurranseskadelig virkning. Myndigheten kan nekte utleie av frekvenser for å hindre konkurranseskadelig virkning.

§ 7-3 annet ledd skal lyde:

Myndigheten kan ved enkeltvedtak pålegge tilbyder å yte kompensasjon til sluttbruker ved *forsinket* tilbyderportering eller ved misbruk av portering.

§ 9-3 første ledd skal lyde:

Når avgjørelse etter § 3-2 annet ledd, § 3-3, § 3-4 første ledd, § 4-1 fjerde ledd, § 4-2 annet ledd og § 4-9 a vil kunne påvirke handelen mellom EØS-landene, skal et begrunnet forslag sendes til EFTAs overvåkningsorgan for konsultasjon med sikte på europeisk harmonisering. EFTAs overvåkningsorgan og andre berørte myndigheter innenfor EØS-området kan kommentere forslaget innen en frist på en måned etter konsultasjonsprosedyrens start.

§ 10-6 overskriften skal lyde:

§ 10-6 *Pålegg om retting og opphør av ulovlige forhold*

§ 10-6 fjerde ledd skal lyde:

Krav om retting eller *opphør* etter første ledd kan kreves *iverksatt umiddelbart eller innen en rimelig tidsfrist* etter at rettighetshaver er informert om at forholdet er i strid med krav fastsatt i eller i medhold av denne lov.

§ 10-9 første ledd skal lyde:

Myndigheten kan stenge elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste og stanse bruk av radio- og terminalutstyr når det ikke foreligger nødvendig tillatelse etter denne lov, når pålegg etter § 10-6 og § 10-7 ikke er oppfylt, eller når fortsatt drift eller bruk kan medføre alvorlige trusler mot sikkerhet for liv eller helse eller forårsake skadelig interferens. *Myndigheten kan også stenge andre installasjoner eller stanse bruk av annet utstyr som forstyrrer elektronisk*

kommunikasjon når fortsatt drift eller bruk kan medføre alvorlige trusler mot sikkerhet for liv eller helse. Manglende betaling av overtredelsesgebyr etter § 10-13 kan også føre til stenging.

§ 10-12 første ledd skal lyde:

Tilbyder som har betalt for høy pris i forhold til en prisforpliktelse fastsatt i eller i medhold av denne lov, kan kreve overprisen tilbakebetalt. *Dette gjelder også overpris som følge av brudd på plikten til ikke-diskriminering.*

§ 10-13 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. overtrer forskrift gitt med hjemmel i §§ 2-1 til 2-9, § 2-10 femte ledd, § 2-12, § 2-14, § 2-15, §§ 4-1 til 4-8, § 4-14, § 5-1, § 6-2, § 6-5, §§ 7-1 til 7-4, § 8-1, § 10-3 eller § 10-5

§ 12-1 skal lyde:

§ 12-1 *Gebyr og sektoravgift*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet kan kreve gebyr og sektoravgift til dekning av kostnader knyttet til forvaltningsoppgaver etter denne lov.

Gebyr og sektoravgift kan pålegges tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester og aktører i markedet for utstyr for elektronisk kommunikasjon. Det samme gjelder den som får tilgang til frekvens-, nummer-, navn- og adresseressurser.

Pålegg om å betale gebyr og sektoravgift skal dekke *Nasjonal kommunikasjonsmyndighets* relevante kostnader. Utgifts- og inntektssiden av *Nasjonal kommunikasjonsmyndighets* budsjett skal offentliggjøres årlig.

Pålegg om gebyr og sektoravgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

Myndigheten kan gi forskrifter om gebyr og sektoravgift.

§ 12-3 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Eier eller bruksberettiget som ikke er et organ for stat eller kommune, kan kreve at elektronisk kommunikasjonsnett og utstyr for elektronisk kommunikasjon flyttes eller fjernes fra eiendommen dersom dette er nødvendig av hensyn til en hensiktsmessig utnyttelse av eiendommen eller bruksretten.

§ 12-4 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. overtrer forskrift gitt med hjemmel i § 2-3, §§ 2-7 til 2-9, § 2-10 annet og femte ledd, eller § 2-13, § 6-2, § 7-1 eller § 8-1

II

Lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar § 32 første ledd første punktum skal lyde:

Elektrisk eller annen kraftledning, ledning for elektronisk kommunikasjon, vass-, kloakk- eller annen ledning eller renne av alle slag, løypestreng, taubane eller privat skinnegang eller feste for ledning m.m. som nemnt, må ikkje utan særskilt løyve leggest over, under, langs eller nærare offentlig veg enn 3 meter frå vegkant, målt vassrett.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 92/2016 av 29. april 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2015/2120 om tilgang til et åpent internett og internasjonal gjesting, og gjennomføringsforordning 2015/2352 om mobilterminerings-takster.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringar i yrkestransportlova (miljøkrav for drosjer)

I

I lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy skal § 9 fjerde ledd lyde:

(4) *Løyvestyresmakta kan gje påbod om at drosjekøyring etter første ledd skal drivast med motorvogn som har ei øvre grense for miljøskadeleg utslepp. Det skal setjast ein frist på minst fire år for å oppfylle krava. Løyvestyresmakta fastset forskrift om den øvre grensa for miljøskadeleg utslepp.*

Noverande fjerde og femte ledd blir femte og nytt sjette ledd.

II

Lova trer i kraft straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Janne Sjelmo Nordås på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Ingunn Gjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voterer først over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere å gå videre med arbeidet i «Fellesprosjekt Vossebanen og E16 Voss–Bergen» uten opphold.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 98 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.55.27)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i tråd med føringene i Nasjonal transportplan 2014–2023, om å legge til rette for mer sammenhengende planlegging og utbygging av større veg- og jernbaneprosjekter og om å gå videre med arbeidet i «Fellesprosjektet Vossebanen og E16 Voss–Bergen» uten opphold.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 63 mot 39 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.55.57)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:115 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Rune Henriksen, Jette F. Christensen, Magne Rommetveit og Ruth Grung om analyse av mulighetene for å forsere gjennomføring av bygging av vei og bane mellom Voss og Arna – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i s a k n r. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 9 forslag. Det er:

- forslagene nr. 1– 4, fra Karianne O. Tung på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 5, fra Karianne O. Tung på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre
- forslagene nr. 6 og 7, fra Karianne O. Tung på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 8, fra Karianne O. Tung på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 9, fra Hans Fredrik Grøvan på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre

Det voterer først over forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et regelverk som sikrer at busser som frakter barn og unge på vei til og fra skole, merkes tydelig med egne skilt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 89 mot 13 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.57.31)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et nasjonalt trafikkfaglig kompetansesenter for økt forskning på mennesket i trafikken.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 66 mot 36 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.57.53)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til ny Nasjonal transportplan 2018–2029 innarbeide et eget program for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegnettet slik det er skissert i plangrunnlaget fra transportetatene og Avinor.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 62 mot 40 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.58.17)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen revidere den nasjonale forebyggingsstrategien for ulykker i Norge.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 59 mot 43 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.58.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere arbeidet med revideringen av STRAKS-registeret for å sørge for mer korrekt innsamling og registrering av ulykkesdata, slik at data fra Statens vegvesen kan samordnes med eksterne parter som Statistisk sentralbyrå (SSB), politi og helsemyndigheter.»

Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre ble bifalt med 55 mot 47 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 16.59.09)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge større vekt på trafikkkunnskap og holdningsskapende trafikksikkerhetsarbeid ved fornyelse av Kunnskapsløftet.»

Venstre har varslet at de ved en inkurie var medforlagsstillere her – og skal stemme imot.

Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 52 mot 50 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.59.50)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1, 2 og 4, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest og senest innen inneværende stortingssesjons avslutning fremme forslag om innføring av alkoholås i tråd med Stortingets vedtak slik det fremkommer i Innst. 282 S (2014–2015).»

Forslag nr. 2 lyder

«Stortinget ber regjeringen styrke det trafikantrettede trafikksikkerhetsarbeidet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kompetansen om trafikkkunnskap og trafikksikkerhet i barnehage og skole.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble bifalt med 55 mot 47 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 17.00.22)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til nye virkemidler for bedre trafikksikkerhet.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I ble bifalt med 54 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.00.47)

Videre var innstilt:

II

Meld. St. 40 (2015–2016) – Trafikksikkerhetsarbeidet – samordning og organisering – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:106 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karianne O. Tung, Magne Rommetveit, Kjell-Idar Juvik, Tone-Helen Toften, Marianne Aasen og Ingvild Kjerkol om nasjonalt trafikkfaglig kompetansesenter – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sakene nr. 13–15

Presidenten: Sakene nr. 13–15 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 55, 56 og 57.

Det foreligger ikke forslag til anmerkninger. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling av lovsaker og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 16 [17:04:12]

Referat

1. (167) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i helseberedskapsloven mv. (beredskapsregistre mv.) (Lovvedtak 53 (2016–2017))

- er sanksjonert under 3. mars 2017
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (168) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Kirsti Bergstø og Heikki Eidsvoll Holmås om seismikkfrie områder (Dokument 8:53 S (2016–2017))
 3. (169) Endringer i naturmangfoldloven (felling av ulv m.m.) (Prop. 63 L (2016–2017))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes energi- og miljøkomiteen.
 4. (170) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Tyvand, Kjell Ingolf Ropstad, Olaug V. Bollestad og Hans Fredrik Grøvan om å innføre fylkesvise eller regionale mobbeombud (Dokument 8:55 S (2016–2017))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
 5. (171) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Karin Andersen om avvikling av au pair-ordningen og strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au-pairer (Dokument 8:54 S (2016–2017))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
 6. (172) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Ola Elvestuen, Iselin Nybø og André N. Skjelstad om offentlighet rundt landmaktstudien (Dokument 8:52 S (2016–2017))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.05.
